

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΟΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΑΦΑΤΗ (Α.Μ. 16021)

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

2018

Το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που

περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Πίνακας περιεχομένων

A.1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6
A.2.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	7
I.ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ.	8
B.1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.....	8
B.2. ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ.	11
B.2.1. ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ-ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	11
B.2.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.....	13
B.2.3.ΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ.	18
Γ.1. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	20
Γ.2. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΧΑΡΤΗ.	22
Γ.4. Η LEX PETROLEA.....	26
II.ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ.....	32
Δ. ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	32
Δ.1.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	32
Δ.2. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΑΘΡΑΚΩΝ-ΤΡΟΠΟΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΠ’ ΑΥΤΩΝ.	36
Δ.2.2.1.ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΜΕ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ.	42
Δ.2.2.2.ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ OPEN DOOR.	43
Δ.2.2.3.ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΑΙΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥ.	45
Δ.3.ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.	46
Δ.3.1.ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ.....	46

Δ.3.2.ΕΙΔΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ.....	49
Δ.3.3. Η ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	50
Δ.3.4.ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ.....	51
Δ.3.5.Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.....	53
Δ.3.6. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ.....	54
Δ.3.7. ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ.....	56
Δ.3.7.ΛΥΣΗ ΣΕ ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΟ ΧΡΟΝΟ.....	58
Δ.3.8.ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ.....	61
Δ.3.8i. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ.....	63
Δ.3.9.ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ.....	66
Δ.3.10. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΑ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ -ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.....	67
Δ.5.11.Η ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΚΑΣΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΧΑΡΤΗ.....	70
Δ.6. ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΘΡΑΚΩΝ ΜΕΣΩ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ.....	71
Δ.6.1 ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ.....	72
Δ.6.2.ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ.....	76
Δ.6.3.ΤΟ ΜΙΣΘΩΜΑ.....	78
Δ.6.4. ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ.....	82
Δ.6.4.1.ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΤΗ.....	82
Δ.6.4.2.ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΝΑΔΟΧΟΥ-ΜΙΣΘΩΤΗ.....	83
Δ.6.4.3.ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ-ΜΙΣΘΩΤΗ.....	89
Δ.6.4.3.1.ΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	90
Δ.6.4.3.4.ΛΟΙΠΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	94
Δ.6.5. ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ-ΕΚΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ.....	96
Δ.7.ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	98

Δ.7.1 ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	99
Δ.7.2.ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ.....	101
Δ.7.3.Η ΑΜΟΙΒΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ.....	101
Δ.7.4 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ.....	104
Δ.7.5. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ.....	106
Δ.7.6.ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ- ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ.....	107
Ε.ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ -	108
Ε.1.ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.	108
Ε.2. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.	110
ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	112
Ζ.ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	115
Η.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	116

A.1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Η ανακάλυψη και χρήση των υδρογονανθράκων άλλαξε αναμφίβολα τη ζωή μας και είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την ποιότητα του πολιτισμού μας, καθώς δημιούργησε προϋποθέσεις γεωπολιτικής δύναμης και μετάβαλε τα γεωπολιτικά δεδομένα. Επιπλέον, η χρήση των υδρογονανθράκων επηρέασε και επηρεάζει τις κλιματικές συνθήκες και την διαμόρφωση του περιβάλλοντος.

Κάθε χώρα ενδιαφέρεται για την ανεύρεση υδρογονανθράκων στο υπέδαφός της ή στον υποθαλάσσιο χώρο της εθνικής κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων της. Το ενδιαφέρον μάλιστα αυτό είναι υπαίτιο για ποικίλα διεθνή προβλήματα και διενέξεις μεταξύ των ομόρων και όχι μόνο κρατών. Μολονότι η Ελλάδα δεν συνιστά χώρα πλούσια σε ορυκτό πλούτο η έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων ανήκει στην σφαίρα της υποχρέωσης της Πολιτείας να διαφοροποιεί τις πηγές του πλούτου της και της ενεργειακής αυτονομίας επ' ωφελεία και για την ευημερία των πολιτών της.

Η πρωτοφανής οικονομική ύφεση που έπληξε και πλήττει την χώρα καθιστά επιβεβλημένη την ανάγκη για ανασυγκρότηση και ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας. Τα τελευταία χρόνια ο τομέας της ενέργειας έχει αναβαθμιστεί και αποτελεί κεντρικό πυλώνα για την ανάπτυξη της Ελλάδας μέσω της προσέλκυσης επενδύσεων στον τομέα αυτό. Βασική προϋπόθεση για το άνοιγμα της πετρελαϊκής αγοράς στην ελληνική επικράτεια συνιστά η ύπαρξη ασφαλούς θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων που να προσδιορίζει σαφώς τις διαδικασίες, τους όρους και τις προϋποθέσεις παραχώρησης των ως άνω δικαιωμάτων και να είναι ανοικτό στον διεθνή ανταγωνισμό. Εξάλλου ο τομέας των υδρογονανθράκων αποτελείται από τις δραστηριότητες εκείνες που ανήκουν στην κατηγορία των επενδύσεων υψηλού οικονομικού κινδύνου και έντασης κεφαλαίου και επομένως απαιτούν ειδική μεταχείριση. Εξαιτίας αυτού πρέπει ο βαθμός ασφάλειας του δικαίου να είναι υψηλός προκειμένου για την προσέλκυση σοβαρών επενδυτών, καθώς ο πετρελαϊκός τομέας χαρακτηρίζεται από μικρό αριθμό εξειδικευμένων σε διεθνές επίπεδο εταιριών.

A.2.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται το οικείο εθνικό θεσμικό πλαίσιο για την παραχώρηση των δικαιωμάτων της έρευνας και της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων με τις συμβατικές μορφές που αναγνωρίζει αποκλειστικά ο νόμος (numerous clauses), της μισθώσεως και της διανομής της παραγωγής. Ειδικότερα ο σκοπός της είναι η εξέταση της νομικής φύσης των συμβάσεων παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης, η σύγκριση των δύο συμβατικών τύπων που επιλέγονται κάθε φορά και η συνδρομή στην κατανόηση των τρόπων και των κανόνων παραχώρησης των δικαιωμάτων του Δημοσίου για την αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων σε εθνικό κυρίως επίπεδο. Η εργασία βασίζεται σε συλλογή στοιχείων από βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές, άρθρα, αλλά και σε αποδελτίωση του νόμου.

Η εργασία διαχωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος εξετάζονται ο σκοπός, η φύση και η λειτουργία των συμβάσεων παραχώρησης γενικά, οι συμβατικοί τύποι παραχώρησης για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων που επιλέγονται παγκοσμίως και το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο σε ενωσιακό και ελληνικό επίπεδο. Στο δεύτερο μέρος μελετώνται οι συμβάσεις αυτές σε εθνικό επίπεδο, αναλύονται οι δύο τύποι με τους οποίους υλοποιούνται και εξάγονται συμπεράσματα.

Ι. ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ.

B.1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

Οι συμβάσεις παραχώρησης χρησιμοποιούνται σε τομείς που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως π.χ. σε στρατηγικές υποδομές στον τομέα της ενέργειας, σε λιμενικές υπηρεσίες κ.λπ., ενώ μέσω αυτών κινητοποιούνται ιδιωτικά κεφάλαια και τεχνογνωσία, που καλύπτουν δημόσιους πόρους και υλοποιούνται καινούργιες επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές και υπηρεσίες, χωρίς να επιβαρύνεται το δημόσιο χρέος.

Η έννοια των συμβάσεων παραχώρησης εμφανίστηκε πρώτη φορά το 1857 στις Η.Π.Α. με την μίσθωση υπέρ του Στρατηγού Drake στο Titusville της Πενσυλβάνια. Η μίσθωση αυτή περιείχε τα βασικά στοιχεία των σημερινών συμβολαίων παραχώρησης, προσαρμόστηκε σταδιακά για να ισορροπήσει τα συγκεκριμένα συμφέροντα των συμβαλλομένων μερών και τις εξελίξεις της διεθνούς βιομηχανίας πετρελαίου και τυποποιήθηκε έτσι ώστε να μειώσει το κόστος των συναλλαγών¹.

Οι συμβάσεις παραχώρησης συνάπτονται αφενός από το κράτος, που είναι ο απόλυτος κύριος των φυσικών πόρων που βρίσκονται στο έδαφος του στα πλαίσια της άσκησης της εθνικής κυριαρχίας του και αφετέρου από κάποιον ιδιώτη. Η παραχώρηση ορισμένης δημόσιας δραστηριότητας οικονομικού χαρακτήρα δημιουργεί μία έννομη σχέση συμβατικής κατ' αρχήν φύσεως², η οποία έχει ως αποτέλεσμα την υποκατάσταση του Δημοσίου στην άσκηση της οικείας δραστηριότητας και την μεταβολή του υπόχρεου απέναντι στον χρήστη της³. Η έννομη αυτή σχέση μεταξύ του δημόσιου τομέα και μιας συνήθως ιδιωτικής

¹ Για το περιεχόμενο των συμβολαίων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, βλ. M. Likosky, 'Contracting and Regulatory Issues in the Oil and Gas and Metallic Minerals Industries', 18 Transnational Corporations (2009), σελ. 1-42; K. Talus, S. Looper & S. Otilar, 'Lex Petrolea and Internationalisation of Petroleum Agreements: Focus on Host Government Contracts', 3 Journal of World Energy Law and Business (2012), σελ. 181-193.

² βλ. Πρόβλεψη συγκεκριμένης και τυπικής διαδικασίας για την υπογραφή σχετικής σύμβασης με τους όρους της παραχώρησης και της άσκησης της δραστηριότητας, βλ. I. Κοϊμτζόγλου, Συμβάσεις παραχώρησης, σελ. 83 · Α. Γέροντα, Δίκαιο Δημόσιων Έργων, Η διοικητική σύμβαση δημόσιου έργου, σελ. 106 επ.

³βλ. Αθ. Τσιφονάς με παραπομπές σε Β. Κονδύλη, Δημόσια υπηρεσία και δημόσιο συμφέρον κατά τη γαλλική θεωρία και νομολογία, ΤοΣ, 1994, σελ. 556 επ. · Μ. Στασινοπούλου, Συμβολή εις την έννοια της δημοσίας υπηρεσίας, Επιστημονική Επετηρίδα Εταιρείας Διοικητικών Μελετών, τόμ. 2-3, σελ. 137 επ., · Μ. Δένδια, Επί της ουσίας και της εξελίξεως της έννοιας της δημοσίας υπηρεσίας, ΕΔΔ, 1957, σελ. 121, · Δ. Χ. Παπανικολαΐδη, Σύστημα διοικητικού δικαίου, τόμος Α', 1992, σελ. 33 επ. · Ε. Σπηλιωτόπουλου, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, σελ. 391 επ., · Α. Τάχου, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, όπ. π., σελ. 346.

εταιρείας, που έχει αποδείξει την προστιθέμενη αξία της σε έναν συγκεκριμένο τομέα, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και εταιρική.

Η σύμβαση παραχώρησης αποτελεί εναλλακτική μορφή δημόσιας σύμβασης και διέπεται από το δημόσιο δίκαιο. Βασικότερη διαφορά της από την απλή "δημόσια σύμβαση" είναι ότι στην περίπτωση της πρώτης, ένας ιδιώτης λαμβάνει συγκεκριμένη αμοιβή για την υλοποίηση ενός έργου ή την παροχή μιας υπηρεσίας, ενώ στην περίπτωση της σύμβασης παραχώρησης, ο ιδιώτης έχει την ευθύνη για την άσκηση της δραστηριότητας, την πλήρη διοίκηση και οικονομική διαχείριση του συγκεκριμένου έργου ή υπηρεσίας (και άρα τα έξοδα και τα έσοδα), δεσμεύεται μόνον από τους συμβατικούς όρους της παραχώρησης και η αμοιβή του εξαντλείται στην εκχώρηση του δικαιώματος να εισπράττει το συμβατικό του αντάλλαγμα από τους χρήστες της υπηρεσίας ή του έργου. Κατόπιν τούτου στην περίπτωση της σύμβασης παραχώρησης δημόσιου έργου το εργολαβικό αντάλλαγμα συνίσταται είτε αποκλειστικά στην παραχώρηση του δικαιώματος εκμετάλλευσης του έργου είτε τουλάχιστον εν μέρει στην παραχώρηση του δικαιώματος εκμετάλλευσης του έργου σε συνδυασμό με την καταβολή αμοιβής για την εκτέλεσή του. Ο παραχωρησιούχος εκτίθεται δηλαδή σε κίνδυνο απομείωσης της επένδυσής του.

Η ανάθεση⁴ δε της σύμβασης παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών συνεπάγεται τη μεταβίβαση στον παραχωρησιούχο του λειτουργικού κινδύνου που απορρέει από την εκμετάλλευση των εν λόγω έργων ή υπηρεσιών και ο οποίος συμπεριλαμβάνει τον κίνδυνο ζήτησης ή προσφοράς ή αμφοτέρων. Για λειτουργικό κίνδυνο γίνεται λόγος, όταν, υπό φυσιολογικές συνθήκες λειτουργίας, δεν υπάρχει εγγύηση για την απόσβεση της επένδυσης ή των δαπανών που έγιναν κατά την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών που συνιστούν το αντικείμενο της σύμβασης αυτής. Το τμήμα του κινδύνου που αναλαμβάνει ο παραχωρησιούχος περιλαμβάνει την πραγματική έκθεση στις αστάθμητες συνθήκες της αγοράς, που συνεπάγεται ότι οποιαδήποτε πιθανή εκτιμώμενη απώλεια του παραχωρησιούχου δεν πρέπει να είναι απλώς ονομαστική ή αμελητέα⁵.

Τέλος, το νομοθετικό πλαίσιο για τις συμβάσεις παραχώρησης στην Ελλάδα ρυθμίζεται από Ν. 4413/2016⁶ με τίτλο "*Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων*

⁴ βλ. άρθρο 5 περ. 1 της Οδηγίας 2014/23 για τις συμβάσεις παραχώρησης.

⁵ βλ. ΣτΕ 639/2009 (Ασφ) ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁶ από το νόμο εξαιρούνται οι συμβάσεις παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, ειδικότερα βλ. παρ.2 εδ. α. ν.4413/2016, όπου "*Φορείς στους οποίους έχουν εκχωρηθεί ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα μέσω διαδικασίας (έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων εν προκειμένω) στην οποία έχει διασφαλιστεί επαρκής δημοσιότητα και στην περίπτωση που η εκχώρηση των εν λόγω δικαιωμάτων βασίστηκε σε αντικειμενικά*

παραχώρησης - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94/1/28.3.2014) και άλλες διατάξεις", ο οποίος ενσωμάτωσε την σχετική Οδηγία στην ελληνική έννομη τάξη.

B.2. ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ.

B.2.1. ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ-ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Οι συμβάσεις παραχώρησης χρησιμοποιούνται παγκοσμίως και σχετίζονται με έργα και υπηρεσίες σε στρατηγικούς κυρίως τομείς.

Σε διεθνές επίπεδο το κράτος συνιστά το μόνο ιδιοκτήτη των ορυκτών πόρων και ασκεί αποκλειστικά τα κυριαρχικά του δικαιώματα για την εξερεύνηση και την εκμετάλλευσή τους. Αυτό λαμβάνει τις αποφάσεις για την πετρελαϊκή πολιτική που θα ακολουθήσει, σε ποιες περιοχές της χώρας και της Α.Ο.Ζ. θα αναπτυχθούν δραστηριότητες έρευνας και εκμετάλλευσης από ξένους επενδυτές, τότε θα ανατεθούν οι συμβάσεις παραχώρησης, ποιος ο συμβατικός τύπος, ποια τα κριτήρια που θα γίνει η αξιολόγηση των εταιρειών, καθώς και κατά πόσο θα ενθαρρυνθούν, και σε ποιο βαθμό, άμεσες επενδύσεις από αλλοδαπές εταιρείες στην επικράτειά του.

Τα περισσότερα εθνικά δίκαια και ιδίως όσα είναι επηρεασμένα από την γαλλική θεωρία της διοικητικής σύμβασης υπάγουν τις συμβάσεις παραχώρησης, σε ειδικούς κανόνες που διασφαλίζουν την προστασία του δημοσίου συμφέροντος. Οι ειδικοί αυτοί κανόνες διέπουν τόσο το στάδιο συνάψεως όσο και το περιεχόμενό τους, περιλαμβανομένου του εφαρμοστέου δικαίου και των διαδικασιών επίλυσης διαφορών. Κομβικό σημείο των κανόνων αυτών αποτελεί η υπαγωγή των ιδιαίτερων αυτών συμβάσεων στο δίκαιο του κράτους - παραχωρητή και η δυνατότητα μονομερούς αναθεώρησης τους από αυτό, με συνέπεια την απαλλοτρίωση των ξένων επενδύσεων από το κράτος υποδοχής.

Είναι φανερό, λοιπόν, η διαπραγματευτική ασυμμετρία και η αστάθεια που διέπει τις συμβάσεις αυτές, καθώς ο ιδιώτης-παραχωρησιούχος, που αρχικά φαίνεται κυρίαρχος των διαπραγματεύσεων, λόγω της αρχικής εξάρτησης του κράτους υποδοχής από τον αλλοδαπό επενδυτή για την εκμετάλλευση των φυσικών του πόρων, μπορεί να βρεθεί σε μειονεκτική θέση μπροστά στην κρατική παντοδυναμία, όπως αυτή εκφράζεται με την υπαγωγή της σύμβασης παραχώρησης στο δίκαιο του

κράτους - παραχωρητή και την συνεπαγόμενη απειλή επέλευσης του πολιτικού κινδύνου⁷.

---

⁷βλ. Παναγιώτης Μ. Πρωτοψάλτης Η συμβολή της διεθνικής διαιτησίας στην προστασία των παραχωρησιούχων δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, Περιοδικό Ενέργεια και Δίκαιο Τεύχος 21/2014 σελ.87, όπου η πιθανότητα άσκησης της δυνατότητας αυτής επί ζημία του ιδιώτη-παραχωρησιούχου και η συνεπαγόμενη επέλευση του πολιτικού κινδύνου αυξάνεται όσο η διαπραγματευτική ισχύς τους ιδιώτη-παραχωρησιούχου έναντι του κράτους - παραχωρητή μειώνεται. Σύμφωνα με την θεωρία της απαξιούμενης διαπραγματευτικής ισχύος (obsolescing bargain thesis) που αφορά τις επενδύσεις στον τομέα των φυσικών πόρων λόγω της αρχικής εξάρτησης του κράτους υποδοχής από τον επενδυτή για την εκμετάλλευση των φυσικών του πόρων, οι επενδυτές έχουν μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ και, επομένως, μπορούν να αποκομίσουν σημαντικά πλεονεκτήματα κατά την διαπραγμάτευση για τη σύναψη αυτών των συμβολαίων. Στην πορεία όμως η διαπραγματευτική ισχύς του επενδυτή περιορίζεται σταδιακά, καθώς τα κεφάλαια και η τεχνογνωσία του επενδυτή δεν είναι πια τόσο εντυπωσιακά και τα κέρδη του γίνονται φανερά στο κράτος υποδοχής, που πιέζει για αναθεώρηση των όρων εγκατάστασης του επενδυτή. Παρόλα αυτά, η διαπραγματευτική ισχύς μπορεί να επανέλθει στον επενδυτή εάν το κράτος υποδοχής έχει ανάγκη από νέες επενδύσεις. Ωστόσο ο αυξανόμενος διεθνής ανταγωνισμός μεταξύ επενδυτών μπορεί να αποδυναμώσει ξανά τη διαπραγματευτική τους δύναμη, καθώς το κράτος υποδοχής μπορεί αντικαταστήσει τον έναν με τον άλλον.

B.2.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Η διεθνής διαιτησία αντιμετώπισε σε δύο στάδια το κίνδυνο της μονομερούς αναθεώρησης των συμβάσεων από το κράτος υποδοχής. Στο πρώτο προσπάθησε να απεξαρτήσει τις συμβάσεις παραχωρήσεως από την εθνική έννομη τάξη (delocalisation) και να θεμελιώσει τη διεθνοποίηση⁸ (internationalisation) ή τη διεθνικοποίησή⁹ (transnationalisation) τους, ενώ στο δεύτερο προσπάθησε να υπαγάγει τις συμβάσεις παραχωρήσεως στην προστασία των διμερών συμβάσεων προώθησης και προστασίας επενδύσεων¹⁰.

Η απεξάρτηση των συμβάσεων παραχωρήσεως από το εθνικό δίκαιο του κράτους - παραχωρητή απασχόλησε τον παγκόσμιο νομικό κόσμο από την δεκαετία του 1950 μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1980, αποτελώντας ένα οξύ ζήτημα και αντικείμενο ποικίλων αντιπαραθέσεων. Αφενός τα αναπτυσσόμενα κράτη - παραχωρητές, συμμαρίζονταν την άποψη ότι τα συμβόλαια παραχώρησης διέποντο από την εθνική έννομη τάξη και υπόκειντο στη δικαιοδοσία των εθνικών τους δικαστηρίων, και επομένως ήταν επιτρεπτή η μονομερής αναθεώρηση του περιεχομένου τους. Αφετέρου τα αναπτυγμένα-δυτικά κράτη προέλευσης των παραχωρησιούχων, επεδίωξαν την υπαγωγή των σχετικών διαφορών στη διεθνή

---

⁸βλ. για σχετικές θεωρητικές προσεγγίσεις N. Sornarajah *The International Law on Foreign Investments Third Edition Cambridge University Press 2010* σελ. 289-291 *Qatar Arbitration, Abu Dhabi Arbitration, Aramco Arbitration*, P. Leng and G. Wang *State Contracts in Globalized World The Journal of World Investment & Trade Vol. 7 Issue 6 2006* σελ. 839-842, βλ. Ηλίας Κολοβός *Διπλωματική Εργασία με Θέμα "Οι απαλλοτριώσεις στο Διεθνές Δίκαιο"*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης 2016, Τμήμα Διεθνών Σπουδών. Η διεθνοποίηση μιας σύμβασης στοχεύει να θέσει το κράτος υποδοχής της επένδυσης και τον ιδιώτη αλλοδαπό επενδυτή στην βάση μιας ισότιμης σχέσης, έτσι ώστε όταν ανακύψει μία διαφορά να μπορεί να επιλυθεί σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου. Όταν μία κρατική σύμβαση υπόκειται αποκλειστικά στο εθνικό δίκαιο της χώρας υποδοχής η απαλλοτρίωση μιας ξένης επένδυσης είτε αποτελεί αθέτηση μίας συμφωνίας είτε όχι δεν συνεπάγεται απαραίτητα την κατάφαση της διεθνούς ευθύνης του κράτους. Όταν όμως μία κρατική σύμβαση θεωρηθεί ότι ενέχει διεθνή στοιχεία το κράτος δύναται να θεωρηθεί ότι με την απαλλοτρίωση παραβιάζει μία συμβατική του υποχρέωση κατά το διεθνές δίκαιο χωρίς να μπορεί να επικαλεστεί την κυριαρχία του για να αρνηθεί να εκπληρώσει τις διεθνείς του υποχρεώσεις

⁹Το διεθνικό δίκαιο ή transnational law ρυθμίζει δραστηριότητες που υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα και περιλαμβάνει τόσο το δημόσιο διεθνές όσο και το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο αλλά και άλλους κανόνες οι οποίοι δεν υπάγονται εξολοκλήρου σε κάποια θεσμοθετημένη κατηγορία κανόνων δικαίου. Αυτές οι συμβάσεις χωρίς νόμο, *lex contractus* είναι ένα διεθνικό δίκαιο, αποτελούμενο από τις κοινές αρχές των εθνικών δικαίων και τους ειδικούς κανόνες του διεθνούς εμπορίου, για περισσότερα για σχετικές θεωρητικές προσεγγίσεις Jessup *Transnational Law 1956*, M. Bourquin *Arbitration and Economic Development Agreements The Business Lawyer 1960* σελ. 860- 872, *Aramco Arbitration*, Ηλίας Κολοβός *Διπλωματική Εργασία με Θέμα "Οι απαλλοτριώσεις στο Διεθνές Δίκαιο"*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης 2016, Τμήμα Διεθνών Σπουδών.

¹⁰ Cf. J.O. Voss, *The Impact of Investment Treaties on Contracts between Host States and Foreign Investors* (Martinus Nijhoff Publishers 2011), σελ. 8-9; D. Nougayrède, 'Binding States: a Commentary on State Contracts and Investment Treaties', 6 *Business Law Int'l* (2005), σελ. 37, Παναγιώτης Μ. Πρωτοψάλτης *Η συμβολή της διεθνούς διαιτησίας στην προστασία των παραχωρησιούχων δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων*, Περιοδικό *Ενέργεια και Δίκαιο* Τεύχος 21/2014 σελ.87

διαιτησία, για να εξασφαλίσουν το σεβασμό της αρχής *pacta sunt servanda* και να περιορίσουν έτσι τη δυνατότητα μονομερούς αναθεώρησής τους¹¹.

Για την απεξάρτηση των συμβάσεων παραχώρησης από τα εκάστοτε εθνικά δίκαια σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι ρήτρες για την υπαγωγή των διαφορών που αναφύονταν από αυτά στη διεθνή διαιτησία καθώς και η άμεση ή έμμεση αναφορά τους στο διεθνές δίκαιο ή στις γενικές αρχές του δικαίου ως δίκαιο που διέπει τη σύμβαση. Στηριζόμενη στις ρήτρες εφαρμοστέου δικαίου των συμβάσεων παραχώρησης, η θεωρία υποστήριξε περαιτέρω ότι το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση είναι –κυρίως ή συμπληρωματικά– το διεθνές δίκαιο.

Το ζήτημα της εφαρμοστέας έννομης τάξης στις συμβάσεις παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης αποτέλεσε αντικείμενο ανάλυσης σε πολλές διαιτητικές αποφάσεις, μεταξύ των οποίων οι τρεις διαιτητικές αποφάσεις που εκδόθηκαν με αφορμή τις απαλλοτριώσεις, από την κυβέρνηση της Λιβύης την δεκαετία του 1970,

---

¹¹ βλ. Υπόθεση *Ango-Iranial Oil Co. v. Iran*, όπου η διαφορά ανέκυψε με αφορμή την συμφωνία της εταιρίας βρετανικών συμφερόντων *Ango-Persian Oil Company* (και εν συνεχεία *Ango-Iranial Oil Company*) και της τότε κυβέρνησης της Περσίας και εν συνεχεία κυβέρνησης του Ιράν, η οποία με δύο νόμους που νήφισε το 1951 προχώρησε στην εθνικοποίηση της βιομηχανίας πετρελαίου. Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου τον Μάιο του ίδιου έτους ασκώντας το δικαίωμα της διπλωματικής προστασίας προσέφυγε στο ΔΔΧ κατά της κυβέρνησης του Ιράν ενώ τον Ιούνιο του ίδιου έτους υπέβαλλε στο ΔΔΧ και αίτημα για την λήψη προσωρινών μέτρων. Το Δικαστήριο εξέτασε μεταξύ την νομική φύση της επίμαχης σύμβασης από την οποία προέκυψε η διαφορά. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Ηνωμένου Βασιλείου οι διαδικασίες που έλαβαν χώρα μετά το 1932 μετά την υποβολή της υπόθεσης από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ενώπιον του Συμβουλίου της Κοινωνίας των Εθνών όταν η κυβέρνηση του Ιράν αποφάσισε να ακυρώσει την αρχική σύμβαση παραχώρησης και οι οποίες κατέληξαν στην διευθέτηση της διαφοράς και στην υπογραφή μίας σύμβασης παραχώρησης ανάμεσα στους αντιπροσώπους της κυβέρνησης του Ιράν και τους αντιπροσώπους της εταιρίας είχε σαν αποτέλεσμα η κυβέρνηση του Ιράν να αναλάβει ορισμένες συμβατικές δεσμεύσεις απέναντι στην κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Το Ηνωμένο Βασίλειο προσπάθησε να θεμελιώσει την δημιουργία των υποχρεώσεων στον ισχυρισμό ότι η σύμβαση παραχώρησης που είχε υπογραφεί το 1923 είχε διφυή χαρακτήρα. Από την μία αποτελούσε σύμβαση παραχώρησης ανάμεσα στην κυβέρνηση του Ιράν και την εταιρία και από την άλλη μία συνθήκη ανάμεσα στις κυβερνήσεις των δύο χωρών. Επιπλέον υποστήριξε ότι ακόμη και εάν η διευθέτηση στην οποία κατέληξε η διαφορά το 1933 (με την υπογραφή της σύμβασης) αντιστοιχούσε σε μία σιωπηρή ή συναγόμενη συμφωνία θα έπρεπε να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στην έννοια των όρων < συνθήκη ή συμφωνία > που περιλαμβάνονταν στην Διακήρυξη του Ιράν. Το Δικαστήριο δεν έκανε δεκτό τον ισχυρισμό του Ηνωμένου Βασιλείου ότι η σύμβαση είχε διφυή χαρακτήρα και θεώρησε ότι πρόκειται απλά για μία σύμβαση παραχώρησης ανάμεσα σε μία κυβέρνηση και ένα ξένο επενδυτή. Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δεν αποτελούσε συμβαλλόμενο μέρος. Υπό το καθεστώς της σύμβασης η κυβέρνηση του Ιράν δεν μπορούσε να εγείρει αξιώσεις κατά της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου που θα μπορούσε να εγείρει κατά της εταιρίας, ούτε θα μπορούσε να ζητήσει από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου την εκπλήρωση υποχρεώσεων που θα έπρεπε να υλοποιηθούν από την εταιρία. Η υπογραφή στην σύμβαση των αντιπροσώπων της κυβέρνησης του Ιράν και της εταιρίας είχε ένα μόνο σκοπό: την ρύθμιση των σχέσεων ανάμεσα στην κυβέρνηση και την εταιρία σε σχέση με την παραχώρηση, δεν ρύθμιζε καμία σχέση ανάμεσα στις δύο κυβερνήσεις. Η νομική φύση της σύμβασης δεν μεταβάλλεται από το ότι η σύμβαση παραχώρησης αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης και κατέληξε σε συμφωνία διαμέσου των καλών υπηρεσιών του Εισηγητή του Συμβουλίου της Κοινωνίας των Εθνών. Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποβάλλοντας την διαφορά στο Συμβούλιο της ΚτΕ άσκησε το δικαίωμα της διπλωματικής προστασίας. Μέσω των διαδικασιών ενώπιον του Συμβουλίου το Ιράν δεν ανέλαβε καμία δεσμεύση έναντι της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου, παρά μόνο να διαπραγματευθεί με την εταιρία και η υποχρέωση αυτή εκπληρώθηκε πλήρως. Το Ιράν δεν έδωσε καμία υπόσχεση και εγγύηση οποιασδήποτε μορφής στο Ηνωμένο Βασίλειο σε σχέση με την νέα σύμβαση παραχώρησης. Η εμπλοκή του Συμβουλίου της ΚτΕ δεν μετέτρεψε τους όρους της σύμβασης παραχώρησης σε όρους συνθήκης δυνάμει των οποίων δημιουργούνταν δεσμεύσεις της Κυβέρνησης του Ιράν απέναντι στην κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Οι σχετικές διαδικασίες δεν είχαν σαν αποτέλεσμα την δημιουργία μίας διεθνούς συνθήκης. Τέλος η σύμβαση παραχώρησης δεν προχωρούσε στην ρύθμιση κανενός ζητήματος δημόσιου χαρακτήρα που ενδιέφερε άμεσα τις δύο χώρες αλλά και ούτε θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι έθετε κανόνες δικαίου ανάμεσα στις δύο αυτές χώρες.

των επενδύσεων των εταιριών Texaco/Caliastic(1977), Liamco (1977) και BP (1973 και 1974). Και στις τρεις περιπτώσεις η ρήτρα εφαρμοστέου δικαίου ήταν παρόμοια και όριζε ότι η σύμβαση παραχώρησης διέπεται και ερμηνεύεται σύμφωνα τις αρχές του λιβυκού δικαίου, που είναι κοινές με τις αρχές του διεθνούς δικαίου και στην περίπτωση που δεν υπάρχουν τέτοιες κοινές αρχές, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των αρχών αυτών, όπως εφαρμόστηκαν από τα διεθνή δικαστήρια.

Από τις παραπάνω διαιτησίες, η απόφαση στην υπόθεση Texaco - Calasiatic υπήρξε σταθμός για την διεθνή διαιτησία, καθώς εναρμονίστηκε απόλυτα με την θεωρία της διεθνοποίησης της συμβάσεως παραχώρησης¹² και παράλληλα αποτέλεσε αντικείμενο σχολιασμού από πολλούς θεωρητικούς του διεθνούς δικαίου, προκαλώντας έντονες αντιδράσεις¹³. Στην υπόθεση αυτή ο διαιτητής Dupuy αναφορικά με την νομική φύση της σύμβασης παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν αποτελούσε διοικητική σύμβαση, καθώς οι διοικητικές συμβάσεις εμφανίζουν το στοιχείο της ανισομέρειας μεταξύ των δύο πλευρών και την δυνατότητα του κράτους να προχωρήσει σε μονομερή τροποποίηση ή και ακύρωση της σύμβασης για λόγους δημοσίου συμφέροντος ενώ οι όροι της επίμαχης σύμβασης δεν πληρούσαν τους όρους που έθετε το δίκαιο της Λιβύης για να υπαχθεί μία σύμβαση στην κατηγορία των διοικητικών συμβάσεων. Αναφορικά δε με το εφαρμοστέο δίκαιο ο Dupuy ανέπτυξε την θεωρία της διεθνοποίησης των κρατικών συμβάσεων στην βάση τριών κριτηρίων. Το πρώτο ήταν η αναφορά στην σύμβαση των γενικών αρχών του δικαίου. Το δεύτερο ήταν η προσθήκη μίας ρήτρας κατά την οποία οι πιθανές διαφορές που θα ανακύψουν σε σχέση με την ερμηνεία και την εκτέλεση της σύμβασης θα υπάγονται σε διαιτησία, ώστε η διαιτητική απόφαση να είναι μίας διεθνής δικαιοδοτική πράξη που αντλεί την δεσμευτικότητα και την εκτελεστικότητα της από το διεθνές δίκαιο που

¹² Cf. R. Doak Bishop, 'International Arbitration of Petroleum Disputes: The Development of a Lex Petrolea', 23 Yearbook Comm. Arb'n (1998), σελ. 1149.

¹³ βλ. S. Asante International Law and Foreign Investment: A Reappraisal International and Comparative Law Quarterly Vol. 37 1988 σελ. 611-612, όπου εξέφρασε την άποψη ότι στις συμβάσεις αυτές θα έπρεπε να εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους υποδοχής και όχι το δημόσιο διεθνές δίκαιο και αμφέβαλλε κατά πόσο μία συμφωνία ανάμεσα σε ένα κράτος και σε μία ιδιωτική επιχείρηση ακόμη και με διεθνικό χαρακτήρα μπορούσε να υπαχθεί στο καθεστώς μίας διεθνούς σύμβαση Ομοίως βλ Α. Fatouros International Law and the Internationalized Contract, American Journal of International Law 74 1980 στο: Επιλογή Μελετών Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου Επιμ. Χ. Ροζάκης Χ. Δίπλα, Π.Μ. Πρωτοβάλτης Εκδόσεις Σιδέρη 2014 σελ. 335-336 κατά τον Φατούρο, η παρουσία μίας ρήτρας διαιτησίας δύσκολα μπορεί να ερμηνευθεί σαν απαραίτητη ένδειξη διεθνοποίησης ενώ το τρίτο κριτήριο διεθνοποίησης ο χαρακτήρας της σύμβασης ως economic development agreement είναι ασαφές κριτήριο κατά το οποίο μόνο με την συμμετοχή ενός οικονομικά αναπτυσσόμενου κράτους σε μία σύμβαση το κριτήριο της διεθνοποίησης μπορεί να είναι αποτελεσματικό.

εγκαθιδρύει το διαιτητικό δικαστήριο. Η άποψη αυτήν ήταν ριζοσπαστική, καθώς το διαιτητικό δικαστήριο μπορούσε μόνο εκ του γεγονότος της ίδρυσης του να καθορίσει την δικαιοδοσία του και τον σκοπό της διαιτησίας. Τέλος, το τρίτο κριτήριο αφορούσε την φύση των συμβάσεων που υπάγονται στην κατηγορία των economic development agreements¹⁴.

Παράλληλα, η διεθνής διαιτησία επιχείρησε να επιλύσει το ζήτημα των απαλλοτριώσεων των ξένων επενδύσεων από το κράτος υποδοχής και μέσω της υπαγωγής των συμβάσεων παραχώρησης στις διμερείς συμβάσεις προώθησης και προστασίας επενδύσεων, με την εισαγωγή των λεγόμενων ρητρών *pacta sunt servanda* ή *umbrella clauses*¹⁵, που στόχευαν να παράσχουν προστασία στους παραχωρησιούχους, επιλύοντας την παλιά διαμάχη ανάμεσα στα κράτη υποδοχής και στα κράτη προέλευσης επενδύσεων σχετικά με τη νομική φύση των συμβάσεων παραχωρήσεων και το εφαρμοστέο σε αυτά δίκαιο.

Παρά την πλούσια διαιτητική νομολογία, η σχέση ανάμεσα στις διαδικασίες σε αξιώσεις που προβάλλονται βάσει των συμβάσεων παραχώρησης και σε αξιώσεις που προβάλλονται βάσει των διμερών συμβάσεων δεν έχει ακόμη κριθεί οριστικά. Διακρίνονται δύο προσεγγίσεις των διαιτητικών δικαστηρίων. Η διαχωριστική προσέγγιση της απόφασης στην υπόθεση SGS κατά Πακιστάν¹⁶ επιλύει το πρόβλημα της επικάλυψης κανόνων και διαδικασιών με το χωρισμό των δύο διαδικασιών με το αιτιολογικό ότι αυτές έχουν διαφορετικά νομικά θεμέλια. Αντίθετα, η προσέγγιση της απόφασης στην υπόθεση SGS κατά Φιλιππίνων, αν και αναγνωρίζει το διαφορετικό νομικό χαρακτήρα των αξιώσεων των συμβάσεων και των αξιώσεων της διμερούς συμβάσεως καθώς και την έλλειψη ταυτότητας αιτίας που δεν επιτρέπει την εφαρμογή των αρχών *lis alibi pendens* (εκκρεμοδικίας) και *res judicata* (δεδικασμένου), επικεντρώνεται στις σχέσεις που συνδέουν τις δυο αξιώσεις και στην αδυναμία του χωριστού τους χειρισμού¹⁷.

---

¹⁴ J. Cantegreil *The Audacity of the TEXACO/CALIASTIC Award: Rene –Jean Dupuy and the Internationalization of Foreign Investment Law* EJIL 2011 Vol. 22 No. 2 σελ. 445.

¹⁵ Π.χ. τέτοια ρήτρα προβλέπει ότι «κάθε συμβαλλόμενο μέρος θα τηρεί οποιεσδήποτε υποχρεώσεις έχει αναλάβει αναφορικά με επενδύσεις των υπηκόων ή των εταιριών του άλλου συμβαλλόμενου μέρους, R. Dolzer & M. Stevens, *Bilateral Investment Treaties* (Martinus Nijhoff Publishers 1995), σελ. 81-82.

¹⁶ *SGS Société Générale de Surveillance S.A. κατά Ισλαμικής Δημοκρατίας του Πακιστάν* (Υπόθεση ICSID Ar. ARB/01/13), Απόφαση της 6ης Αυγούστου 2003 για τις ενστάσεις στην αρμοδιότητα, παρ. 161-162.

¹⁷ Y. Shany, 'Contract Claims vs. Treaty Claims: Mapping Conflicts between ICSID Decisions on Multisourced Investment Claims', 99 *AJIL* (2005), σελ. 844-845, Παναγιώτης Μ. Πρωτοψάλτης *Η συμβολή της διεθνικής διαιτησίας στην προστασία των παραχωρησιούχων δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων*, Περιοδικό *Ενέργεια και Δίκαιο* Τεύχος 21/2014 σελ.92

Στις μέρες μας το σύνολο των συμβάσεων παραχώρησης που συνάπτονται διεθνώς περιλαμβάνει ειδικές ρήτρες και διατάξεις που ρυθμίζουν το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου σε περίπτωση απαλλοτρίωσης ξένων επενδύσεων. Η διεθνής αυτή νομική ρύθμιση της απαλλοτρίωσης, συνέβαλλε σημαντικά στην επίλυση σημαντικών προβλημάτων στα ζητήματα που μπορεί να ανακύψουν κατά την λειτουργία μίας σύμβασης παραχώρησης μεταξύ ενός κράτους υποδοχής και μιας αλλοδαπής εταιρίας, παρόλα αυτά σε περίπτωση που δεν περιληφθεί σχετική ρύθμιση ή αυτή παρουσιάζει κενά ανακύπτει και πάλι το θέμα της εφαρμοστέας έννομης τάξης στην βάση της οποίας θα δοθεί λύση στο επίμαχο ζήτημα.

Τέλος, η διεθνική διαιτησία συνέβαλλε με τις αποφάσεις της στην προστασία των ξένων επενδυτών-παραχωρησιούχων έναντι του κινδύνου της μονομερούς τροποποίησης της σύμβασης παραχώρησης από το κράτος -παραχωρητή. Οι ξένοι -παραχωρησιούχοι φαίνεται να επωφελούνται της εξέλιξης της νομολογίας της διεθνικής διαιτησίας καθώς μπορούν να χαίρουν διττής προστασίας του διεθνούς δικαίου αφενός μέσω της αξίωσης που προβάλλεται βάσει της σύμβασης παραχώρησης, όταν το τελευταίο αναγνωρίζει την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και υπάγει τις σχετικές διαφορές στη διεθνική διαιτησία και αφετέρου μέσω της προστασίας που παρέχει η διμερής σύμβαση προώθησης και προστασίας επενδύσεων.

B.2.3. ΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ.

Η μακροχρόνια πρακτική στο πεδίο διαπραγμάτευσης, διαμόρφωσης και κατάρτισης συμβάσεων για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων έχει αποδώσει σε διεθνές επίπεδο σημαντικό αριθμό διαφορετικών συμβατικών τύπων. Ο εν λόγω αριθμός προέκυψε από την ανάγκη προσαρμογής στα ειδικά, τεχνικά, οικονομικά και πολιτικά χαρακτηριστικά έκαστης περίπτωσης¹⁸. Οι συμβατικοί αυτοί τύποι ταξινομούνται από την διεθνή βιβλιογραφία στις ακόλουθες συμβατικές μορφές α) concession agreements (συμβάσεις μίσθωσης¹⁹), β) production sharing contracts (συμβάσεις διανομής της παραγωγής²⁰) και γ) serving contracts (συμβάσεις παροχής υπηρεσιών)²¹. Οι ανωτέρω συμβατικές μορφές παρουσιάζουν τόσο ομοιότητες όσο και διαφορές σε πολλά σημεία. Στα σημεία αυτά βασίζεται και η παραπάνω τριμερής διάκριση. Ωστόσο, όσες συμβάσεις ανήκουν σε έναν από τους συμβατικούς αυτούς τύπους δεν έχουν αναγκαία το ίδιο περιεχόμενο, αφού ενδέχεται μία σύμβαση, να διαφοροποιείται ουσιωδώς από μία άλλη, ώστε η τυπολογική της κατάταξη να μην έχει ιδιαίτερη πρακτική σημασία²².

Παγκοσμίως, οι συμβατικές μορφές για την παραχώρηση των δικαιωμάτων του κράτους γίνονται κατά βάση με χρήση της σύμβασης μίσθωσης ή της σύμβασης διανομής της παραγωγής, ενώ ο τύπος της σύμβασης παροχής υπηρεσιών δεν προτιμάται διεθνώς, εξαιτίας της απροθυμίας του Δημοσίου να καταβάλει την αμοιβή του εργολάβου και να αναλάβει τον αναλογούντα οικονομικό κίνδυνο.

Οι όροι των συμβάσεων πετρελαίου και των φορολογικών συστημάτων έχουν τροποποιηθεί τα τελευταία χρόνια. Τα μέλη του ΟΠΕΚ από το 1960 διαδραμάτισαν καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη των σχέσεων μεταξύ πετρελαϊκών χωρών υποδοχής και των επενδυτών, ώστε σήμερα οι εθνικές κυβερνήσεις να λαμβάνουν τεράστια

¹⁸ Johnston, International Petroleum Fiscal Systems and Production Sharing Contracts, Tulsa, Oklahoma 1994, σελ. 5.

¹⁹ βλ. κατωτέρω.

²⁰ βλ. κατωτέρω.

²¹ όπου η αμοιβή του εργολάβου συνίσταται σε χρηματικό ποσό. Οι συμβάσεις αυτές δεν διαφέρουν από τις συμβάσεις διανομής της παραγωγής διακρίνονται σε αμιγείς συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και σε συμβάσεις παροχής υπηρεσιών οικονομικού κινδύνου, ανάλογα με το αν έχει καθοριστεί και συμφωνηθεί συμβατικά πάγια αμοιβή για τον εργολάβο ή το ύψος αυτής εξαρτάται από το κέρδος του έργου, ενώ είναι δυνατό να καταρτιστούν υβριδικά μορφώματα, που συνδυάζουν τα παραπάνω στοιχεία. βλ. Τ. Κοσμίδη, Ενέργεια, Δίκτυα και Υποδομές σελ. 421 και επ..

²² βλ. Τ. Κοσμίδη, Ενέργεια, Δίκτυα και Υποδομές σελ. 425

έσοδα και υψηλότερο κρατικό έλεγχο και συμμετοχή σε δραστηριότητες εκμετάλλευσης σε σχέση με το παρελθόν, ιδίως στους πετρελαιοπαραγωγούς της Μέσης Ανατολής. Ωστόσο, οι υπόλοιπες χώρες που η πετρελαϊκή τους αγορά δεν βρίσκεται ακόμα σε στάδιο ωρίμανσης υιοθετούν πιο ελκυστικές πολιτικές και φορολογικά κίνητρα για την ενθάρρυνση ξένων επενδυτικών κεφαλαίων. Η συνεχώς μεταβαλλόμενη παγκόσμια ισορροπία προσφοράς και ζήτησης πετρελαίου είχε σημαντικό αντίκτυπο στους όρους των συμβάσεων και των φορολογικών καθεστώτων, που απαιτούν, για παράδειγμα, την εισαγωγή πιο προοδευτικών δημοσιονομικών συστημάτων και διατηρούν την ισορροπία ανάμεσα στο κράτος υποδοχής και τον επενδυτή λαμβανομένων υπόψη των μεγάλων διακυμάνσεων των τιμών²³. Αριθμητικά²⁴ οι χώρες που υιοθετούν το μοντέλο της σύμβασης μίσθωσης είναι περισσότερες σε σχέση με τις χώρες που εφαρμόζουν το σύστημα της διανομής της παραγωγής, το οποίο εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο στις χώρες που υπάρχει εξακριβωμένο πλουτοπαραγωγικό πετρελαϊκό δυναμικό.

Η σύμβαση διανομής της παραγωγής φαίνεται να έχει πιο ευμενείς όρους για το κράτος, καθώς διατηρείται η κυριότητα επί των υδρογονανθράκων που εξορύσσονται, ελέγχεται ο ορυκτός του πλούτος και μπορεί ad hoc να αποφέρει περισσότερα φορολογικά και λοιπά έσοδα για το κράτος από τις συμβάσεις μισθώσεως.

Τούτων δοθέντων οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται είναι μικρότερου επενδυτικού ρίσκου σε σχέση με χώρες που η δυναμική τους σε αποθέματα υδρογονανθράκων δεν είναι απόλυτα διακριβωμένη. Στην ελληνική επικράτεια, εφαρμόζεται αποκλειστικά η σύμβαση μίσθωσης, ακολουθώντας τα πρότυπα του δυτικού κόσμου, προφανώς για την προώθηση των ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, αλλά και γιατί είναι ανύπαρκτη η τεχνογνωσία και το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τις συμβάσεις διανομής της παραγωγής δεν είναι ώριμο και σαφές.

---

²³ βλ. <https://canvas.harvard.edu/courses/.../download?>.

²⁴ βλ. <http://docplayer.net/42042500-A-guide-to-the-oil-gas-industry-industry-update-deutsche-bank-markets-research-industry-oil-gas-for-beginners-the-basics-of-the-black-stuff.html> σελ. 114.

Γ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ.

Γ.1. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

Η μεγάλη εξάρτηση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις εισαγωγές υδρογονανθράκων υπογράμμισε την ανάγκη θέσπισης ενός θεσμικού πλαισίου, που θα ενισχύει την ενωσιακή νομοθεσία και θα εγγυάται την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού των κρατών μελών. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο συνιστά ουσιαστικά μία οδηγία αρχών, με βάση τις οποίες, καλούνται να θεσπισθούν τα επιμέρους θεσμικά πλαίσια, για την χορήγηση αδειών²⁵, επί τη βάση των οποίων θα παραχωρούνται τα δικαιώματα των κρατών μελών για την αναζήτηση, την έρευνα και την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων.

Οι δραστηριότητες του τομέα των υδρογονανθράκων αντιμετωπίζονται εντός του πλαισίου της ΣΛΕΕ, με σεβασμό των αρχών που διέπουν την λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ενώ προβλέπεται ότι κατά τις θεσπιζόμενες εθνικές διαδικασίες θα πρέπει να τηρείται η αρχή της αμεροληψίας υπό την μορφή της διασφάλισης της διαφανούς και χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στις δραστηριότητες αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων. Περαιτέρω, εισάγεται ο όρος της αμοιβαιότητας, υπό την έννοια ότι οι φορείς πρέπει να έχουν την δυνατότητα να τυγχάνουν στις τρίτες χώρες ανάλογης μεταχείρισης με αυτή που τυγχάνουν στο ενωσιακό έδαφος και για το λόγο αυτό πρέπει να προβλεφθεί από τα κράτη μέλη σχετική διαδικασία.

Η ενωσιακή νομοθεσία λαμβάνει υπόψη της την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων επί των ενεργειακών πηγών σε εθνικό επίπεδο, ενώ καθορίζει ότι είναι επιβεβλημένη η προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως οντότητας, στη Σύμβαση 1982 των Ηνωμένων Εθνών, για το Δίκαιο της Θάλασσας.

Η Οδηγία 94/22/ΕΚ²⁶ για τους όρους χορήγησης και χρήσης αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων, συνιστά το βασικότερο θεσμικό πλαίσιο για την καλύτερη δυνατή αναζήτηση, εξερεύνηση και παραγωγή των

²⁵ βλ. Θ. Πανάγος Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων παρ.24 σελ.21, όπου με τον όρο άδεια, ο ενωσιακός νομοθέτης εννοεί γενικά τη νόμιμη παραχώρηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου προς τρίτους.

²⁶ βλ. <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31994L0022&rid=1>.

φυσικών πόρων που βρίσκονται εντός του ενωσιακού εδάφους. Ακολούθως, υπάρχει μια σειρά κοινοτικών και ενωσιακών νομοθετημάτων για την ρύθμιση ποικίλων ειδικότερων ζητημάτων που εφάπτονται στον τομέα των υδρογονανθράκων.

Γ.2. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΧΑΡΤΗ.

Την χρονιά 1994²⁷ υπογράφηκε η Συνθήκη για τον Ενεργειακό Χάρτη, με την οποία θεσπίστηκε πρώτη φορά πλαίσιο διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών και λοιπών βιομηχανικών χωρών με σκοπό την ενίσχυση του κράτους δικαίου σε θέματα ενέργειας, την ανάπτυξη του ενεργειακού δυναμικού των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τη διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού, που θα τηρούν όλες οι συμμετέχουσες κυβερνήσεις.

Ειδικότερα, η Συνθήκη για τον Ενεργειακό Χάρτη επιδιώκει την συνεργασία μεταξύ των κρατών-συμβαλλόμενων μερών για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη εκμετάλλευση, παραγωγή, διατήρηση, αποθήκευση, μεταφορά, διανομή και χρήση της ενέργειας και των ενεργειακών προϊόντων. Τα κράτη μέλη της Συνθήκης πρέπει να τηρούν κανόνες για την άσκηση της δραστηριότητας επί των υδρογονανθράκων, τέτοιους που είναι εναρμονισμένοι με τους αντίστοιχους που προβλέπονται από το ενωσιακό δίκαιο.

Τα κύρια σημεία ενδιαφέροντος της Συνθήκης είναι η απαγόρευση της λήψης δυσμενών διοικητικών μέτρων σχετικών με την εμπορική κυκλοφορία προϊόντων και υπηρεσιών ή την επενδυτική δραστηριότητα²⁸, η ελευθερία διέλευσης και διαμετακόμισης των ενεργειακών προϊόντων και υπηρεσιών από το ένα κράτος μέρος της Συνθήκης σε ένα άλλο, μέσω τρίτης χώρας, χωρίς διακρίσεις προέλευσης, προορισμού και κυριότητας και η εκδίκαση διαφορών μέσω μηχανισμών εναλλακτικής επίλυσης της διαφοράς

Τέλος, δέον να αναφερθεί ότι η Συνθήκη επιχείρησε να επιλύσει το ζήτημα της απαλλοτρίωσης των περιουσιακών στοιχείων των ξένων επενδυτών από τα συμβαλλόμενα κράτη, ορίζοντας στο άρθρο 13 ότι *"Οι επενδύσεις .....ενός συμβαλλομένου μέρους στην επικράτεια άλλου συμβαλλομένου μέρους δεν εθνικοποιούνται, δεν απαλλοτριώνονται, ούτε υπόκεινται σε μέτρο ή μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος με την εθνικοποίηση ή την απαλλοτρίωση"*. Εκτός βέβαια *"εάν η απαλλοτρίωση: α) πραγματοποιείται για λόγους δημοσίου συμφέροντος, β) γίνεται άνευ*

²⁷ Η οποία τέθηκε σε πλήρη ισχύ τον Απρίλιο 1998. Σήμερα συμβαλλόμενα μέλη είναι 52 χώρες, περιλαμβανομένων όλων των κρατών Ε.Ε. και της ίδιας της Ε.Ε..

²⁸ π.χ. αγορά πρώτων υλών από εθνικές πηγές ή η απαγόρευση εισαγωγής αντίστοιχων προϊόντων από άλλο κράτος μέρος της Συνθήκης.

διακρίσεων, γ) τηρεί όλες τις νόμιμες διατυπώσεις, δ) συνοδεύεται από την άμεση καταβολή επαρκούς και πραγματικής αποζημίωσης."

Γ.3. Η ΟΡΘΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ.

Ως ορθή πρακτική²⁹ στον τομέα των υδρογονανθράκων θα μπορούσε να νοηθεί ένα σύνολο άλλως ένα μίγμα, μη οργανωμένων κατά συστηματικό τρόπο, διεθνώς αποδεκτών νομικών, τεχνικών και οικονομικών αρχών, κανόνων ή διαδικασιών που διέπουν την λειτουργία του συγκεκριμένου τομέα. Η ορθή πρακτική δηλαδή περιλαμβάνει μια σύνθεση διάφορων κανόνων δικαίου, διαφορετικού γνωστικού αντικειμένου, όπως για παράδειγμα νόμους για την προστασία του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης για την διεξαγωγή των γεωφυσικών και γεωλογικών ερευνών.

Η ορθή πρακτική θεωρείται ως άγραφος κανόνας δικαίου και χρησιμοποιείται σε ευρύ φάσμα σταδίων λειτουργίας των υδρογονανθράκων. Ειδικότερα, υπολογίζεται κατά την αξιολόγηση φορέων, που πρόκειται να δραστηριοποιηθούν σε συγκεκριμένες περιοχές που προκηρύσσονται για την έρευνα ή την εκμετάλλευση. Στην συνέχεια λαμβάνεται υπόψη τόσο κατά την εκπόνηση των σχεδίων των συμβάσεων μεταξύ των αναθετουσών αρχών και των αναδόχων, όσο και κατά την παρακολούθηση, ερμηνεία και εποπτεία των συμβάσεων αυτών. Ως εκ τούτου, λαμβάνεται υπόψη από τις Τεχνικές Συμβουλευτικές Επιτροπές, τους Μόνους Εμπειρογνώμονες, τα Διαιτητικά Δικαστήρια και την τακτική δικαιοσύνη.

Στο κείμενο της σύμβασης μίσθωσης (model lease agreement³⁰) που χρησιμοποιεί το Ελληνικό Δημόσιο, ακολουθείται η διεθνής ορθή πρακτική αναφορικά με την παραχώρηση των δικαιωμάτων για την έρευνα και εκμετάλλευση σε τρίτους. Υπό αυτή την έννοια, η πρακτική αυτή διέπεται από την τήρηση των αρχών του διοικητικού δικαίου, ήτοι της χρηστής διοίκησης, της διαφάνειας, της αμεροληψίας κλπ, με εκ των προτέρων διαδικασίες που είναι απαλλαγμένες από άσκοπους γραφειοκρατικούς σκοπέλους. Στην συνέχεια, διέπεται από την λήψη των αναγκαίων μέτρων για την ασφάλεια των εργαζομένων και την προστασία του περιβάλλοντος.

Τέλος, η ορθή πρακτική αναφέρεται στο οικονομικό επίπεδο για την λήψη αποφάσεων σύμφωνα με την αρχή της οικονομικότητας, δηλαδή την επίτευξη ενός βέλτιστου αποτελέσματος για το Δημόσιο με τον οικονομικότερο τρόπο και μετέχει

²⁹ βλ. περισσότερα Θ. Πανάγος Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων σελ.33-34.

³⁰ βλ. https://www.greekhydrocarbons.gr/pdfs/BlockDocuments/Model_Lease_Agreement.pdf

της αποτελεσματικότητας της διεξαγωγής των σχετικών δραστηριοτήτων σκοπώντας στην καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

Γ.4. Η LEX PETROLEA.

Η *lex petrolea*³¹ συνιστά μια ενδιαφέρουσα μορφή ακολουθούμενης πρακτικής. Είναι ο κοινός κώδικας (*common law*) της διεθνούς βιομηχανίας του πετρελαίου. Η *lex petrolea*³², θεωρείται ως ειδική εκδοχή της *lex mercatoria*³³ για τον πετρελαϊκό τομέα, καθώς περιλαμβάνει τα επαγγελματικά πρότυπα και τα έθιμα που ισχύουν σε αυτόν.

Προάγγελος της *lex petrolea* υπήρξε η υπόθεση *Petroleum Development Ltd κατά Sheikh de Abu Dhabi*. Η υπόθεση αυτή αφορούσε μια *ad hoc* διαιτησία που διεξήχθη το 1951. Η σύμβαση παραχώρησης δεν προέβλεπε ρητά κανένα εφαρμοστέο δίκαιο, ενώ το άρθρο 17 της σύμβασης αυτής όριζε ότι θα εκτελείται με γνώμονα την καλή πίστη και τα χρηστά ήθη. Το διαιτητικό δικαστήριο συνήγαγε ότι δεν έπρεπε να εφαρμοστεί κανένας εθνικός νομικός μηχανισμός και ότι έπρεπε να καταφύγει σε «εφαρμογή αρχών βασισμένων στην καλή πίστη και την κοινή πρακτική των πολιτισμένων εθνών»³⁴.

Πρώτη φορά ο όρος *lex petrolea* χρησιμοποιήθηκε στην υπόθεση *Κουβέιτ κατά Aminoil (1982)*³⁵. Στην υπόθεση αυτή η κυβέρνηση του Κουβέιτ στις προτάσεις

³¹ βλ. <http://timmartin.ca/wp-content/uploads/2016/02/Lex-Petrolea-in-International-Law-Martin2012.pdf>

³² βλ. *Kuwait v. Aminoil arbitration*, *TOPCO v. Libya arbitration* ; *LIAMCO v. Libya Elf Acquitane case*; *Sojuznefteexport v. JOC Oil arbitration* , *Ltd;BP v. Libya arbitration* ; *TOPCO & California Asiatic Oil Co. v. Libya arbitration* ; *Amoco International Finance v. Iran arbitration* ; *Phillips Petroleum Co. Iran v. Iran arbitration* ; *AGIP v. Congo arbitration* ; *Sedco, Inc. v. National Iranian Oil Co arbitration*

³³ βλ. *B. Goldman Lex Mercatoria*, *Forum International*, *Kluwer*, 1983, n° 3, σελ. 3. Η *lex mercatoria* είναι ένα σύστημα γενικών αρχών και εθνικών κανόνων που γίνεται αυθόρμητα επίκλησή τους από τα συμβαλλόμενα μέρη στα πλαίσια των διεθνών συναλλαγών, χωρίς παραπομπή (ή αναφορά) σε κάποιο πολιτειακό δίκαιο. Έτσι, η *lex mercatoria* είναι το δίκαιο της διεθνούς κοινωνίας εμπόρων (*societatis mercatorium*, *societatis mercantile*).

³⁴ βλ. *Reflections on the law applicable to international oil contracts* by *Carmen Otero Garcia-Castrillon* (*Journal of World Energy Law and Business*, 2013, Vol 6 No. 2, Page-142), βλ. *The Potential Of Lex Petrolea – A Uniform Code Of Petroleum Laws*

³⁵ βλ. https://www.biicl.org/files/3938_1982_kuwait_v_aminoil.pdf, *The Government of the State of Kuwait v The American Independent Oil Company* ('*Kuwait v Aminoil*'), *S Ripinsky with K Williams, Damages in International Investment Law* (BIICL, 2008), όπου το 1948, συνήφθη μεταξύ *Aminoil* και Κουβέιτ σύμβαση παραχώρησης για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση του πετρελαίου και του φυσικού αερίου στην "Ουδέτερη Ζώνη" του Κουβέιτ διάρκειας 60 ετών. Η τιμή για την παραχώρηση βασίστηκε σε σταθερό ποσό για κάθε τόνο πετρελαίου που ανακτήθηκε. Η σύμβαση παραχώρησης περιελάμβανε μια ρήτρα σταθεροποίησης που εμπόδιζε το Κουβέιτ από τη μονομερή ακύρωση ή τροποποίηση των όρων της συμφωνίας Το 1961, το Κουβέιτ έγινε ανεξάρτητο κράτος και η σύμβαση παραχώρησης τροποποιήθηκε με συμπληρωματική συμφωνία. Το 1973 τα μέρη συμφώνησαν σε σειρά αλλαγών στη συμφωνία παραχώρησης αυξάνοντας περαιτέρω το ποσοστό ανάληψης του Κουβέιτ. Αν και το Σχέδιο Συμφωνίας του 1973 δεν επικυρώθηκε ποτέ από το κοινοβούλιο του Κουβέιτ, τα μέρη συμφώνησαν να εφαρμόσουν τη συμφωνία σαν να επικυρώθηκε. Το 1974, ο ΟΠΕΚ ενέκρινε την "Αμπού Ντάμπι Φόρμουλα" που αύξησε αποτελεσματικά τους φόρους επί του πετρελαίου που παρήγαγε και το Κουβέιτ ζήτησε να αυξήσει περαιτέρω το μερίδιό του. Η *Aminoil* δεν συναίνεσε. Το 1977, το Κουβέιτ απαλλοτρίωσε τα περιουσιακά στοιχεία της *Aminoil* με προβλεπόμενη πληρωμή "δικαιώς" αποζημίωσης Η *Aminoil* κίνησε την διαιτητική διαδικασία αμφισβητώντας την εθνικοποίηση ως αντίθετη προς τη ρήτρα σταθεροποίησης. Η *Aminoil* αμφισβήτησε επίσης τη συμφωνία του 1973 και την φόρμουλα «Αμπού Ντάμπι» ζητώντας αποζημίωση ύψους σχεδόν 3 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ . Το Κουβέιτ αντέταξε το αίτημα και ζήτησε τα ποσά που υποτίθεται ότι οφείλει η *Aminoil* στο πλαίσιο της συμφωνίας του 1973 και της φόρμουλας «Αμπού Ντάμπι». Το δικαστήριο διαπίστωσε ότι τόσο το Σχέδιο Συμφωνίας του 1973 όσο και η "Abu Dhabi formula" είχαν ισχύ. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η

της για την αποζημίωση της Aminoil αναφέρθηκε «σε ένα εθιμικό δίκαιο που εφαρμόζεται στην βιομηχανία πετρελαίου – μια *lex petrolea* που είναι κατά κάποιο τρόπο ένα ιδιαίτερο παρακλάδι μια γενικής παγκόσμιας *lex mercatoria*», ανεξάρτητα αν ο ισχυρισμός αυτός απορρίφθηκε από το διαιτητικό δικαστήριο³⁶.

Η *lex petrolea* δεν συνιστά καθιερωμένη νομική συμπεριφορά του θετικού δικαίου, αλλά συμπεριφορά που διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια στις συμβατικές σχέσεις που αναπτύσσονται σε διεθνές επίπεδο, κατά την έρευνα και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων και έχει προκύψει κυρίως από την σχετική διαιτητική και δικαστική νομολογία. Οι διαιτητικές και οι δικαστικές αποφάσεις, λοιπόν, διαμόρφωσαν ένα είδος εθιμικού δικαίου, υιοθετώντας συγκεκριμένους κανόνες που είναι συναφείς προς την φύση, την ιδιοτυπία και τις ιδιαιτερότητες του διεθνούς πετρελαϊκού κλάδου, το πνεύμα των οποίων ενσωματώνεται, κατά μία έννοια στις συναπτόμενες συμβάσεις. Η ανάγκη καθίδρυσης και εισαγωγής αυτών των κανόνων προκύπτει ιδίως από την χρήση στις καταρτιζόμενες συμβάσεις, νέων όρων ή προτύπων που προκύπτουν σε διεθνές επίπεδο, από το γεγονός ότι, οι διάφοροι διεθνείς θεσμικοί οργανισμοί του κλάδου, επιδιώκουν μια ομοιογενοποίηση των όρων των συναπτόμενων συμβάσεων, εξαιτίας της τάσης κωδικοποίησης των συμβατικών όρων που σχετίζονται με συγκεκριμένες προβλέψεις της σύμβασης και της συνακόλουθης ανάγκης προστασίας των επενδύσεων³⁷. Στα πλαίσια μάλιστα της διεθνοποίησης του πετρελαϊκού τομέα, η συντριπτική πλειοψηφία των συμβάσεων που συνάπτονται παγκοσμίως παρουσιάζει ομοιότητες, αν όχι ταυτίσεις ως προς τους όρους της.

Η *lex petrolea* έχει συμβάλλει στην επίλυση κρίσιμων διεθνών ζητημάτων, ιδίως σε διαφορές σχετικά με την εγκατάσταση των επενδύσεων, το προσδιορισμό

απαλλοτρίωση ήταν νόμιμη και δεν παραβίαζε τη ρήτρα σταθεροποίησης. Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έκρινε ότι σύμφωνα με το Ψήφισμα του ΟΗΕ του 1962, η Aminoil είχε το δικαίωμα να λάβει «κατάλληλη αποζημίωση», την οποία υπολόγισε σε 83 εκατομμύρια δολάρια.

³⁶ Η κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι η αποζημίωση για την απαλλοτρίωση της παραχώρησης της Aminoil πρέπει να γίνει με παρόμοιο τρόπο όπως έγινε κατά τη διάρκεια των εθνικοποιήσεων των παραχωρήσεων πετρελαίου που σημειώθηκαν στη Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια αυτής και υποστήριξε περαιτέρω ότι η μέθοδος υπολογισμού της αποζημίωσης που προτάθηκε από την κυβέρνηση απέκτησε το καθεστώς της «συνήθους πρακτικής» του διεθνούς δικαίου για τη βιομηχανία πετρελαίου. Ωστόσο, το δικαστήριο απέρριψε τη μέθοδο «καθαρής λογιστικής αξίας» που πρότεινε η κυβέρνηση ως εκδοχή της *lex petrolea*, για τους ακόλουθους λόγους: α) η πρακτική της αποζημίωσης για την εθνικοποίηση, στην οποία αναφέρεται το Κουβέιτ, επιτεύχθηκε μέσω διαπραγματεύσεων και όχι μέσω διαιτησίας. Το αποτέλεσμα αυτών των διαπραγματεύσεων ήταν συνήθως μια πολύπλοκη συμφωνία μεταξύ ενός επενδυτή και ενός κράτους, η οποία αφορούσε, εκτός από την αποζημίωση για μια εθνικοποιημένη παραχώρηση, μια προνομακική σχέση και προοπτικές για μελλοντικά πλεονεκτήματα ή άλλες ρυθμίσεις κατάλληλες για τον επενδυτή, β) η επικαλούμενη από το Κουβέιτ Πρακτική δεν αποτελούσε έκφραση δικαστικής δικαιοδοσίας και επομένως δεν μπορούσε να θεωρηθεί κανόνας του διεθνούς δικαίου και γ) οι συγκαταθέσεις των επενδυτών είχαν δοθεί υπό την πίεση πολύ ισχυρών οικονομικών και πολιτικών περιορισμών και δεν μπορούσαν να αποτελέσουν γενικούς κανόνες που εφαρμόζονται σε άλλες περιπτώσεις.

³⁷ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων σελ. 36,

της ανωτέρας βίας ως λόγου μη εκπλήρωσης μιας παροχής, τις αποζημιώσεις από απαλλοτρίωση δικαιωμάτων, την παγίωση μεθόδων προσδιορισμού της ζημίας κ.α.

Γ.5. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΘΡΑΚΕΣ.

Γ.5.1.ΤΟ ΠΡΟΙΣΧΥΣΑΝ ΔΙΚΑΙΟ.

Με το ν.δ. 3948/1959 θεσπίστηκε πρώτη φορά νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα αναφορικά με την άσκηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου επί των υδρογονανθράκων. Με τις διατάξεις του εν λόγω νομοθετήματος καθορίστηκε ότι τα σχετικά δικαιώματα ανήκουν στο Δημόσιο και ασκούνται είτε με αυτεπιστασία είτε με εκχώρηση σε τρίτους.

Στα επόμενα χρόνια, οι υδρογονάνθρακες περιελήφθησαν στις διατάξεις του εκάστοτε ισχύοντος Μεταλλευτικού Κώδικα, με τελευταία αναφορά στις διατάξεις του ν.δ. 210/1973.

Με την έκδοση του ν.468/1976 *"περί αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και ρυθμίσεων ειδικών θεμάτων"* τέθηκαν οι βάσεις για την διαχείριση του συγκεκριμένου τομέα, κατά τρόπο που αντανακλά στις ανακύπτουσες ανάγκες με εναρμόνιση στην διεθνή πρακτική. Ακολούθησε σειρά κανονιστικών πράξεων της διοίκησης, με τις οποίες καλύφθηκαν οι επιμέρους ανάγκες για την άσκηση των σχετικών δραστηριοτήτων.

Γ.5.2. ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

Ο ν. 2289/1995³⁸ ρυθμίζει τις διαδικασίες αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην ελληνική επικράτεια. Ο νόμος αυτός εναρμόνισε πλήρως την ελληνική έννομη τάξη με την υπ' αριθ. 94/22/ΕΚ οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία ισχύει ακόμα και σχετίζεται με τους όρους χορήγησης και χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων. Σύμφωνα με την οδηγία αυτή διατυπώθηκαν οι βασικές αρχές για τη χορήγηση των αδειών, με τις οποίες θα παραχωρούνται τα δικαιώματα των κρατών μελών για την αναζήτηση, την έρευνα και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων. Επισημαίνεται ότι τα κράτη μέλη που έχουν ενσωματώσει στο εθνικό τους δίκαιο την ως άνω οδηγία δεν έχουν υποχρέωση να εφαρμόσουν μεταγενέστερες οδηγίες, που αφορούν τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων στον τομέα της ενέργειας και δη στην εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, εφόσον η σχετική δραστηριότητα θεωρείται κατά τεκμήριο ότι είναι εκτεθειμένη στον ανταγωνισμό και δεν περιορίζεται³⁹.

Περαιτέρω, με το Κεφάλαιο Β του νόμου 4001/2011 (άρθρα 154 επ.) τροποποιήθηκε ο νόμος 2289/1995 και το νομοθετικό πλαίσιο εκσυγχρονίστηκε, εναρμονίστηκε με τις διεθνείς πρακτικές και έγινε ελκυστικότερο στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Ιδρύθηκε, περαιτέρω, η Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων, που συνιστά ένα δημόσιο φορέα, λειτουργών με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Η εταιρία αυτή διαχειρίζεται τα δικαιώματα του Δημοσίου στο πλαίσιο της γενικότερης διεθνούς πρακτικής, που εφαρμόζεται στον τομέα των υδρογονανθράκων, κατά την οποία το Δημόσιο δεν αναλαμβάνει άμεσα τον επιχειρηματικό κίνδυνο⁴⁰.

Παράλληλα, έχουν εκδοθεί το Π.Δ. 127/1996 που αφορά τους όρους εκμίσθωσης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης, το Π.Δ. 14/2012 που

³⁸ βλ. Ν. Φαραντούρης – Ν. Φορτσάκης, Δίκαιο της Ενέργειας, σελ. 284.

³⁹ βλ. άρθρ. 34 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ «για τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στον τομέα της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών» και άρθρ.251 ν. 4412/2016, αλλά και άρθρο 30 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

⁴⁰ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ. 44.

ρυθμίζει τη σύσταση της ΕΔΕΥ Α.Ε. και πλειάδα ειδικότερων κανονιστικών πράξεων στα πλαίσια των διαδικασιών παραχώρησης δικαιωμάτων σε ορισμένες περιοχές. Με το σημερινό νομοθετικό καθεστώς ρυθμίζονται λεπτομερώς οι διαδικασίες αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, ο ακριβής τρόπος παραχώρησης των δικαιωμάτων του Δημοσίου, ο τρόπος συμμετοχής του Δημοσίου στην έρευνα και εκμετάλλευση, οι συμβατικοί τύποι, τα κριτήρια επιλογής του αναδόχου, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, ζητήματα φορολογικής φύσης, προστασίας του περιβάλλοντος και άσκησης των κυριαρχικών δικαιωμάτων του κράτους επί της ΑΟΖ κ.λπ..

Π.ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ.

Α. ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Α.1.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Οι έρευνες για την αξιοποίηση των υδρογονανθράκων στην Ελλάδα εντοπίζονται στην μεταπολεμική εποχή και συστηματοποιούνται σε έξι χρονικές περιόδους, αναλόγως την εξέλιξη και τον εμπλουτισμό των ερευνών αλλά και το εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο. Ειδικότερα:⁴¹

Αρχές 20ού αιώνα -αρχές δεκαετίας 60'.

Ήδη από το τέλος του 19ου αιώνα (1860) έγιναν κάποιες απόπειρες από διεθνείς εταιρίες για εξερεύνηση του άγνωστου, μέχρι εκείνη τη στιγμή, ελληνικού ενεργειακού χάρτη. Οι πρώτες γεωτρικές εργασίες εκτελέστηκαν από τις διεθνείς εταιρίες London Oil Development, Hellis, Pan-Israel και Deilman-Illo στις περιοχές της Ζακύνθου, της Βορειοδυτικής Πελοποννήσου και του Έβρου, χωρίς ιδιαίτερο αποτέλεσμα μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του '60.

Αρχές δεκαετίας 60' -μέσα δεκαετίας 70'.

Το διάστημα αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί κομβικό για την ενεργειακή πολιτική της Χώρας, καθώς ξεκίνησε μια συστηματοποίηση των ερευνών και μια προσπάθεια να φτάσουμε πλέον σε μετρήσιμα αποτελέσματα. Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκε το ΙΓΜΕ, ο πρώτος φορέας έρευνας υδρογονανθράκων, που σε συνεργασία με την Ελληνική Κυβέρνηση προχώρησε σε γεωλογικές έρευνες και γεωτρήσεις για την ανακάλυψη τυχόν ενεργειακών κοιτασμάτων. Πετρελαϊκοί κολοσσοί όπως η BP, η Texaco και η Chevron αδειοδοτήθηκαν από την Ελληνική Κυβέρνηση, προκειμένου να πραγματοποιήσουν έρευνες και γεωτρήσεις σε διάφορες περιοχές της χώρας. Οι προσπάθειες αυτές ήταν ιδιαίτερος ενθαρρυντικές, καθώς ανακαλύφθηκαν τα πρώτα ενεργειακά κοιτάσματα στην Ελλάδα και μάλιστα χαρακτηρίστηκαν και επισήμως ως εκμεταλλεύσιμα. Τα κοιτάσματα αυτά ήταν του

---

⁴¹ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=765>

Πρίνου στη θαλάσσια περιοχή της Θάσου και το κοιτάσμα φυσικού αερίου ανοιχτά της Καβάλας.

Μέσα δεκαετίας 70' – μέσα δεκαετίας 90'.

Το 1975 ιδρύθηκε η Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου (ΔΕΠ Α.Ε.), που αργότερα μετεξελίχθηκε σε ΕΛΠΕ και λειτούργησε ως φορέας για την διαχείριση των δικαιωμάτων του ελληνικού Δημοσίου στην έρευνα, στην αναζήτηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων. Το 1976 εκδόθηκε ο ν.468/1976 για τις έρευνες υδρογονανθράκων, ενώ εννιά χρόνια μετά ιδρύεται η θυγατρική της ΔΕΠ, η ΔΕΠ ΕΚΥ. Οι εταιρίες αυτές ανέπτυξαν σημαντική ερευνητική δράση, πραγματοποιώντας έρευνες και γεωτρήσεις σε όλη την επικράτεια, από τις οποίες δημιουργήθηκε αξιόλογη βάση δεδομένων και ένα σημαντικό στελεχικό δυναμικό. Στις ΔΕΠ & ΔΕΠ-ΕΚΥ παραχωρήθηκαν από το Ελληνικό Δημόσιο 24 ερευνητικές άδειες σε περιοχές στην ξηρά και τη θάλασσα άνευ διαγωνισμού. Αποτέλεσμα της ερευνητικής δραστηριότητας της περιόδου αυτής ήταν η ανακάλυψη του κοιτάσματος πετρελαίου στην περιοχή του Κατάκολου (Δυτική Πελοπόννησος), καθώς και του κοιτάσματος φυσικού αερίου στην Επανομή Θεσσαλονίκης.

Μέσα δεκαετίας 90' - αρχές δεκαετίας 00'.

Η περίοδος αυτή σηματοδοτεί την ριζική μεταβολή του θεσμικού πλαισίου. Ειδικότερα, με την ψήφιση του νόμου 2289/1995 (που εναρμονίστηκε με την σχετική κοινοτική οδηγία 94/22/ΕΚ), με τον οποίο καταργήθηκε ο προϋφιστάμενος ν. 468/1976, αναμορφώθηκε η αδειοδοτική διαδικασία. Ενώ το 1996 πραγματοποιήθηκε ο πρώτος διεθνής γύρος παραχωρήσεων δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε τέσσερις περιοχές της χώρας (ΒΔ Πελοπόννησος, Αιτωλοακαρνανία, Ιωάννινα & Πατραϊκός Κόλπος), χωρίς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Αρχές πρώτης δεκαετίας 00' - σήμερα.

Το διάστημα μεταξύ του 2000 μέχρι και το 2007 δεν υπήρξε ιδιαίτερη κινητικότητα στην εθνική ενεργειακή πολιτική και στρατηγική. Το 2007 ανακληθήκαν όλες οι παραχωρήσεις στη ΔΕΠ, στην ΕΛΠΕ και στη ΔΕΠ-ΕΚΥ και μεταφέρθηκε η σχετική αρμοδιότητα στο Δημόσιο. Με την ψήφιση του ν. 4001/2011 (Κεφάλαιο Β), τροποποιήθηκε το ισχύον νομοθετικό καθεστώς αποβλέποντας στην δημιουργία ενός ευνοϊκού επενδυτικού περιβάλλοντος, που θα ήταν ελκυστικό για

σοβαρούς επενδυτές, προκειμένου να παραχωρηθούν τα σχετικά δικαιώματα του Δημοσίου σε φερέγγυους φορείς. Επιπλέον ιδρύθηκε η Ελληνική Διαχειριστική Εταιρία Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ Α.Ε.) που διαχειρίζεται τα αποκλειστικά δικαιώματα του Ελληνικού Δημοσίου στην έρευνα και εκμετάλλευση των Ελληνικών υδρογονανθράκων.⁴²

Το έτος 2012 προκηρύχθηκε διαγωνισμός ανοικτής πρόσκλησης (open door) για την παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στα Ιωάννινα και στον Πατραϊκό Κόλπο και στο Κατάκολο στη Δυτική Ελλάδα⁴³ και λίγο αργότερα το 2014 συνάφθηκαν οι τρεις συμβάσεις παραχώρησης, οι οποίες κυρώθηκαν από την Βουλή (ν. 4300/2014, ν. 4299/2014 και ν. 4298/2014 αντίστοιχα.) Την ίδια χρονιά (2014) η Ελληνική Κυβέρνηση προκήρυξε Διεθνή Διαγωνισμό για την παραχώρηση δικαιώματος ερευνών και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων σε συνολικά είκοσι (20) θαλάσσια οικοπέδα στη Δυτική Ελλάδα (Ιόνιο) και νοτίως της Κρήτη⁴⁴, ενώ προκηρύχθηκε και άλλος διεθνής διαγωνισμός για παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Άρτα-Πρέβεζα, την Αιτωλοακαρνανία και την ΒΔ Πελοπόννησο.⁴⁵

Τον 2017 υπεγράφη η σύμβαση για την παραχώρηση του οικοπέδου 2, που βρίσκεται δυτικά της Κέρκυρας στην κοινοπραξία ΕΛΠΕ-Total και Edison⁴⁶, καθώς και η σύμβαση για την παραχώρηση του οικοπέδου 10 στον Κυπαρισσιακό Κόλπο στα ΕΛΠΕ⁴⁷. Περαιτέρω, υπεγράφησαν α) η σύμβαση για την παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης για την περιοχή Άρτα-Πρέβεζα με την εταιρεία ΕΛΠΕ⁴⁸, β) η σύμβαση παραχώρησης της περιοχής βορειοδυτικής Πελοποννήσου με την ίδια ως άνω εταιρεία⁴⁹ και γ) η σύμβαση παραχώρησης για την περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας με την ανάδοχο εταιρεία Energean⁵⁰. Οι συμβάσεις αυτές κυρώθηκαν από τη Βουλή με τους ν. 4526/2018, ν.4527/2018 και ν. 4524/2018 αντίστοιχα.

⁴² βλ. Θ. Πανάγος Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ. 2, σελ. 4.

⁴³ βλ. υπ' αριθ. Δ1/Α/33 απόφαση του Υφυπουργού ΠΕΚΑ ΦΕΚ Β' 76/2012.

⁴⁴ βλ. υπ' αριθ. Δ1/Α/12892 απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ ΦΕΚ Β' 2186/2014.

⁴⁵ βλ. υπ' αριθ. Δ1/Α/12892 απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ ΦΕΚ Β' 2186/2014.

⁴⁶ βλ. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exploration/block-2>.

⁴⁷ βλ. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exploration/block-2>.

⁴⁸ βλ. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exploration/arta-preveza>.

⁴⁹ βλ. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exploration/nw-peloponnesus>.

⁵⁰ βλ. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exploration/aitoioakarnania>.

Τον Αύγουστο 2017 δημοσιεύθηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως⁵¹ μετά από αίτηση ενδιαφερομένων εταιρειών, όπως η σχετική δυνατότητα προβλέπεται ρητά από το Νόμο, δύο διεθνείς διαγωνισμοί για τη χορήγηση αδειών έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές Νοτιοδυτικά της Κρήτης και Δυτικά της Κρήτης - ο πρώτος και στην θαλάσσια περιοχή του Ιονίου. Όμως, παρά το γεγονός ότι έξι εταιρείες έχουν αγοράσει τα πακέτα σεισμικών ερευνών σε Ιόνιο και Κρήτη μόλις δύο εκδήλωσαν το ενδιαφέρον τους για εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου στις δύο αυτές περιοχές⁵².

---

⁵¹ βλ. ΦΕΚ Β 2848/11.8.2017, ΦΕΚ Β 2849/11.8.2017.

⁵² <http://www.iefimerida.gr/news/400685/oi-ekplixeis-toy-diethnoys-diagonismoy-gia-toys-ydrogonanthrakes-sekriti-kai-ionio>.

Δ.2. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ- ΤΡΟΠΟΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΠ' ΑΥΤΩΝ.

Το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου στην αναζήτηση⁵³, έρευνα⁵⁴ και εκμετάλλευση⁵⁵ υδρογονανθράκων ερείδεται καταρχάς στις διατάξεις του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου και πηγάζει από το δικαίωμα της κυριαρχίας που ασκείται από ένα ανεξάρτητο κράτος στο θαλάσσιο, υπολίμνιο και υποθαλάσσιο χώρο του. Διέπεται επίσης από τις διατάξεις του Συντάγματος, και υπό ορισμένες προϋποθέσεις από τις διατάξεις της Σύμβασης του Δικαίου της θάλασσας (UNICLOS ή Σύμβαση του Montego Bay⁵⁶). Η σύμβαση αυτή είναι εξαιρετικά σημαντική για ζητήματα που άπτονται τόσο των ελληνικών θεμάτων, όσο και των λοιπών διεθνών εκκρεμοτήτων, καθώς αφορά την δυνατότητα που έχει το παράκτιο κράτος να ασκεί τα κυριαρχικά του δικαιώματα σε περιοχές πέραν του εδάφους ή της υφαλοκρηπίδας του.

Το αποκλειστικό γενικό δικαίωμα του κράτους επί των υδρογονανθράκων συνδέεται αναπόσπαστα με την άσκηση της κρατικής κυριαρχίας, εξειδικεύεται από τα ειδικότερα δικαιώματα της αναζήτησης, της έρευνας και της εκμετάλλευσης και καθιερύεται και εφαρμόζεται με ειδικό νόμο⁵⁷, ο οποίος δεν διακρίνει με σαφήνεια τα ανωτέρω δικαιώματα.⁵⁸

Η άσκηση των ανωτέρω δραστηριοτήτων παραχωρείται σε εξειδικευμένες πετρελαϊκές εταιρίες. Η παραχώρηση γίνεται σε επιλεγείσες περιοχές που καλούνται "Περιοχές Παραχώρησης". Της πράξης παραχώρησης προηγείται διεξοδική διοικητική διαδικασία με αυστηρότατους όρους συμμετοχής των ενδιαφερόμενων, προκειμένου να διασφαλισθούν το δημόσιο συμφέρον και η προστασία του περιβάλλοντος. Η διεξαγωγή της διοικητικής διαδικασίας κατατείνει είτε στην έκδοση ατομικής διοικητικής πράξης ή στην κατάρτιση δημόσιας σύμβασης⁵⁹.

⁵³ Νοείται η προσπάθεια εντοπισμού των υδρογονανθράκων σε συγκεκριμένη περιοχή με οποιαδήποτε πρόσφορη μέθοδο εκτός από τις γεωτρήσεις, βλ. περ. 3 αρθρ. 1 ν. 2289/1995.

⁵⁴ Νοείται η έρευνα για την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων με οποιαδήποτε πρόσφορη μέθοδο καθώς και με γεωτρήσεις, βλ. περ.4 αρ.1 ν. 2289/1995.

⁵⁵ Εκμετάλλευση είναι η εξόρυξη υδρογονανθράκων, η τυχόν κατεργασία προκειμένου να καταστούν εμπορεύσιμοι και η αποθήκευση και η μεταφορά αυτών και των παραπροϊόντων τους μέχρι τις εγκαταστάσεις φόρτωσης για περαιτέρω διάθεση. Στην προαναφερόμενη κατεργασία δεν περιλαμβάνεται η διύλιση, βλ. περ.5 αρ. 1 ν. 2289/1995.

⁵⁶ Η Σύμβαση υπογράφηκε στο Montego Bay τη 10^η Δεκεμβρίου 1982, τέθηκε σε ισχύ την 16^η Νοεμβρίου 1994. Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση με το Ν. 2321/1995, επικύρωσε τη Σύμβαση στις 21 Ιουλίου 1995 και προέβη και στη διατύπωση ορισμένων ερμηνευτικών δηλώσεων.

⁵⁷ βλ. Ν. 2289/1995, π.δ.127/1996 κλπ.

⁵⁸βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ.57.

⁵⁹ βλ. κατωτέρω Δ.3.2. και επόμενα.

Οι δραστηριότητες αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων συνιστούν σημαντικότερες καταστάσεις που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, για το λόγο αυτό προβλέπεται η επιφύλαξη από το Δημόσιο λήψης επιπρόσθετων μέτρων πρόνοιας και για λόγους εθνικής ασφάλειας⁶⁰.

Για την παραχώρηση των ανωτέρων δικαιωμάτων εκδίδεται πράξη, όπου προσδιορίζονται οι χώροι που θα διεξαχθούν οι δραστηριότητες αυτές και διαιρούνται αυτοί είτε σε τμήματα είτε στο σύνολό τους σε περιοχές με σχήμα ορθογώνιο κατά το δυνατό και προσδιορίζονται από γεωγραφικούς παράλληλους ή μεσημβρινούς και κατά περίπτωση από τις οριογραμμές της χερσαίας μεθορίου και των ηπειρωτικών και νησιωτικών ακτών ή από τις γραμμές που πλησιάζουν αυτές τις οριογραμμές⁶¹.

Κατά την κείμενη νομοθεσία για την παραχώρηση του δικαιώματος αναζήτησης χορηγείται άδεια, ενώ για τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης καταρτίζεται σύμβαση⁶².

---

⁶⁰βλ. παρ. 3 αρ. 2 ν. 2289/1995.

⁶¹ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ. 59.

⁶² βλ. αρ.17 ν.2289/1995

Α.2.1.ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ.

Η παραχώρηση του δικαιώματος αναζήτησης εντάσσεται εντός των αρμοδιοτήτων της Ε.Δ.Ε.Υ., η οποία ενεργεί για λογαριασμό του Δημοσίου. Για την παραχώρηση του δικαιώματος αναζήτησης χορηγείται άδεια (ως προελέχθη) από την ανωτέρω εταιρία και τηρείται συγκεκριμένη διαδικασία. Ειδικότερα η Ε.Δ.Ε.Υ. εκδίδει πρόσκληση για υποβολή αιτήσεων από τους ενδιαφερόμενους, έπειτα από υπουργική έγκριση, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και την Επίσημη σελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η προθεσμία υποβολής αιτήσεων δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ενενήντα (90) ημέρες από την τελευταία δημοσίευση. Εντός της προθεσμίας που τάσσεται στην πρόσκληση η Ε.Δ.Ε.Υ. χορηγεί την άδεια αναζήτησης κατόπιν υπουργικής απόφασης, η οποία διαρκεί μέχρι δεκαοχτώ μήνες. Η άδεια αυτή τελεί υπό διαλυτική προθεσμία, καθώς από το νόμο δεν προκύπτει δυνατότητα του εκδίδοντος οργάνου να χορηγήσει παράταση της διάρκειας της άδειας⁶³. Η προς αναζήτηση περιοχή δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από (4.000) τέσσερις χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα για την ξηρά και (20.000) είκοσι χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα για την θάλασσα. Τα όρια αυτά δεν ισχύουν σε περίπτωση εκτέλεσης σεισμικών ή άλλων γεωφυσικών και γεωλογικών μεθόδων ερευνών, μη αποκλειστικής χρήσης⁶⁴. Στην περίπτωση όπου μια περιοχή είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση και αυτό ορίστηκε σε πρόσκληση που δημοσιεύθηκε αρχικώς ή έχει αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας που δεν ευδόωσε ή εγκαταλείφθηκε από αδειούχο, τότε μπορεί να υπάρξει παρέκκλιση από την διαδικασία δημοσίευσης της πρόσκλησης. Η γνωστοποίηση των ανωτέρω περιοχών γίνεται κατόπιν υπουργικής απόφασης.

Ο κάτοχος της άδειας αναζήτησης είναι υποχρεωμένος να υποβάλλει πρόγραμμα αναζήτησης κατά φάσεις. Με την λήξη κάθε φάσης υποχρεούται να υποβάλλει όλα τα τεχνικά και επιστημονικά στοιχεία και πορίσματα, ενώ εντός τριμήνου από την λήξη της άδειας είναι υποχρεωμένος να υποβάλλει αναφορά με όλα τα αποτελέσματα αναζήτησης, ειδάλως μπορεί να ανακληθεί η άδειά του ή ακόμα και να καταπέσει η εγγυητική επιστολή υπέρ του Δημοσίου.

Η άδεια αναζήτησης μπορεί να χορηγηθεί σε πολλούς αιτούντες, ενώ δεν καθιερύεται κάποιο άλλο δικαίωμα για τον δικαιούχο. Ζήτημα τίθεται ως προς το αν

⁶³ Η δυνατότητα παράτασης δινόταν κατά το προϊσχύσαν δίκαιο, βλ. αρ. 4 παρ. 4 π.δ. 575/1977.

⁶⁴ Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ 60.

ο δικαιούχος της άδειας μπορεί να πωλεί σε τρίτους τα αποτελέσματα της αναζήτησης, αφού ο νόμος δεν ορίζει κάτι σχετικό, όπως κάνει αντίστοιχα στην περίπτωση εκτέλεσης σεισμικών προγραμμάτων. Κατά την άποψη μου, η δυνατότητα ή η απαγόρευση της πώλησης των ευρημάτων αναζήτησης σε τρίτους για να είναι ισχυρή θα πρέπει να προβλέπεται ρητά στην οικεία πρόσκληση ενδιαφέροντος, που λειτουργεί ως "νόμος" της συναφθείσας σύμβασης. Σε κάθε δε περίπτωση, η πώληση θα πρέπει να διεξάγεται μετά την λήξη της άδειας και την υποβολή των στοιχείων στην Ε.Δ.Ε.Υ., διότι η υποχρέωση του δικαιούχου της άδειας έναντι του Δημοσίου εξαντλείται με την υποβολή έκθεσης μετά την λήξη της άδειας, ενώ το σύνολο των δαπανών των εργασιών τον βαρύνει και δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια αντιπαροχή εκ μέρους του Δημοσίου για την εκτέλεση της αναζήτησης.

Α.2.2.ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ.

Ως προεκτέθηκε τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων παραχωρούνται εκ μέρους του Δημοσίου με διαδικασία που κατατείνει στην κατάρτιση δημόσιας σύμβασης και η οποία διεξάγεται από την Ε.Δ.Ε.Υ.. Ο τρόπος παραχώρησης αυτός είναι απολύτως συμβατός με την “*Ορθή Πρακτική*” και συνήθης στα διεθνώς ισχύοντα στον τομέα.

Σύμφωνα με το νόμο, οι συναπτόμενες συμβάσεις παραχώρησης μπορούν να λάβουν τη μορφή των συμβάσεων μίσθωσης ή διανομής της παραγωγής. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις προβλέπονται τα στάδια των ερευνών και της εκμετάλλευσης.⁶⁵

Η επιλογή του είδους της σύμβασης ανήκει στο Δημόσιο, το οποίο αποφασίζει με ανέλεγκτη διακριτική ευχέρεια, που εκφράζεται με υπουργική απόφαση από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Τα δικαιώματα των αναδόχων δεν κατάσχονται, εν αντιθέσει με τους εξορυσσόμενους υδρογονάνθρακες οι οποίοι μπορούν να κατασχεθούν, εκτός αν περιέχονται στην κυριότητα του Δημοσίου.⁶⁶

Οι έννομες σχέσεις της σύμβασης μίσθωσης και της σύμβασης διανομής της παραγωγής, που προβλέπονται για την παραχώρηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου για την έρευνα και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων χαρακτηρίζονται από νομική ιδιοτυπία⁶⁷, που είναι συμβατή την Ορθή πρακτική διεθνώς και την φύση των ασκούμενων δραστηριοτήτων. Οι συναπτόμενες συμβάσεις δεν μεταβιβάζουν τα δικαιώματα του Δημοσίου επί των υδρογονανθράκων, αλλά παραχωρούν την χρήση τους επ’ ανταλλάγματι για ορισμένο χρόνο, μετά το πέρας του οποίου αυτά επανέρχονται στο Δημόσιο. Ανεξαρτήτως από την ειδική νομική φύση τους οι καταρτιζόμενες συμβάσεις μεταξύ του Δημοσίου και του αλλοδαπού ιδιώτη επενδυτή θα μπορούσαν να καταταγούν στις συμβάσεις Φιλοξενίας (Host Government Agreement)⁶⁸, μια και ρυθμίζουν έννομες σχέσεις μεταξύ Δημοσίου και ενός επενδυτή.

⁶⁵ βλ.Σ.Σταματάκης, Θεσμικό Πλαίσιο Αναζήτησης, Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων σε τόμο Ακαδημίας Αθηνών, "Ελληνικοί Υδρογονάνθρακες: Από την Έρευνα στην Εκμετάλλευση".

⁶⁶ βλ. παρ. 10 , 15 αρ. 2 ν. 2289/1995.

⁶⁷ βλ. κατωτέρω.

⁶⁸ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ. 69.

Η ιδιοτυπία που χαρακτηρίζει τις έννομες σχέσεις μεταξύ των συμβαλλομένων δεν αποτελεί τροχοπέδη για την υπαγωγή τους σε υφιστάμενες κατηγορίες συμβατικών έννομων σχέσεων, αναλόγως του περιεχομένου και της λειτουργίας τους, όπως είναι η ένταξη τους στην σφαίρα του δημοσίου δικαίου εξαιτίας της διοικητικής διαδικασίας που προηγείται της σύναψής τους. Εξάλλου η ένταξη στην σφαίρα του δημοσίου δικαίου των διαδικασιών αυτών συμβάλλει αποφασιστικά στην εμπέδωση κλίματος φερεγγυότητας μεταξύ των ενδιαφερομένων και αποτελεσματικού διπλού ελέγχου, του διοικητικού και του δικαστικού.⁶⁹

Προκειμένου για την παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων εκδίδεται προκήρυξη της αναθέτουσας αρχής, η οποία συνιστά κανονιστική διοικητική πράξη και μπορεί να προσβληθεί με ένδικο βοήθημα από όποιον έχει έννομο συμφέρον αναφορικά με τη νομιμότητά της και μόνο. Στην προκήρυξη αυτή γνωστοποιούνται οι περιοχές, στις οποίες το Δημόσιο ενδιαφέρεται να παραχωρήσει δικαιώματα, τα κριτήρια επιλογής κ.λπ..Της προκήρυξης έπονται άλλες διαδικασίες είτε της Διακήρυξης είτε της Ανοιχτής Πρόσκλησης είτε του Αιτήματος του Ενδιαφερομένου.

---

⁶⁹βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ. 69.

Α.2.2.1.ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΜΕ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ.

Η παραχώρηση με διακήρυξη συνιστά πρωτοβουλία του Δημοσίου για την διεξαγωγή επίσημου κύκλου παραχωρήσεων σε επιλεγμένες περιοχές. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή και ως επίσημος γύρος παραχωρήσεων σε επιλεγμένες περιοχές. Η διακήρυξη εγκρίνεται από τον Υπουργό δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προθεσμία υποβολής των προσφορών ορίζεται στη διακήρυξη και δεν μπορεί να είναι μικρότερη των ενενήντα (90) ημερών από την τελευταία δημοσίευση.

Α.2.2.2.ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ OPEN DOOR.

Η ανοιχτή πρόσκληση (open door) για εκδήλωση ενδιαφέροντος ακολουθείται υπό ορισμένους όρους και ειδικότερα όταν η περιοχή για την οποία ζητείται η παραχώρηση είναι διαθέσιμη σε μόνιμη βάση ή έχει αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης διαδικασίας η οποία δεν κατέληξε στην υπογραφή σύμβασης μίσθωσης ή διανομής παραγωγής ή έχει εγκαταλειφθεί από ανάδοχο, στην περίπτωση που αυτός έχει υπαναχωρήσει από τη σύμβαση ή καταγγείλει αυτή. Ο αρμόδιος Υπουργός με ανακοίνωση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστοποιεί τις ως άνω περιοχές με τους ελάχιστους βασικούς όρους των παραχωρήσεων καθώς και κάθε σχετική με αυτές ειδικότερη πληροφορία. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλλουν προσφορά για παραχώρηση σε περισσότερες της μίας περιοχές. Οι προσφορές υποβάλλονται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του πρώτου και δεύτερου εξαμήνου κάθε ημερολογιακού έτους. Εντός τριάντα (30) ημερών από το τέλος του εξαμήνου για τη συγκεκριμένη περιοχή, ο αρμόδιος Υπουργός ανακοινώνει ότι η συγκεκριμένη περιοχή εξαιρείται από τις περιοχές που είναι διαθέσιμες κατά τα ανωτέρω, εφόσον βρίσκεται σε διαδικασία παραχώρησης. Στην προκήρυξη καθορίζονται αναλυτικά μεταξύ άλλων το μίσθωμα ή το προσφερόμενο μερίδιο επί των υδρογονανθράκων ή το αντάλλαγμα υπογραφής της σύμβασης και το αντάλλαγμα παραγωγής ή η ετήσια αποζημίωση ανά στρέμμα. Οι προσφορές αξιολογούνται και επιλέγεται η πλέον συμφέρουσα για το Δημόσιο⁷⁰, κατόπιν διαπραγματεύσεων με τους ενδιαφερομένους και με βάση τα κριτήρια της πρόσκλησης, επομένως εκτιμώνται όχι μόνο οικονομικά μεγέθη της προσφοράς, αλλά και το σύνολο των υποκειμενικών και αντικειμενικών στοιχείων της, τα προσόντα του εκάστοτε υποψηφίου και η δυνατότητα καλής εκτέλεσης του έργου.

Η αναθέτουσα αρχή έχει διακριτική ευχέρεια να απορρίψει το σύνολο των υποψηφίων, εάν κρίνει ότι καμία από τις προσφορές δεν είναι συμφέρουσα για το Δημόσιο⁷¹. Τα υποκειμενικά κριτήρια που πρέπει να συντρέχουν στο πρόσωπο των υποψηφίων προβλέπονται ενδεικτικά και όχι περιοριστικά στον νόμο.

---

⁷⁰ βλ. <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=766&locale=el-GR&language=en-US>.

⁷¹ βλ. παρ. 21 άρ. 2 ν. 2289/1995.

Η αξιολόγηση των κριτηρίων των υποψηφίων, συνιστά διοικητική διαδικασία. Ωστόσο, αυτή δεν υπόκειται στην αυστηρότητα της αντίστοιχης διαδικασίας που προβλέπεται από την ενωσιακή ή εθνική νομοθεσία για την κατάρτιση των δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, αλλά, αντίθετα, διέπεται σε μεγάλο βαθμό από την Ορθή διεθνή Πρακτική και συνεπώς είναι υποχρεωτικά χαλαρή, σε αντίθεση με την αρχή της τυπικότητας, που είναι θεμελιώδης στους δημόσιους διαγωνισμούς. Τούτο προκύπτει και από το γεγονός ότι δεν προβλέπεται ποινή αποκλεισμού των συμμετεχόντων παραδείγματος χάριν όταν προσκομίζονται δικαιολογητικά που δεν είναι κατάλληλα θεωρημένα κ.λπ.⁷².

---

⁷² βλ. Δ. Ράϊκος, Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων, σελ. 24.

Δ.2.2.3.ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΑΙΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥ.

Η παραχώρηση μετά από αίτηση ενδιαφερομένου, αφορά περιοχή η οποία δεν περιλαμβάνεται στη διακήρυξη. Η ΕΔΕΥ ΑΕ, αφού αποδεκτεί την αίτηση του ενδιαφερόμενου, εκδίδει διακήρυξη, που εγκρίνεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποστέλλεται για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η προθεσμία υποβολής των προσφορών για τυχόν άλλους ενδιαφερόμενους είναι τουλάχιστον ενενήντα (90) ημέρες από την τελευταία δημοσίευση. Το περιεχόμενο της προκήρυξης όταν η διαδικασία κινείται μέσω Διακήρυξης ή έπειτα από αίτηση του ενδιαφερομένου καθορίζει τις γεωγραφικές περιοχές που αποτελούν συνολικά ή τμηματικά το αντικείμενο παραχώρησης, το είδος των συμβάσεων, τους όρους, ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια συμμετοχής και επιλογής κ.λπ..

Α.3.ΟΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Α.3.1.ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ.

Ο τρόπος που επέλεξε ο έλληνας νομοθέτης για την παραχώρηση της έρευνας και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι η κατάρτιση σύμβασης. Η σύμβαση συνιστά μια έννομη σχέση που καθιδρύει δικαιώματα και υποχρεώσεις για αμφοτέρους τους συμβαλλόμενους και για το λόγο αυτό αποτελεί ένα σύνηθες διεθνές εργαλείο, καθώς προσφέρει ασφάλεια στις συναλλαγές, λόγω της μακράς διάρκειας της.

Ο χαρακτήρας των συμβάσεων παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι δημόσιος. Ανήκουν λοιπόν στην κατηγορία των δημοσίων συμβάσεων. Η υπαγωγή των συμβάσεων παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων ανεξαρτήτως συμβατικού τύπου, στην παραπάνω κατηγορία γίνεται τόσο κατά το οργανικό όσο και κατά το λειτουργικό κριτήριο. Ως προς μεν το οργανικό κριτήριο το ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το Δημόσιο, που εκπροσωπείται από την Ε.Δ.Ε.Υ. Ως προς δε το λειτουργικό κριτήριο, η εν λόγω δραστηριότητα ανήκει στην κατηγορία της άσκησης της κυριαρχικής εξουσίας του κράτους⁷³. Επιπλέον, το δημόσιο χαρακτήρα των συμβάσεων αυτών συνομολογεί το γεγονός ότι του σταδίου σύναψης προηγείται προδικασία διοικητικού χαρακτήρα, που προβλέπεται στο νόμο, καθώς και ότι τα δικαιώματα των αναδόχων που ανακύπτουν από τις παραπάνω συμβάσεις είναι ακατάσχετα. Ενώ η υπαγωγή στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων για την επίλυση διαφορών που αναφύονται κατά το στάδιο σύναψης των συμβάσεων, φανερώνει περαιτέρω το χαρακτήρα τους αυτό.

Ζήτημα τίθεται αν οι συμβάσεις έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων αποτελούν διοικητικές συμβάσεις ή όχι.

Σύμφωνα με μια άποψη⁷⁴ οι συμβάσεις αυτές είναι διοικητικές. Ειδικότερα, προκειμένου μια δημόσια σύμβαση να χαρακτηριστεί ως διοικητική θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τα εξής: α) οπωσδήποτε, τουλάχιστον ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι το Δημόσιο ή άλλο ΝΠΔΔ (οργανικό ή τυπικό

⁷³βλ. Π.Δ. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 5η έκδοση, 2004 σελ.400

⁷⁴ βλ. ΣΤΕ 3127/2008, ΣΤΕ (ΟΛ) 1211/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

κριτήριο), βi) η συγκεκριμένη σύμβαση θα πρέπει να κατατείνει στην εξυπηρέτηση άμεσου δημόσιου σκοπού εντασσομένου στο πλαίσιο του δημοσίου συμφέροντος και βii) το καθεστώς εκτέλεσης της σύμβασης πρέπει να διέπεται από εξαιρετικό νομικό καθεστώς προνομίων και υποχρεώσεων, που εξασφαλίζει στο συμβαλλόμενο κράτος ή ΝΠΔΔ μια θέση υπεροχής έναντι του συμβαλλομένου μέρους «*clauses exorbitantes*» (λειτουργικό ή ουσιαστικό κριτήριο). Σύμφωνα δε με σχετική νομολογία του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου⁷⁵, απαραίτητο στοιχείο για τον χαρακτηρισμό μίας σύμβασης ως διοικητικής αποτελεί η ύπαρξη έγγραφης συμφωνίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Στο νόμο⁷⁶ ορίζεται ρητά ότι η άσκηση του δικαιώματος αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων που υπάρχουν στην Ελλάδα αφορά πάντοτε το δημόσιο συμφέρον, συνεπώς οι συμβάσεις για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων πληρούν τόσο το οργανικό κριτήριο, όσο και το λειτουργικό ή ουσιαστικό κριτήριο. Επομένως υπάρχει ένα εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς. Το Δημόσιο έχει την δεσπόζουσα θέση τόσο από το άρθρο 4 παρ. 3 του νόμου 2289/1995 όσο και από το άρθρο 10 παρ. 8 του ίδιου νόμου, καθώς *“επιφυλάσσεται στο Δημόσιο το προνόμιο να κηρύξει έκπτωτο τον Ανάδοχο, στην περίπτωση που ο τελευταίος δεν συμμορφώνεται με τις αναληφθείσες υποχρεώσεις του”*. Αυτό το δικαίωμα αναδεικνύει την αυξημένη δικαιοπρακτική εξουσία του Δημοσίου, αφού του παρέχει το δικαίωμα να επεμβαίνει μονομερώς στον συμβατικό δεσμό⁷⁷.

Σύμφωνα ωστόσο με άλλη άποψη δεν οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα ο γενικός κανόνας ότι οι συμβάσεις παραχώρησης δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι σε κάθε περίπτωση διοικητικές, καθώς από τον ίδιο το ν. 2289/1995 δεν αποκλείεται να χαρακτηρίζονται ως απλώς δημόσιες συμβάσεις και προκειμένου για τον χαρακτηρισμό ως διοικητικών θα πρέπει να ερμηνεύονται κάθε φορά σε συνδυασμό με τους όρους που διατυπώνονται σε κάθε προκήρυξη, αλλά και με τους όρους που περιλαμβάνονται στη συναπτόμενη σύμβαση⁷⁸.

Κατά την άποψή μου, οι συμβάσεις παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι συμβάσεις με μικτό χαρακτήρα, που συνδυάζουν στοιχεία

---

⁷⁵ βλ. ΑΕΔ 11,12/2013.

⁷⁶ βλ. παρ. 1 άρ. 2 ν. 2289/1995.

⁷⁷ βλ. Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 256.

⁷⁸ βλ. Τ. Ζολώτας, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 320.

τόσο δημοσίου και όσο ιδιωτικού δικαίου, δεδομένου ότι προβλέπουν την δυνατότητα υπαγωγής των συμβατικών διαφορών στην δικαιοδοσία δικαστηρίου εμπορικής διατησίας. Δεν συνιστούν κατ' εμέ διοικητικές συμβάσεις, αλλά δημόσιες συμβάσεις και μάλιστα εναλλακτικής μορφής και τούτο διότι ο παραχωρησιούχος φέρει τον κίνδυνο απομείωσης της επένδυσής του ως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Σε κάθε περίπτωση οι επίμαχες συμβάσεις θα πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τους όρους που διατυπώνονται στο περιεχόμενο της προκήρυξης, αλλά και στο ίδιο το σώμα τους.

Δ.3.2.ΕΙΔΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ.

Στη νομοθεσία⁷⁹ ορίζεται ότι η παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης δύναται να γίνει είτε με σύμβαση μίσθωσης, είτε με σύμβαση διανομής της παραγωγής. Η επιλογή του συμβατικού τύπου ανήκει στην ανέλεγκτη διακριτική ευχέρεια και κρίση του Δημοσίου που εκφράζεται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού. Η ανάλυση των δύο αυτών συμβατικών μορφών γίνεται κατωτέρω.

---

⁷⁹ βλ. παρ.10 άρ.2 ν. 2289/1995.

Δ.3.3. Η ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.

Οι καταρτιζόμενες συμβάσεις, δηλαδή είτε η σύμβαση μίσθωσης είτε η σύμβαση διανομής της παραγωγής, που συνάπτονται μεταξύ της Ε.Δ.Ε.Υ ως εκπροσώπου του Δημοσίου και του αναδόχου εγκρίνονται από τον αρμόδιο Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Η έγκριση αυτή, ελλείπει της οποίας, η όποια συναφθείσα σύμβαση είναι εκ του νόμου άκυρη και χωρίς έννομα αποτελέσματα⁸⁰, συνιστά έκφραση της διατήρησης της κυριαρχικής εξουσίας του Δημοσίου, υπό την έννοια ότι το τελευταίο έχει εκχωρήσει στην Ε.Δ.Ε.Υ μόνο την διαχείριση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων. Τέλος, αν στους όρους της σύμβασης υπάρχουν παρεκκλίσεις αναφορικά με διαδικαστικά ζητήματα ή τίθενται απρόσωποι κανόνες δικαίου που δεσμεύουν τρίτους και έχουν φύση νομοθετικής ρύθμισης, η καταρτισθείσα σύμβαση κυρώνεται με νόμο⁸¹.

---

⁸⁰ βλ. παρ.39 αρ.2.ν.2289/1995.

⁸¹βλ. Θ.Πανάγος Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ. 70

Α.3.4.ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ.

Καταρχήν το Δημόσιο. Το Δημόσιο είτε ως Εκμισθωτής μιας σύμβασης μίσθωσης, είτε ως Εργοδότης σε μια σύμβαση διανομής της παραγωγής, είναι εκ του νόμου αποκλειστικός κύριος των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης, κατέχοντας την απαιτούμενη εξουσία διάθεσης αυτών⁸².

Το Δημόσιο εκπροσωπεί η Ε.Δ.Ε.Υ..Στο βαθμό που υποκείμενο της με την σύμβαση ιδρυόμενης έννομης σχέσης καθίσταται το Δημόσιο, η Ε.Δ.Ε.Υ. Α.Ε. καταρτίζει την σύμβαση παραχώρησης για λογαριασμό και επ' ονόματι του Δημοσίου και οι έννομες συνέπειές της επέρχονται αμέσως, απευθείας και αποκλειστικά υπέρ και σε βάρος του Δημοσίου. Υφίστανται, δηλαδή τα στοιχεία της άμεσου αντιπροσώπευσης κατά την έννοια του άρθρου 211 Α.Κ⁸³. Οι σχέσεις της Ε.Δ.Ε.Υ.-Δημοσίου ερείδονται τόσο στο νόμο, όσο και στο κανονισμό της σύστασής της⁸⁴.

Στις συμβάσεις παραχώρησης, ανάδοχοι μπορεί να είναι ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα και κοινοπρακτούντα μέλη σε περίπτωση κοινοπραξίας. Τα πρόσωπα αυτά ενεργούν, είτε μόνα τους, είτε υπό μορφή κοινοπραξίας, είτε ως ένωση εταιρειών, εφόσον έχουν ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όταν τα συμβαλλόμενα νομικά πρόσωπα, έχουν ιθαγένεια τρίτης χώρας, οφείλουν να προσκομίζουν βεβαίωση περί ύπαρξης αμοιβαιότητας⁸⁵ μεταξύ της Ελλάδας και της τρίτης χώρας⁸⁶.

Η δυνατότητα συμμετοχής σε έναν διεθνή διαγωνισμό και το δικαίωμα ανάληψης του έργου μπορεί να περιοριστεί για λόγους δημοσίου συμφέροντος δίχως όμως να θίγεται ο ενωσιακός πυρήνας. Ειδικότερα είναι δυνατό με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά από εισήγηση του αρμόδιου Υπουργού και για λόγους εθνικής ασφάλειας να εκδοθεί απόφαση απαγόρευσης συμμετοχής στις διαγωνιστικές ή αδειοδοτικές διαδικασίες σε πρόσωπα που ελέγχονται από τρίτη χώρα ή από

⁸²βλ. παρ. 6, 7 άρ.1 ν. 2289/1995.

⁸³βλ. Παπαστερίου/Κλαβανίδου, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, Αθήνα, Θεσσαλονίκη 2008, σ.466 επ., Κλαβανίδου, Έλλειψη πληρεξουσιότητας. Συμβολή στην μελέτη του δικαίου αντιπροσώπευσης και της παθολογίας της, Αθήνα, Θεσσαλονίκη 2004, σ.67.

⁸⁴ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, παρ. 177, σελ. 93.

⁸⁵ Ως «αμοιβαιότητα» νοείται η Αρχή του Διεθνούς Δικαίου, κατά την οποία τα κράτη αμοιβαία αναγνωρίζουν δικαιώματα ή και υποχρεώσεις. Η ανωτέρω Αρχή μπορεί να προκύπτει από συμβατικό όρο συμφωνίας ή συνθήκης ή ακόμα και ως γενικά διατυπωμένος κανόνας του Διεθνούς Δικαίου (έθιμο). Η Αρχή αυτή αποκλείεται ρητά εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να αρνηθεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του που πηγάζουν από το ενωσιακό δίκαιο, επικαλούμενο τη μη συμμόρφωση ενός άλλου κράτους μέλους, εφόσον με την προσχώρησή του στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αποδεχθεί την Αρχή αυτή, που απορρέει ευθέως από τη συνθήκη.

⁸⁶βλ. άρ. 4 ν. 2289/1995.

υπηκόους τρίτης χώρας ή σε κοινοπραξία στην οποία συμμετέχει τέτοιο πρόσωπο⁸⁷.

Παράλληλα με την ως άνω περίπτωση αποκλεισμού, υποχρεούται ο ανάδοχος να μην περιέλθει υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο ξένου κράτους που δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο υπηκόου τρίτης χώρας, χωρίς προηγούμενη έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, που αποφασίζει ύστερα από την εισήγηση του αρμόδιου Υπουργού. Αν παραβιαστεί η υποχρέωση αυτή ο ανάδοχος θα εκπέσει⁸⁸. Στο νόμο⁸⁹ θεωρείται ότι κάποιος έχει τον έλεγχο μιας επιχείρησης, όταν κατέχει τουλάχιστον το τριάντα τοις εκατό (30%) του κεφαλαίου που έχει δικαίωμα ψήφου ή όταν έχει δικαίωμα διορισμού της διοίκησης της επιχείρησης. Το ποσοστό αυτό του ελέγχου της επιχείρησης διαφοροποιείται και καθορίζεται στο πενήντα τοις εκατό (50%) όταν μεταβιβάζονται δικαιώματα που απορρέουν από την καταρτισθείσα σύμβαση⁹⁰.

---

⁸⁷ βλ. παρ. 2 άρ. 4 ν. 2289/1995.

⁸⁸ βλ. παρ. 4 άρ. 3 ν. 2289/1995.

⁸⁹ βλ. παρ. 9 άρ. 1 ν. 2289/1995.

⁹⁰ βλ. παρ.5 άρ. 7 ν. 2289/1995.

Α.3.5.Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.

Ο ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι κομβικός για την σύναψη των συμβάσεων παραχώρησης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, καθώς πριν από τη σύναψη της σύμβασης λαμβάνει χώρα προσυμβατικός έλεγχος νομιμότητας. Συγκεκριμένα, εξετάζεται ενδελεχώς η ύπαρξη-ανυπαρξία ουσιωδών νομικών πλημμελειών στις διοικητικές πράξεις που εκδόθηκαν κατά την προδικασία και στο σχέδιο της σύμβασης⁹¹. Ειδικότερα ελέγχεται αν νοθεύεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός, αν τηρήθηκε η διαφάνεια καθ' όλη την διαγωνιστική διαδικασία, αν διασφαλίζεται το δημόσιο συμφέρον και αν προστατεύεται το περιβάλλον. Όταν ο έλεγχος νομιμότητας ολοκληρωθεί με επιτυχία από το Ελεγκτικό Συνέδριο, τότε υπογράφεται από την ΕΔΕΥ Α.Ε., η σύμβαση παραχώρησης με τον επιλεγέντα υποψήφιο-ανάδοχο, η οποία εγκρίνεται από τον αρμόδιο Υπουργό, ως προειπώθηκε.

---

⁹¹ βλ. άρ. 35 ν. 4129/2013.

Α.3.6. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ.

Με τη σύμβαση παραχώρησης παραχωρούνται τα δικαιώματα του Δημοσίου στην έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων⁹². Ως υδρογονάνθρακες⁹³ νοούνται τα κάθε είδους πετρελαιοειδή σε στερεά, υγρή ή αέρια κατάσταση και συγκεκριμένα το ορυκτό αργό πετρέλαιο ή φυσική βενζίνη, τα φυσικά υδρογονανθρακούχα αέρια, καθώς και κάθε είδους ορυκτά ή ουσίες που εξορύσσονται μαζί τους.

Τα δικαιώματα της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων είναι δύο διαφορετικά δικαιώματα, τα οποία συνήθως παραχωρούνται ταυτόχρονα με τη σύμβαση παραχώρησης. Το δικαίωμα της έρευνας συνίσταται στην εξουσία προς διεξαγωγή των απαιτούμενων ενεργειών για την ανακάλυψη υδρογονανθράκων⁹⁴. Η έρευνα διεξάγεται με κάθε πρόσφορη μέθοδο, ακόμα και με γεωτρήσεις⁹⁵. Ενώ ο Ανάδοχος χρησιμοποιεί όλα τα ενδεδειγμένα τεχνικά μέσα και μεθόδους σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης⁹⁶.

Η ανακάλυψη κοιτάσματος υδρογονανθράκων εμπορικός εκμεταλλεύσιμων κατά το στάδιο των ερευνών, καθώς και μία σειρά ενεργειών από την πλευρά του Αναδόχου, συνιστούν την προϋπόθεση για την ενεργοποίηση του έτερου δικαιώματος που παραχωρείται με τη σύμβαση, ήτοι του δικαιώματος της εκμετάλλευσης της εξουσίας δηλαδή της διενέργειας εξόρυξης υδρογονανθράκων, κατεργασίας τους, πλην της διύλισης, με σκοπό την εμπορευσιμότητα, αποθήκευση και μεταφορά αυτών και των παραπροϊόντων τους μέχρι τις εγκαταστάσεις φόρτωσης για περαιτέρω διάθεση. Η εκμετάλλευση του κοιτάσματος μπορεί να γίνει σε χρόνο μεταγενέστερο, όχι μόνο της σύναψης της συμβάσεως, αλλά και της ενεργοποίησης του δικαιώματος της έρευνας⁹⁷.

Επισημαίνεται ότι ο νομοθέτης δεν διαφοροποιεί τη φύση των παραχωρούμενων δικαιωμάτων ανάλογα με τη νομική μορφή της συμβάσεως που

⁹² βλ. παρ. 10 άρ.2 ν. 2289/1995.

⁹³ βλ. παρ.1 άρ. 1 ν. 2289/1995.

⁹⁴ βλ. Τ. Κοσμίδη, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 261.

⁹⁵ βλ. παρ. 4 άρ. 1 ν. 2289/1995.

⁹⁶ βλ. παρ.2 άρ. 5 παρ. 2 ν.2289/1995.

⁹⁷βλ. άρ. 5 υπ` αριθ. 127/1996 Π. Δ., *όπου ορίζεται ότι από την υποβολή όλων των στοιχείων αρχίζει το στάδιο εκμετάλλευσης και ο Ανάδοχος έχει το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης της περιοχής. Ομοίως στο άρθρο 5 του ν. 2289/1995 που ρυθμίζει τα δικαιώματα και υποχρεώσεις του αναδόχου στο στάδιο ερευνών και εκμετάλλευσης*”.

πρόκειται να καταρτιστεί. Μολονότι η νομική φύση των συμβάσεων μίσθωσης και διανομής της παραγωγής είναι διαφορετική, το αντικείμενό τους ταυτίζεται με συνέπεια να κατατείνουν αμφότερες στο ίδιο οικονομικό αποτέλεσμα, ήτοι την ανάληψη της παραγωγής υδρογονανθράκων με αντάλλαγμα μερίδιο από τους εξορυχθέντες υδρογονάνθρακες⁹⁸.

Κατωτέρω ακολουθεί εκτενής ανάλυση των δύο συμβατικών τύπων παραχώρησης.

---

⁹⁸ βλ. Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 259.

Α.3.7. ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ.

Οι συμβάσεις παραχώρησης των δικαιωμάτων της έρευνας και της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων είναι πάντοτε ορισμένου χρόνου. Η διάρκεια ορίζεται ρητά στον νόμο και δεν μπορεί να συμφωνηθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη μεγαλύτερη διάρκεια από αυτή που προβλέπεται. Η λήξη της σύμβασης επέρχεται αυτοδίκαια όταν παρέλθει ο συμφωνημένος συμβατικά χρόνος.

Οι εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης διεξάγονται σε διακριτά χρονικά στάδια-φάσεις, ενώ μπορεί να προσδιορίζονται στη σύμβαση και επιμέρους χρονικά διαστήματα εκτέλεσης έκαστου σταδίου.

Η μέγιστη διάρκεια του σταδίου ερευνών είναι μέχρι επτά (7) έτη για χερσαίες περιοχές και οκτώ (8) έτη για θαλάσσιες περιοχές, ενώ μπορεί να συμφωνηθεί μικρότερη διάρκεια του σταδίου ερευνών αν συμπίπτουν οι βουλήσεις μεταξύ των μερών. Το στάδιο των ερευνών μπορεί να διαιρεθεί σε επιμέρους φάσεις⁹⁹. Το στάδιο των ερευνών εκκινεί με την έναρξη ισχύος της σύμβασεως, όπως αυτή συμφωνείται από τους συμβαλλομένους. Εφόσον κυρωθεί σύμβαση με τυπικό νόμο, η έναρξη ισχύος της θα εξαρτάται από τη δημοσίευση του σχετικού νομοθετήματος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν συμφωνείται διαφορετικά στο κείμενο της σύμβασεως για μεταγενέστερη έναρξη. Η διάρκεια του σταδίου ερευνών μπορεί να παραταθεί μέχρι το μισό του χρονικού διαστήματος, σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 5 του ν. 2289/1995, ύστερα από αίτηση του Αναδόχου, που πρέπει να υποβληθεί πριν τη λήξη της συμβατικής διάρκειας του σταδίου, εφόσον συναινέσει εγγράφως το Δημόσιο.

Για την χορήγηση της σχετικής παράτασης θα πρέπει να συντρέχουν διαζευκτικά τα εξής: είτε να υπάρχει κώλυμα του αναδόχου να εφαρμόσει το πρόγραμμα εξαιτίας απρόβλεπτων τεχνικών προβλημάτων που προέκυψαν κατά την εκτέλεσή του και για την επίλυσή τους να απαιτείται η εφαρμογή μεθόδων ή η χρήση εξοπλισμού που ευλόγως δεν είχε προβλεφθεί στο πρόγραμμα, είτε μολονότι έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, απαιτείται πρόσθετος χρόνος για εργασίες που προέκυψαν χωρίς δική του υπαιτιότητα και πρέπει να εκτελεστούν πέραν του προγράμματος, ιδίως εργασίες που αφορούν την περιχαράκωση του κοιτάσματος που

---

⁹⁹ βλ. παρ. 1 άρ. 5 ν. 2289/1995.

ανακαλύφθηκε και την επιβεβαίωση της εμπορικής εκμεταλλευσιμότητάς του¹⁰⁰. Η διάρκεια του σταδίου ερευνών δύναται να παραταθεί και με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου έπειτα από εισήγηση του αρμόδιου Υπουργού μετά από εκδίδεται αίτηση του αναδόχου. Εν τωιαύτη περιπτώσει μπορεί να τεθούν πρόσθετοι όροι και προϋποθέσεις, ακόμη και κατά παρέκκλιση της συμβάσεως με τροποποίηση του κειμένου αυτής¹⁰¹. Όμως, το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα της παρατάσεως αυτής δεν μπορεί να υπερβεί τα επτά (7) έτη για χερσαίες περιοχές και τα οκτώ (8) έτη για θαλάσσιες.

Το στάδιο εκμετάλλευσης κάθε περιοχής διαρκεί είκοσι πέντε (25) έτη σύμφωνα με το νόμο¹⁰². Το στάδιο αυτό παρατείνεται έως και δύο πενταετίες, εφόσον υποβληθεί εγκαίρως σχετικό αίτημα και πάντως πριν τη συμβατική λήξη του σταδίου εκμετάλλευσης και εφόσον αποδεδειγμένα η προβλεπόμενη διάρκεια δεν επαρκεί για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων. Για την χορήγηση της σχετικής παράτασης πραγματοποιείται επαναδιαπραγμάτευση των συμβατικών όρων και υπογράφεται νέα σύμβαση¹⁰³.

Οι ενδεδειγμένες προβλέψεις του νόμου για χορήγηση παρατάσεων τόσο κατά το στάδιο των ερευνών, όσο και κατά το στάδιο της εκμετάλλευσης κρίνονται εύλογες, δεδομένου ότι πρόκειται για σύνθετες επιχειρηματικές δραστηριότητες-εντάσεως κεφαλαίου που χαρακτηρίζονται από υψηλό κίνδυνο και απαιτούνται εξειδικευμένες τεχνολογίες και χρόνο για την επέλευση των αποτελεσμάτων.

---

¹⁰⁰ βλ. παρ. 3 άρ. 5 ν. 2289/1995.

¹⁰¹ βλ. παρ. 4 άρ. 5 ν. 2289/1995.

¹⁰² βλ. παρ. 8 άρ. 5 ν. 2289/1995.

¹⁰³ βλ. παρ. 13 άρ.5 ν. 2289/1995.

Δ.3.7.ΛΥΣΗ ΣΕ ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΟ ΧΡΟΝΟ.

Η παραχώρηση των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης έχει προσωρινό χαρακτήρα και ισχύει για το χρονικό διάστημα που διαρκεί η σύμβαση, το οποίο αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας των συμβαλλομένων μερών. Με την παρέλευση του συμβατικού χρόνου διάρκειάς της, συμπεριλαμβανομένων των παρατάσεων η σύμβαση λύεται και το Δημόσιο μπορεί ελεύθερα να ασκεί τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων του.

Η σύμβαση παραχώρησης μπορεί να λυθεί πρόωρα. Στο νόμο¹⁰⁴ προβλέπεται ότι ο Ανάδοχος μπορεί να παραιτηθεί από το δικαίωμα έρευνας σε μία ή περισσότερες περιοχές ή σε όλη τη συμβατική περιοχή με έγγραφη δήλωσή του, τα αποτελέσματα της οποίας επέρχονται τριάντα (30) ημέρες μετά την επίδοσή της στο Δημόσιο. Η παραίτηση αυτή μπορεί να συνεπάγεται την καταβολή χρηματικού ποσού στο Δημόσιο.

Παράλληλα, ο Ανάδοχος έχει το δικαίωμα να παραιτηθεί από το δικαίωμα εκμετάλλευσης σε μία ή περισσότερες ή και σε όλες τις περιοχές εκμετάλλευσης με έγγραφη δήλωσή του και δεν έχει δικαίωμα χρηματικής αξίωσης από το Δημόσιο για δαπάνες ή ζημιές τις οποίες υπέστη. Τα αποτελέσματα της παραίτησεως επέρχονται σε χρόνο που προσδιορίζεται στην καταρτισθείσα σύμβαση. Εξ αντιδιαστολής, συνάγεται ότι δεν γεννάται υποχρέωση καταβολής χρηματικού ποσού στο Δημόσιο από την άσκηση του δικαιώματος παραίτησης, εκτός εάν διατυπώνεται στο κείμενο της συμβάσεως με κοινή συμφωνία των συμβαλλόμενων μερών.

Η σύμβαση είναι δυνατό να καταγγελθεί από το Δημόσιο και να κηρυχθεί ο Ανάδοχος έκπτωτος σε περίπτωση που αυτός δεν τηρεί τις συμβατικές του υποχρεώσεις που πηγάζουν από το νόμο¹⁰⁵. Συγκεκριμένα, το Δημόσιο μπορεί να κηρύξει έκπτωτο τον ανάδοχο και να αξιώσει αποζημίωση για κάθε θετική και αποθετική του ζημία όταν ο ανάδοχος:

- δεν αρχίζει ή συνεχίζει ή ολοκληρώνει τις εργασίες έρευνας,
- δεν αρχίζει την υλοποίηση αναλυτικών προγραμμάτων ανάπτυξης και παραγωγής και δεν ξεκινάει τις εργασίες εκμετάλλευσης,

¹⁰⁴ βλ. παρ. 6 άρ. 5 ν. 2289/1995.

¹⁰⁵ βλ. παρ. 8 και 9 άρ.10 ν. 2289/1995.

- δεν συμμορφώνεται με την υποχρέωσή του να μεταφέρει με τους αγωγούς που έχει κατασκευάσει υδρογονάνθρακες του εκμισθωτή ή εργοδότη ή τρίτων μετά από σχετικό αίτημα του Δημοσίου¹⁰⁶,
- δεν τηρεί ακριβή στοιχεία όλων των εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης και δεν υποβάλλει πλήρεις εκθέσεις δραστηριότητας στον εκμισθωτή ή εργοδότη εντός των συμφωνημένων ημερομηνιών,
- δεν υποβάλλει στον εκμισθωτή ή εργοδότη όλα τα επιστημονικά και τεχνικά στοιχεία που συλλέγονται κατά τη διάρκεια των εργασιών και δεν τηρεί επεξηγηματικό υλικό στη χώρα, η πρόσβαση στο οποίο είναι ελεύθερη στον Εκμισθωτή ή Εργοδότη,
- όλες οι δαπάνες του Αναδόχου δεν διενεργούνται σε τιμές διεθνώς ανταγωνιστικές με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα έξοδά του, γεγονός που επηρεάζει τα συμβατικά οικονομικά δικαιώματα του εκμισθωτή ή εργοδότη, αλλά και τις φορολογικές υποχρεώσεις του αναδόχου,
- δεν καταβάλλει εμπρόθεσμα το οφειλόμενο μίσθωμα ή μερίδιο ή το φόρο εισοδήματος,
- παραβιάζει άλλους όρους της σύμβασης και δεν συμμορφώνεται με αυτούς εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών που τάσσεται από το Δημόσιο προς συμμόρφωσή του.

Αν επέλθει μία από τις ανωτέρω προϋποθέσεις δεν σημαίνει και την αυτοδίκαιη έκπτωση του Αναδόχου και εναπόκειται στο Δημόσιο η ενεργοποίηση και άσκηση του δικαιώματός του. Τούτο επιρρωννύεται και από την παράγραφο 9 του άρθρου 10 ν. 2289/1995 όπου προβλέπει αποσβεστική προθεσμία έξι μηνών από τη γνώση του Δημοσίου για την άσκηση του δικαιώματος. Τέλος, είναι δυνατό να θεσπιστούν και άλλες προϋποθέσεις και συνέπειες ανώμαλης εξέλιξης της σύμβασης¹⁰⁷.

Αναφανδόν συνάγεται οι προαναφερθέντες λόγοι εκπτώσεως του αναδόχου συνιστούν την ελάχιστη δυνατή περιπτώσιολογία ενεργοποίησης του δικαιώματος καταγγελίας της σύμβασης παραχώρησης και ότι μπορεί να

¹⁰⁶ βλ. παρ. 2, 11 και 12 άρ.5 ν. 2289/1995.

¹⁰⁷ με τα προεδρικά διατάγματα που προβλέπονται στις παρ. 28 και 37 άρ. 256 ν.2289/1995

τεθούν στο συμβατικό κείμενο, που θα αποτελέσει τη βάση διαπραγμάτευσης, περισσότεροι όροι διασφάλισης των συμφερόντων του κράτους.

Τέλος, πρόωρη λύση της σύμβασης παραχώρησης χωρεί με βάση την κοινή συμφωνία των μερών.

Α.3.8.ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ.

Η φορολόγηση της δραστηριότητας της έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων συνιστά βασικό λόγο για την προσέλκυση των υποψήφιων αναδόχων, οι οποίοι αναλαμβάνουν υποχρεώσεις πολλών εκατομμυρίων και αναζητούν χώρες με σταθερό φορολογικό πλαίσιο σε βάθος χρόνου και πάντως καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, για τις επενδύσεις τους. Για την διασφάλιση της επιδιωκόμενης ασφάλειας στις δραστηριότητες των υδρογονανθράκων, το φορολογικό πλαίσιο καθορίζεται κατά τρόπο αποκλειστικό και ειδικό στην κείμενη νομοθεσία¹⁰⁸.

Επισημαίνεται ότι η διαφοροποίηση του συντελεστή φορολόγησης από τον συντελεστή άλλων δραστηριοτήτων δεν συνεπάγεται εύνοια φορολόγησης των δραστηριοτήτων αυτών. Το Δημόσιο διατιμώντας την οικονομική ανάπτυξη της Χώρας, εκτιμά την συνολική ωφέλεια που θα έχει η άσκηση των εν λόγω επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με τους υδρογονάνθρακες και εφαρμόζει μικρότερο συντελεστή φορολόγησης. Διασφαλίζεται με τον τρόπο αυτό ότι ο ανάδοχος δεν θα πέσει θύμα υπερφορολόγησης κατά την διάρκεια της σύμβασης¹⁰⁹. Επιτρέπεται δε στην Πρότυπη Σύμβαση, που δημοσιεύεται μαζί με τη διακήρυξη του διαγωνισμού και θέτει τους βασικούς όρους, η πρόβλεψη όρου σταθεροποίησης (stabilization clause) εν είδει μεταβολής του ευνοϊκού φορολογικού καθεστώτος, ώστε να χορηγείται η δυνατότητα στον ανάδοχο να ζητήσει επαναδιαπραγμάτευση των οικονομικών όρων της σύμβασης, όταν μεταβάλλεται δυσμενώς και κατά τρόπο ασύμφορο το φορολογικό καθεστώς της σύμβασης.

Μια τέτοια ρήτρα, πέρα από το γεγονός ότι προσφέρει ασφάλεια δικαίου και δημιουργεί προϋποθέσεις για ένα αξιόπιστο και ελκυστικό φορολογικό περιβάλλον, καταδεικνύει την αναγκαιότητα της τήρησης των συμπεφωνημένων στα πλαίσια των αρχών της χρηστής διοίκησης και της εμπιστοσύνης του συναλλασσομένου¹¹⁰.

Το άρθρο 8 παρ. 1 υποπ. 1 εδ.1 που εισάγει τη φορολογική υποχρέωση, αποτελεί τη νομική βάση επιβολής του φόρου και ορίζει τα βασικά του στοιχεία σύμφωνα με το άρθρο 78 παρ. 1 του Συντάγματος¹¹¹. Πιο συγκεκριμένα, κατά την

¹⁰⁸ Διέπεται από τα άρθρα 8 και 9 του ν. 2289/1995 αφορούν και τα δύο είδη συμβάσεων παραχώρησης.

¹⁰⁹ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ. 403, σελ. 197.

¹¹⁰ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ. 403, σελ. 198.

¹¹¹ βλ. Α.Μ. Ανδριάνεσης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 379.

διάταξη αυτή ο ανάδοχος υπόκειται σε ειδικό φόρο εισοδήματος με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) που αναλογεί στο Δημόσιο, καθώς και σε περιφερειακό φόρο με συντελεστή πέντε τοις εκατό (5%) που αναλογεί στην Περιφέρεια, στο έδαφος της οποίας πραγματοποιείται η εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, χωρίς καμία πρόσθετη τακτική ή έκτακτη εισφορά ή επιβάρυνση ή τέλος υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου. Κατά δε το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του ν. 2289/1995, ο φόρος επιβάλλεται χωριστά για το εισόδημα που προέρχεται από κάθε σύμβαση που συνάπτει ο ανάδοχος, ήτοι κάθε σύμβαση είναι οικονομικά αυτοτελής και δεν συγχέονται οι δαπάνες και τα έσοδα που διαμορφώνουν τα καθαρά φορολογητέα εισοδήματα έκαστης παραχώρησης επί των οποίων επιβάλλεται η φορολογική υποχρέωση. Ο φόρος επιβάλλεται επί του προκύπτοντος από τις συμβατικές εργασίες του αναδόχου καθαρού φορολογητέου εισοδήματος όπως αυτό προβλέπεται στα άρθρα 8 και 9 παράγραφοι 1 έως 6 και εξαντλεί κάθε υποχρέωση του αναδόχου για φόρο εισοδήματος.

Κατόπιν τούτων, δεν επιβάλλεται φόρος εισοδήματος για τα διανεμόμενα μερίσματα στους εταίρους ή μετόχους κατά την έννοια του άρθρου 36 ΚΦΕ για τα κέρδη που προκύπτουν από τις συμβατικές εργασίες του ν. 2289/1995. Αντίθετα, όσα κέρδη δεν προέρχονται από τις συμβατικές εργασίες της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, αλλά είναι αποκύημα άλλων δραστηριοτήτων, ερείδονται στις λοιπές διατάξεις του φορολογικού δικαίου. Θα πρέπει λοιπόν να γίνεται διάκριση ανάμεσα στα κονδύλια διανεμόμενων κερδών με βάση την πηγή προέλευσής τους¹¹².

Όταν ο Ανάδοχος είναι κοινοπραξία, ο υπολογισμός και η βεβαίωση του φόρου εισοδήματος διενεργείται ατομικά για κάθε μέλος της, ενώ προβλέπεται αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη και των λοιπών μελών της Κοινοπραξίας για τον οφειλόμενο από άλλα μέλη φόρο εισοδήματος¹¹³. Ο νομοθέτης θέλησε με αυτόν τον τρόπο να διασφαλίσει τα συμφέροντα του Δημοσίου έναντι της αυτοτελούς φορολόγησης κάθε μέλους της Κοινοπραξίας και είναι συμβατή και με τις πρόσφατες ρυθμίσεις που διέπουν εν γένει τη λειτουργία των Κοινοπραξιών¹¹⁴. Ο φόρος καταβάλλεται εφάπαξ και κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων ο ανάδοχος απαλλάσσεται της προκαταβολής φόρου εισοδήματος¹¹⁵.

¹¹² βλ. Α.Μ. Ανδριάνεσης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 380

¹¹³ βλ. παρ 8, εδ. 1 άρ. 4 ν. 2289/1995.

¹¹⁴ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ. 405, σελ. 199.

¹¹⁵ βλ. παρ. 2 άρ. 8 ν. 2289/1995.

Δ.3.8i. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ.

Για την προσέλκυση επενδυτών στον τομέα της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων θεσπίζονται νομοθετικά και φορολογικές απαλλαγές. Οι απαλλαγές αυτές, που απαριθμούνται ενδεικτικά στο νόμο¹¹⁶, αναφέρονται σε κάθε άμεσο ή έμμεσο, γενικό ή ειδικό, τακτικό ή έκτακτο φόρο, τέλος, τέλος χαρτοσήμου, δικαίωμα, τακτική ή έκτακτη εισφορά και σε κάθε κράτηση και γενικά από κάθε τακτικό ή έκτακτο οικονομικό βάρος υπέρ του Δημοσίου και παντός τρίτου, πλην του φόρου προστιθέμενης αξίας. Σε νομοθετικό επίπεδο, οι απαλλαγές αυτού του είδους, ως ειδικές διατάξεις, απαλλάσσουν από τα οικονομικά βάρη που προβλέπονται από ήδη ισχύουσες διατάξεις ή διατάξεις που τυχόν θα εισαχθούν στο μέλλον και θα επιβάρυναν τα προβλεπόμενα κονδύλια, αν δεν το προέβλεπε ρητά ο νόμος. Σε πολιτικοοικονομικό επίπεδο, λειτουργούν ως εγγύηση αποφυγής οικονομικών επιβαρύνσεων αυτού του είδους των δραστηριοτήτων στο μέλλον και διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην λήψη επενδυτικών αποφάσεων για τους υποψήφιους αναδόχους¹¹⁷.

Τα κονδύλια που απαλλάσσονται από οποιοδήποτε οικονομικό βάρος είναι¹¹⁸, τα εισοδήματα του Αναδόχου που προκύπτουν από τη σύμβαση, τα εισοδήματα που αποκτούν στο εξωτερικό αλλοδαποί υπάλληλοι του αναδόχου για συναφείς με τις συμβατικές εργασίες υπηρεσίες, καθώς και τα εισοδήματα που αποκτούν αλλοδαποί υπάλληλοι των εργολάβων ή και των υπεργολάβων που επιλέγει και χρησιμοποιεί ο ανάδοχος, ανεξαρτήτως και αν αυτοί κατοικούν στην Ελλάδα. Στις φοροαπαλλαγές περιλαμβάνονται η παραχώρηση του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων στον ανάδοχο¹¹⁹, με βάση τις σχετικώς συναπτόμενες συμβάσεις, η κάθε είδους μεταβίβαση δικαιωμάτων από τις συμβάσεις αυτές εκ μέρους του αναδόχου, η πώληση των παραγόμενων υδρογονανθράκων από τον ανάδοχο, τον εκμισθωτή ή τον εργοδότη, οι συμβάσεις έργου που συνάπτονται για τους συμβατικούς σκοπούς από τον ανάδοχο με εργολάβους και από αυτούς με υπεργολάβους, η μίσθωση, η παραχώρηση ή η με οποιονδήποτε τρόπο κτήση της χρήσης ακινήτων κατά τις διατάξεις του παρόντος. Ο νόμος αναφέρεται τόσο στις

¹¹⁶ βλ. παρ. 7, 8, 9 και 10 άρ.9 ν. 2289/1995.

¹¹⁷ βλ. Α.Μ.Ανδριάνεσης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 383-384.

¹¹⁸ βλ. παρ. 7 άρ. 9 ν. 2289/1995.

¹¹⁹ βλ. παρ. 8 άρ. 9 ν. 2289/1995.

συμβάσεις παραχώρησης με μίσθωση όσο και στις συμβάσεις παραχώρησης με διανομή της παραγωγής, είτε σχετίζονται με την έρευνα και εκμετάλλευση είτε μόνο με την εκμετάλλευση.

Περαιτέρω, οι συμβάσεις των δανείων ή πιστώσεων που παρέχονται στον ανάδοχο από τράπεζες ή πιστωτικούς οργανισμούς ή πάσης φύσεως αλλοδαπά νομικά πρόσωπα για να εκτελεσθούν οι συμβατικές εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, οι τόκοι και η εξόφλησή τους απαλλάσσονται αντικειμενικά από κάθε γενικό ή ειδικό, τακτικό ή έκτακτο φόρο, τέλος, τέλος χαρτοσήμου, δικαίωμα, τακτική ή έκτακτη εισφορά, κράτηση και γενικά από κάθε οικονομικό βάρος υπέρ του Δημοσίου και κάθε τρίτου, πλην του φόρου προστιθέμενης αξίας. Ωστόσο, οι τόκοι των παραπάνω δανείων και πιστώσεων δεν απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος¹²⁰.

Από τη διατύπωση του νόμου συνάγεται ότι η σύναψη των συμβάσεων αυτών έπεται της συμβάσεως παραχώρησης στην οποία αφορούν. Ωστόσο, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι ο νομοθέτης αρκείται στο να αποδεικνύεται συνάφεια μεταξύ δανείων και πιστώσεων και με τη χρήση του όρου συμβατικές περιγράφει και οριοθετεί απλώς τις εργασίες με τις οποίες θα πρέπει να υπάρχει η απαιτούμενη συνάφεια. Η ευέλικτη αυτή προσέγγιση, λαμβάνει υπόψη μία ενδεχόμενη πρακτική έγκαιρης σύναψης συμβάσεων χρηματοδότησης, είναι υπέρ του φορολογούμενου και συνάδει με το πνεύμα των φορολογικών απαλλαγών¹²¹.

Οι αμοιβές των συμβολαιογράφων για την κατάρτιση των δικαιοπραξιών του Αναδόχου που απαιτούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, καθώς επίσης και τα δικαιώματα εμίσθων και άμισθων υποθηκοφυλάκων για την εγγραφή ή μεταγραφή των δικαιοπραξιών αυτών δεν μπορούν να υπερβούν για κάθε περίπτωση το ποσό των δύο χιλιάδων ευρώ¹²², ποσό που αναπροσαρμόζεται με συναπόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών.

Κατόπιν τούτων καμία από τις προεκτιθέμενες συναλλαγές δεν είναι απαλλαγμένη από την υποχρέωση καταβολής του αναλογούντος Φ.Π.Α.¹²³. Παράλληλα, δεν υπάρχουν απαλλαγές από τις εισφορές εργοδότη και εργαζομένου

¹²⁰ βλ. παρ. 9 άρ. 9 ν. 2289/1995.

¹²¹ βλ. Α.Μ. Ανδριάνεσης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 385.

¹²² βλ. παρ. 10 άρ. 9 ν. 2289/1995.

¹²³βλ. ν. 2859/2000 (Κώδικας ΦΠΑ όπως τροποποιείται και ισχύει).

προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, τους οργανισμούς και λογαριασμούς κοινωνικής πολιτικής, ούτε από τους ήδη θεσπισθέντες υπέρ των εργαζομένων πόρους, εκτός από τους υπέρ τρίτων κοινωνικούς πόρους, ούτε από τα δικαιώματα, τις εισφορές και τα ανταποδοτικά τέλη που οφείλονται για παρεχόμενες υπηρεσίες¹²⁴.

---

¹²⁴ βλ. παρ. 11 άρθρο 9 ν. 2289/1995.

Δ.3.9.ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ.

Η εξασφάλιση των αναλαμβανομένων διά της συμβάσεως υποχρεώσεων και η αμοιβαία ικανοποίηση των συμφερόντων των συμβαλλόμενων συνιστά πρωτεύων ζήτημα, δεδομένης της μακράς διάρκειας των συμβάσεων παραχώρησης. Είναι συνεπώς απαραίτητη η εξεύρεση και πρόβλεψη δικλείδων σε περίπτωση που προκύψουν νέα δεδομένα και συνθήκες, που θα λάβουν χώρα κατά την διάρκεια εκτέλεσης των εργασιών.

Το γεγονός ότι ο νομοθέτης δεν θέσπισε ειδικούς όρους ή προϋποθέσεις για την χορήγηση της δυνατότητας τροποποιήσεως των συμπεφωνημένων, δεν επάγεται την ύπαρξη απαγορευτικής διάταξης που να αποκλείει την δυνατότητα αυτή, αλλά τα μέρη μπορούν να προβλέψουν σχετική ρήτρα στο συμβατικό τους κείμενο και να θέσουν τους όρους έγκυρης αλλαγής των συμβατικών όρων και να θέσουν αυτά σε ισχύ. Οι τροποποιήσεις μπορεί να αφορούν όλους τους συμβατικούς όρους ή μέρος αυτών, ενώ μπορεί να προβλεφθεί ότι οι όροι και προϋποθέσεις της τροποποίησης μπορεί να είναι διαφορετικοί για κάθε επιμέρους κεφάλαιο της σύμβασης¹²⁵.

---

¹²⁵ βλ. Τ.Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 266.

Δ.3.10. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΑ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ -ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

Δ.5.11 Η ΡΗΤΡΑ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.

Στο νόμο¹²⁶ προβλέπεται ότι το δίκαιο που διέπει και εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης είναι το ελληνικό δίκαιο, δίχως βέβαια να απαγορεύεται, κατόπιν συμφωνίας κυρωθείσας με νόμο, η εφαρμογή του δικαίου κάποιας άλλης έννομης τάξης¹²⁷.

Η επίλυση των διαφορών που ενδέχεται να προκύψουν κατά την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων δημιουργεί σύγχυση, καθώς στο νόμο προβλέπονται δύο διατάξεις. Ειδικότερα:

Στο άρθρο 10 § 12 του ν. 2289/1995, όπως αυτό ισχύει σήμερα, προβλέπεται ότι οι διαφορές που προκύπτουν κατά την εκτέλεση των συμβάσεων που συνάπτονται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού, ήτοι των συμβάσεων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων επιλύονται από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των διατάξεων του ν. 1406/1983.

Όμως, με την επόμενη υπ' αριθ. 13 παράγραφο του ίδιου ως άνω άρθρου, ορίζεται ότι : *«Κάθε διαφορά από το παρόν, συμβατική ή αδικοπρακτική, επιλύεται από διαιτητικό δικαστήριο κατά το ν. 2735/1999 περί διεθνούς εμπορικής Διαιτησίας ή κατά άλλο διεθνώς αναγνωρισμένο σύστημα Διαιτησίας, όπως Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο (International Chamber of Commerce (ICC)), Δικαστήριο Διεθνούς Διαιτησίας Λονδίνου (London Court of International Arbitration), Ινστιτούτο Διαιτησίας του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Στοκχόλμης (Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce), κατ' αποκλεισμό της τακτικής δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων.»*

Η ρύθμιση της ανωτέρω παραγράφου είναι πιο ευρεία σε σχέση με εκείνη της παραγράφου 12 του ίδιου άρθρου, που κατά τη γραμματική της διατύπωση αφορά μόνο διαφορές κατά την εκτέλεση των συμβάσεων. Η διάταξη δηλαδή αυτή εν προκειμένω παραπέμπει ξεκάθαρα σε διεθνή διαιτησία συμβατικών ή εξωσυμβατικών-αδικοπρακτικών διαφορών από τις δραστηριότητες και συμβάσεις

¹²⁶βλ. παρ. 13 άρ.10 ν. 2289/1995.

¹²⁷ βλ. Τ.Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 266

σχετικά με την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων¹²⁸. Παρότι δε η εν λόγω ρύθμιση εισήχθη μεταγενέστερα με το άρθρο 162 § 5 του ν. 4001/2011, ο οποίος συνέστησε και τη μόνιμη διαιτησία της ΡΑΕ, η τελευταία δεν περιλαμβάνεται στα «συστήματα διαιτησίας», που η εν λόγω ρύθμιση αναφέρει για τη διαιτητική επίλυση των ανωτέρω διαφορών¹²⁹.

Σε κάθε περίπτωση, η ύπαρξη και διατήρηση των δυο αυτών παραγράφων ακόμη και μετά τον ν. 4001/2011 και τη σύσταση της μόνιμης διαιτησίας στη ΡΑΕ, δημιουργεί προβληματισμό και ασάφεια σχετικά με το πεδίο εφαρμογής τους. Δεδομένης δε της μεταγενέστερης θέσπισης της διάταξης της παραγράφου 13 του άρθρου 162, η υποχρεωτική υπαγωγή στη διαιτησία ως μεταγενέστερη διάταξη κατ'εξουχία και η παράγραφος 12 του άρθρου 10 δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη επειδή από παραδρομή δεν απαλείφθηκε κατά την τροποποίηση της παραγράφου 13 και δεν προβλέφθηκε ο ρητός αποκλεισμός της τακτικής δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων¹³⁰.

Τούτων δοθέντων, συνάγεται ότι στην υποχρεωτική εκδίκαση των διαφορών από διαιτητικό δικαστήριο υπάγεται κάθε διαφορά, συμβατική ή εξωσυμβατική (αδικοπρακτική), ακόμη και η τυχόν ερμηνεία των όρων της σύμβασης, δεδομένου ότι αυτή πολλές φορές συνιστά αντικείμενο άρρηκτα συνδεδεμένο με την εκδίκαση μίας διαφοράς¹³¹. Η υποχρεωτική, πλέον, προσφυγή στη διαιτησία για την επίλυση των αναφερόμενων διαφορών συνιστά καινοτομία του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου για τους υδρογονάνθρακες, καθώς εναρμονίζεται η σχετική εθνική νομοθεσία με τη διεθνή πρακτική στον τομέα αυτόν. Επιπλέον, η διαιτησία συνιστά αποδεκτή από πλευράς συνταγματικότητας αυτοδέσμευση του Δημοσίου αναφορικά με τον περιορισμό της κρατικής του κυριαρχίας, δηλαδή της μη εκδίκασης των διαφορών από την κρατική δικαιοσύνη. Ενώ από πλευράς των ενδιαφερόμενων επενδυτών η επίλυση των διαφορών με διεθνή διαιτησία δημιουργεί προϋποθέσεις για ένα σταθερό επενδυτικό περιβάλλον και εξασφαλίζει ότι οι τυχόν διαφορές που θα

---

¹²⁸βλ. άρθρο 24.3-24.9 του DRAFT MODEL LEASE AGREEMENT του Ελληνικού Υπουργείου Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=ydsJhXqPPT8%3D&tabid=766>

¹²⁹ <http://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/10433/1/Pleuri%20Anna.pdf> Διπλωματική Άννας Πλεύρη σελ.33.

¹³⁰ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, υπ' αριθ. 213 υποσ., σελ 179.

¹³¹ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ 181.

προκύψουν κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της συμβάσεως θα τύχουν αντικειμενικής κρίσης¹³².

---

¹³² βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ.358, σελ. 178.

Α.5.11.Η ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΚΑΣΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΧΑΡΤΗ.

Η διαδικασία επίλυσης των διαφορών στο πλαίσιο της Συνθήκης για τον Ενεργειακό Χάρτη είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, καθώς εισάγει ένα πλέγμα εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών, προκειμένου να δημιουργήσει περιβάλλον επενδυτικής ασφάλειας.

Κάθε διαφορά μεταξύ ενός κράτους μέρους της Συνθήκης και ενός επενδυτή, που είναι εγκατεστημένος σε ένα άλλο κράτος μέρος, αλλά ασκεί επενδυτική δραστηριότητα στο πρώτο κράτος μέρος και που αναφέρεται σε παραβίαση υποχρέωσης του κράτους μέρους της υποδοχής της επένδυσης, επιδιώκεται να επιλυθεί φιλικά. Σε περίπτωση που η απόπειρα φιλικού διακανονισμού αποβεί άκαρπη, εντός διαστήματος τριών μηνών από την αίτηση για φιλική επίλυση της διαφοράς, το ανυπαίτιο μέρος δύναται είτε να προσφύγει ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων του κράτους μέρους που ανέκυψε η διαφορά, είτε να προσφύγει στην διαιτητική εκδίκαση της διαφοράς, είτε να προσφύγει στην διαδικασία που έχει συμφωνηθεί εκ των προτέρων στην σύμβαση.

Η προσφυγή στην διαιτησία προϋποθέτει τη χορήγηση της συναίνεσης του κράτους μέρους της Συνθήκης. Στην περίπτωση που το κράτος μέρος της Συνθήκης συναινεί για υπαγωγή της διαφοράς σε διαιτησία, ο επενδυτής οφείλει να παράσχει την δική του έγγραφη συναίνεση, ώστε η διαφορά να εκδικασθεί από κάποιο αναγνωρισμένο διαιτητικό δικαστήριο.

Η Συνθήκη, λοιπόν, προβλέπει ένα αποτελεσματικό τρόπο παροχής έννομης προστασίας, που ξεκινά από την επιλογή της τακτικής δικαιοσύνης και καταλήγει στην προσφυγή στην διεθνή διαιτησία σε φερέγγυα και εγνωσμένου κύρους κέντρα διαιτησίας. Συμπερασματικά, συνάγει κανείς ότι η Συνθήκη δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον για τους επενδυτές, οι οποίοι δεν μένουν νομικά ακάλυπτοι, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούνται σταθερές, ισότιμες, ευνοϊκές και διαφανείς συνθήκες για την πραγματοποίηση επενδύσεων από αυτούς στα κράτη μέρη υποδοχής.

Δ.6. ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΘΡΑΚΩΝ ΜΕΣΩ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ

Η σύμβαση μίσθωσης εξομοιώνεται με τις διεθνώς υιοθετούμενες concession agreements για την παραχώρηση δικαιωμάτων έρευνας και αναζήτησης υδρογονανθράκων, οι οποίες εντάσσονται στο σύστημα δικαιωμάτων/φόρου (royalty/tax system)¹³³, καθώς οι εργασίες γίνονται αποκλειστικά με δαπάνες του παραχωρησιούχου, που φέρει και τον οικονομικό κίνδυνο για την εκτέλεση του έργου και οφείλει ως αντάλλαγμα στο κράτος την καταβολή δικαιωμάτων (royalties), σε είδος ή σε χρήμα. Επίσης, υφίσταται υποχρέωση ανταλλάγματος παραγωγής (production bonus) ή μισθώματος ανά μονάδα επιφάνειας της περιοχής που διεξάγεται η έρευνα ή η εκμετάλλευση, καθώς και η υποχρέωση καταβολής φόρου. Με την σύμβαση μίσθωσης παραχωρούνται κατά χρήση στον ανάδοχο μισθωτή τα σχετικά δικαιώματα και αυτός μελετά και εκτελεί την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και των υποπροϊόντων τους στις αντίστοιχες περιοχές.

Το νομικό πλαίσιο για τη σύμβαση μίσθωσης, διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 2289/1995 και του Προεδρικού Διατάγματος 127/1996. Οι διατάξεις αυτές, ιδίως όσες αφορούν τις κύριες υποχρεώσεις των μερών, είναι δεσμευτικές, ανεξάρτητα εάν έχουν συμπεριληφθεί στο κείμενο της καταρτισθείσας σύμβασης ή όχι. Το ίδιο ισχύει και για διατάξεις που αναφέρονται σε παρεπόμενες υποχρεώσεις του Αναδόχου και του Εκμισθωτή. Βέβαια στα πλαίσια της ελευθερίας των συμβάσεων, τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν το δικαίωμα να προσδιορίζουν ακριβέστερα τις μεταξύ τους υποχρεώσεις και να διατυπώνουν και άλλες που δεν αναγράφονται στο κείμενο του νόμου, αλλά εξυπηρετούν τους σκοπούς του αντικειμένου της σύμβασης και τη διασφάλιση των συμφερόντων τους εντός των πλαισίων της νομιμότητας. Ωστόσο όροι, που τίθενται στο κείμενο της σύμβασης και έρχονται σε ευθεία σύγκρουση με διατάξεις αναγκαστικού δικαίου του νόμου, μπορούν να καταστούν έγκυροι μόνο αφότου η σύμβαση κυρωθεί με νόμο¹³⁴.

¹³³ βλ. Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 257.

¹³⁴ βλ. Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 270.

Α.6.1 ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ.

Η νομική φύση της σύμβασης μίσθωσης είναι μεικτή και ιδιότυπη. Τούτο διότι από πλευράς έννομης σχέσης ενοχικού δικαίου η έννοια της μίσθωσης δεν χρησιμοποιείται με την έννοια που τυποποιείται στον Αστικό Κώδικα, αλλά με παρεμφερή νομική εκδοχή της και συνιστά ειδικά ρυθμισμένο συμβατικό τύπο, με ιδιαίτερα γνωρίσματα (*essentialia negotii*), που περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο στοιχεία από τους τύπους της σύμβασης μίσθωσης άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου κατά άρθρο 638 Α.Κ. και επ. (παραχώρησης χρήσης και κάρπωσης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης για το χρονικό διάστημα διάρκειας της σύμβασης), έργου 681 ΑΚ (εκτέλεση του έργου της έρευνας και εκμετάλλευσης) και της μίσθωσης πράγματος των ΑΚ 574 επ.(παραχώρηση χρήσης των περιοχών που διεξάγεται η έρευνα και η εκμετάλλευση για το συμβατικά συμφωνημένο χρονικό διάστημα). Την ιδιοτυπία της σύμβασης μίσθωσης επιτείνει η ρητή διάταξη στην νομοθεσία που διέπει τον τομέα των υδρογονανθράκων, κατά την οποία αποκλείεται η εφαρμογή των διατάξεων 574 έως και 647 Α.Κ.¹³⁵, προφανώς λόγω των ειδικότερων διατάξεων διοικητικού χαρακτήρα¹³⁶ που ερείδονται στον τομέα αυτό, ενώ καθ' ο μέρος υπάρχουν κενά και ασάφειες αυτά συμπληρώνονται από τους γενικούς κανόνες σύναψης των δημοσίων συμβάσεων. Παρόλα αυτά πρέπει να σημειωθεί ότι ρητά¹³⁷ εφαρμόζονται οι διατάξεις του ενοχικού δικαίου 287-388 Α.Κ. σε περίπτωση ανώμαλης εξέλιξης της ενοχής.

Υπό την έννοια του αστικού δικαίου ως μίσθωση νοείται μόνο η μίσθωση πράγματος. Εδώ όμως δεν μισθώνεται πράγμα, αλλά δικαίωμα κυριότητας, που έχει αναγνωριστεί στο Ελληνικό Δημόσιο και τώρα το τελευταίο έρχεται να παραχωρήσει την χρήση του δικαιώματος αυτού σε τρίτους δυνάμει συγκεκριμένης και προκαθορισμένης διαδικασίας, που και αυτή προβλέπεται ρητά. Υπό την έννοια αυτή η μίσθωση προσιδιάζει στην μίσθωση προσοδοφόρου αντικειμένου, κατά άρθρο 638 Α.Κ.¹³⁸, όπου υπάρχει όταν ο εκμισθωτής υποχρεούται αντί ορισμένου ανταλλάγματος να παραχωρήσει στον μισθωτή την χρήση και την κάρπωση άλλου

¹³⁵βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ. 71.

¹³⁶ βλ. αντίστοιχες διατάξεις του ν.2289/1995.

¹³⁷ βλ. αρ. 10 πδ 127/1986.

¹³⁸ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ. 72.

πράγματος ή δικαιώματος. Το αντικείμενο της σύμβασης αυτής είναι ομάδα πραγμάτων ή δικαίου δεκτικά κτήσης και κάρπωσης, εφόσον είναι προσοδοφόρα.¹³⁹

Εν προκειμένω το Δημόσιο δύναται να προβεί στην εκμίσθωση της χρήσης δικαιώματος με αντάλλαγμα που συνίσταται είτε σε ποσοστό επί των υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων τους είτε σε μίσθωμα επί της επιφάνειας, η χρήση της οποίας παραχωρείται στον ανάδοχο για την άσκηση δραστηριοτήτων είτε σε ένα μεικτό σύστημα. Ως εκ τούτου η σύμβαση μίσθωσης δεν αποσκοπεί στην παραχώρηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου καθ' αυτών, με την έννοια της διάθεσης στον Ανάδοχο, αλλά στην παραχώρηση της χρήσης και κάρπωσής τους για το διάστημα που διαρκεί η σύμβαση, χωρίς το Δημόσιο να αποξενώνεται από τα δικαιώματα αυτά¹⁴⁰. Επομένως, το δικαίωμα της αμοιβής του ενεργοποιείται αφού επέλθουν συγκεκριμένα αποτελέσματα. Το γεγονός ότι ο ανάδοχος αποκτά την εξουσία για τη διενέργεια όλων των απαιτούμενων πράξεων για την εκτέλεση του έργου δεν επιφέρει μεταβολές στο αντικείμενο της σύμβασης¹⁴¹. Η εκμίσθωση χρήσης ενός δικαιώματος ακολουθείται με διαφοροποιήσεις στην διοικητική πρακτική και σε άλλες περιπτώσεις εκμετάλλευσης φυσικών πόρων.

Περαιτέρω ο σκοπός της μίσθωσης κατά την σύμβαση είναι η παραχώρηση του δικαιώματος για την άσκηση πετρελαϊκών δραστηριοτήτων στην επίμαχη Συμβατική Περιοχή, ενώ έναντι της παραχώρησης αυτής το Δημόσιο καρπώνεται το μίσθωμα (royalty) και άλλες ανταποδόσεις σε χρήμα και είδος. Έτσι, λοιπόν, η σύμβαση μίσθωσης έχει επίσης κοινά στοιχεία τόσο με τη μίσθωση έργου του Αστικού Κώδικα (άρθρα 681 και επόμενα), δεδομένης της εκτέλεσης του έργου της έρευνας και εκμετάλλευσης, όσο και με τη μίσθωση πράγματος των διατάξεων 574 και επόμενα του Αστικού Κώδικα, καθώς παραχωρείται η χρήση των περιοχών που διεξάγεται η έρευνα και η εκμετάλλευση για το συμβατικά συμφωνημένο χρονικό διάστημα.

Παράλληλα, ζήτημα τίθεται ως προς το αν η σύμβαση μίσθωσης συνιστά σύμβαση παραχώρησης δημόσιας υπηρεσίας¹⁴² ή σύμβαση παραχώρησης δημοσίου έργου.

¹³⁹ βλ. Ν. Τριάντος Ερμ. ΑΚ 638 παρ.2.

¹⁴⁰ βλ. Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 259.

¹⁴¹ βλ. Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 259.

¹⁴² βλ. . Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ 83

Σύμφωνα με τους ορισμούς του νόμου:

Ως έρευνα νοείται η έρευνα για την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, με οποιαδήποτε πρόσφορη μέθοδο, περιλαμβανομένης της γεώτρησης.

Ως εκμετάλλευση νοείται η εξόρυξη των υδρογονανθράκων και η τυχόν κατεργασία τους για να καταστούν εμπορεύσιμοι και η αποθήκευση και η μεταφορά αυτών και των υποπροϊόντων τους, μέχρι τις εγκαταστάσεις φόρτωσης για περαιτέρω διάθεση.

Ως «σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών»¹⁴³ νοείται η σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας που συνάπτεται εγγράφως μέσω της οποίας μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς αναθέτουν την εκτέλεση υπηρεσιών σε έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, το δε αντίτιμο για αυτήν συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης των έργων τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης, είτε στο δικαίωμα αυτό μαζί με καταβολή πληρωμής.

Ως «σύμβαση παραχώρησης έργων»¹⁴⁴ νοείται η σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας που συνάπτεται εγγράφως μέσω της οποίας μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς αναθέτουν την εκτέλεση έργων σε έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, το δε αντάλλαγμα για αυτή συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης των έργων τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης είτε στο δικαίωμα αυτό μαζί με την καταβολή πληρωμής.

Ως «έργο» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών μηχανικού το οποίο επαρκεί αυτό καθαυτό για την εκτέλεση μίας οικονομικής ή τεχνικής λειτουργίας. Η εκτέλεση των εργασιών του προηγούμενου εδαφίου απαιτεί ιδίως την εφαρμογή μελέτης με τη χρήση τεχνικών γνώσεων και μεθόδων και αφορούν νέες κατασκευές, επεκτάσεις, ανακαινίσεις, επισκευές, συντηρήσεις, λειτουργία και κατεδαφίσεις όλων των υποδομών, ιδίως στις κατηγορίες οδοποιίας, οικοδομικών, υδραυλικών, ηλεκτρομηχανολογικών, λιμενικών, βιομηχανικών-ενεργειακών, δικτύων, πρασίνου, καθαρισμού και επεξεργασίας νερού, υγρών, στερεών και αερίων αποβλήτων, γεωτρήσεων, ειδικών μονώσεων, ανελκυστήρων, ηλεκτρονικού εξοπλισμού, πλωτών έργων και εγκαταστάσεων,

¹⁴³ βλ. παρ.1 περ.β. αρ.2 ν.4413/2016.

¹⁴⁴ βλ. παρ.1 περ.α. αρ.2 ν.4413/2016

ναυπηγείων, αποκαλύψεις μεταλλείων ή όπως οι κατηγορίες αυτές διαμορφώνονται από τις κείμενες διατάξεις και των υποδομών εκ του συνδυασμού των ανωτέρω κατηγοριών.

Κατά μία άποψη¹⁴⁵ η φύση των δραστηριοτήτων του αναδόχου στην συμβατική περιοχή είναι μια μορφή υπηρεσίας και η σύμβαση μίσθωσης μπορεί να χαρακτηριστεί καταρχάς ως σύμβαση παραχώρησης υπηρεσίας. Διότι τα υπό παραχώρηση δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων συνιστούν δραστηριότητες επί υπάρχουσας πρώτης ύλης και όχι καθ' οιοδήποτε τρόπο παρασκευή αυτής και για την εκπλήρωση του σκοπού της έρευνας και της εκμετάλλευσης, ο ανάδοχος προσφέρει με την σύμβαση μίσθωσης τις επιστημονικές και διαχειριστικές του υπηρεσίες είτε με δικά του μέσα ή με μέσα τρίτων.

Αντίθετη και ορθότερη κατ' εμέ άποψη αναπτύχθηκε από την Επιτροπή Αναστολών του ΣτΕ, επ' ευκαιρία εκδίκασης σχετικής διαφοράς¹⁴⁶. Στο σκεπτικό της εν λόγω απόφασης αναφέρεται ότι το υπό παραχώρηση δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης του Δημοσίου εμπεριέχει την μορφή εκτέλεσης έργου και μάλιστα δημόσιου. Σε αυτό το συμπέρασμα ήχθη η Επιτροπή Αναστολών δυνάμει της συστηματικής ερμηνείας της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας αλλά και από την παραδοχή ότι η δραστηριότητα της έρευνας και της εκμετάλλευσης συνιστούν έργα υποδομής. Αυτό είναι και το βασικό στοιχείο για τον χαρακτηρισμό μιας δραστηριότητας ως δημοσίου έργου.

---

¹⁴⁵ βλ. Θ. Πανάγος Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, σελ.85 επ.

¹⁴⁶ ΣτΕ (ΕΑ) 195/2013.

Δ.6.2.ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ.

Οι υδρογονάνθρακες που βρίσκονται στο υπέδαφος περιοχών στις οποίες η Ελλάδα ασκεί κυριαρχία αποτελούν πηγή εθνικού πλούτου και ανήκουν στην περιουσία του Δημοσίου¹⁴⁷. Τούτο προκύπτει από το Σύνταγμα¹⁴⁸ και πλειάδα διατάξεων του νόμου 2289/1995, ενώ το ίδιο ισχύει και σε διεθνές επίπεδο.

Ειδικότερα, το άρθρο 18 παράγραφος 1 του Συντάγματος ορίζει ότι *«Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με την ιδιοκτησία και τη διάθεση των μεταλλείων, ορυχείων.... και γενικά του υπόγειου πλούτου»*. Ενώ με το άρθρο 106 παράγραφος 1 του Συντάγματος, ρυθμίζεται η παρεμβατική δράση του κράτους στην οικονομία για λόγους οικονομικής ανάπτυξης όλων των τομέων της και επιπλέον προβλέπεται ότι το κράτος πρέπει να λαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα επιβαλλόμενα μέτρα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα. Στις διατάξεις αυτές αναδεικνύεται η βασική επιλογή του νομοθέτη για επιβολή δημόσιας ιδιοκτησίας στις πηγές ορυκτού πλούτου¹⁴⁹. Τούτο διατυπώνεται και στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του ν. 2289/1995, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4001/2011 και ισχύει, όπου ορίζεται ότι το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων που υπάρχουν στις χερσαίες, στις υπολίμνιες και υποθαλάσσιες περιοχές στις οποίες η Ελληνική Δημοκρατία ασκεί αντιστοίχως κυριαρχικά δικαιώματα σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, όπως κυρώθηκε με τον ν. 2321/1995, ανήκει αποκλειστικά στο Δημόσιο και η άσκησή του αφορά πάντοτε το δημόσιο συμφέρον.

Θεμελιώδες ζήτημα που συνδέεται άρρηκτα με τον τύπο της σύμβασης μίσθωσης είναι ποιος καθίσταται κύριος υπό την έννοια του άρθρου 1000 Α.Κ. Στο νόμο¹⁵⁰ ρυθμίζεται το θέμα της κτήσης της κυριότητας των παραγόμενων υδρογονανθράκων από τον μισθωτή – ανάδοχο, ως ακολούθως. Εφόσον το μίσθωμα καταβάλλεται σε χρήμα, ο ανάδοχος γίνεται κύριος των εξορυσσομένων υδρογονανθράκων όταν αποκτήσει τη νομή τους¹⁵¹. Είναι απαραίτητη λοιπόν, σύμφωνα με την 974 ΑΚ, η κατοχή, ήτοι η απόκτηση της φυσικής εξουσίας στους

¹⁴⁷ βλ. . Φορτσάκης, Δίκαιο της Ενέργειας, παρ.433

¹⁴⁸ βλ. αρ.1 παρ.2 και 2,18 παρ.1,106 παρ.1 εδ.2 Συντ.

¹⁴⁹ βλ. Θ. Φορτσάκης, Δίκαιο της Ενέργειας, παρ. 591.

¹⁵⁰ βλ.παρ.12 άρ.7 ν. 2289/1995.

¹⁵¹ βλ.Πρβλ. Tordo, Fiscal Systems for Hydrocarbons:Design Issues, Washington DC,2007 σ.8

υδρογονάνθρακες και η άσκηση της εξουσίας αυτής με διάνοια κυρίου¹⁵². Εφόσον, ο Εκμισθωτής διαλέγει το μίσθωμα να καταβληθεί σε είδος, αυτός καθίσταται συγκύριος (1113 ΑΚ) της ποσότητας των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων που αντιστοιχεί στο μίσθωμα από τη στιγμή της επιλογής, εκτός εάν στη σύμβαση ορίζεται διαφορετικά.

Περαιτέρω, στο εδάφιο β` της παραγράφου 12 του άρθρου 7 του ν. 2289/1995 ορίζεται ότι η αναγκαστική ή συντηρητική κατάσχεση των υδρογονανθράκων που ανήκουν στον ανάδοχο δεν εμποδίζει την αυτούσια διανομή τους μεταξύ του εκμισθωτή και του αναδόχου, αλλά η κατάσχεση λογίζεται ότι υφίσταται για το σύνολο της ποσότητας που περιέχεται στον ανάδοχο με τη διανομή. Δικαιολογητική βάση της ρύθμισης αυτής αποτελεί το γεγονός ότι οι εξορυχθέντες υδρογονάνθρακες που ανήκουν στο Δημόσιο είναι ακατάσχετοι ως έχει ανωτέρω αναφερθεί.

---

¹⁵²βλ. Παπαστερίου, Εμπράγματο Δίκαιο. Τόμος Ι. Εμπράγματη σχέση-Πράγμα-Κατοχή-Νομή, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2008, παρ.17 αρ.4 επ.

Α.6.3.ΤΟ ΜΙΣΘΩΜΑ.

Η υποχρέωση καταβολής στον εκμισθωτή του οφειλόμενου μισθώματος από τον ανάδοχο-μισθωτή, εκτός του ότι είναι δεδομένη, εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο του συνδυαστικού συστήματος επιβολής δικαιωμάτων (royalties) και φόρων (royalty/tax system) των συμβάσεων παραχώρησης και κατ' επέκταση των συμβάσεων μίσθωσης ως ιδιαίτερης υποκατηγορίας αυτών¹⁵³.

Το μίσθωμα είναι σταθερό ή κλιμακώνεται αναλόγως εκτιμώμενων σωρευτικά ή διαζευκτικά του ύψους της παραγωγής, των γεωγραφικών, γεωλογικών και λοιπών χαρακτηριστικών της περιοχής και του συντελεστή εσόδων και εξόδων¹⁵⁴. Το μίσθωμα οφείλεται στον εκμισθωτή ανεξάρτητα από την πραγματοποίηση ή όχι κερδών από τον μισθωτή και συμφωνείται κατ' επιλογήν του εκμισθωτή είτε σε είδος είτε σε χρήμα. Στην πρώτη περίπτωση ορίζεται τούτο σε ποσοστό της ποσότητας των υδρογονανθράκων που θα παραχθούν και στην δεύτερη σε ποσοστό της αξίας τους, όπως αυτή ορίζεται στην σύμβαση. Ως παραχθείσα ποσότητα νοείται η έτοιμη προς εμπορία που απομένει έπειτα από την αφαίρεση από την παραγωγή των υδρογονανθράκων που αναλώθηκαν ή απωλέστηκαν ανυπαίτια κατά τις εργασίες παραγωγής¹⁵⁵.

Σε περίπτωση οφειλής του μισθώματος σε χρήμα, η κυριότητα των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων περιέρχεται στον ανάδοχο με την απόκτηση της νομής τους¹⁵⁶. Όταν το μίσθωμα οφείλεται σε είδος ο εκμισθωτής και ο ανάδοχος-μισθωτής είναι συγκύριοι, ο πρώτος κατά ποσοστό ίσο προς το λόγο του συνολικώς προβλεπόμενου για το αντίστοιχο τρίμηνο μισθώματος προς την συνολική παραγωγή αυτού και ο ανάδοχος-μισθωτής κατά το υπόλοιπο. Αν δεν έχει συμφωνηθεί αλλιώς και το μίσθωμα καταβάλλεται σε είδος, παραδίδεται στα σημεία φόρτωσης των πωλούμενων από τον ανάδοχο υδρογονανθράκων και παραπροϊόντων. Ο εκμισθωτής, αναλαμβάνει την παραλαβή τους σύμφωνα με το πρόγραμμα τουλάχιστον δύο μήνες πριν την έναρξη του ημερολογιακού τριμήνου. Τονίζεται ότι ο ανάδοχος εντός 10 ημερών από το τέλος του ημερολογιακού τριμήνου οφείλει να υποβάλλει την κατάσταση παραγωγής του στον εκμισθωτή, και τυχόν διαφορές που προκύπτουν ως

¹⁵³ βλ. Γ. Κελεμένης – Λ. Ζωγοπούλου, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 300

¹⁵⁴ βλ. παρ. 26 αρ. 2 ν. 2289/1995.

¹⁵⁵ βλ. Θ. Πανάγος Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ.135, σελ.74.

¹⁵⁶ βλ. παρ. 3 αρ. 2 ΠΔ 127/1996 · βλ. Θ. Πανάγος Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων σελ 74 παρ.136.

προς το οφειλόμενο μίσθωμα διορθώνονται κατά την καταβολή του μη εισπραχθέντος ή του τρέχοντος ή του επόμενου μισθώματος¹⁵⁷.

Όταν το μίσθωμα καταβάλλεται εν όλω ή εν μέρει σε χρήμα και εφόσον έχει ενημερωθεί εγγράφως ο Ανάδοχος από τον Εκμισθωτή ενενήντα (90) ημέρες τουλάχιστον πριν την έναρξη του ημερολογιακού έτους, καθορίζεται το ακριβές ποσοστό υδρογονανθράκων, την αξία των οποίων θα λάβει σε χρήμα κατά το συγκεκριμένο έτος. Το οφειλόμενο μίσθωμα σε χρήμα, κάθε τριμήνου, καταβάλλεται στον εκμισθωτή μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την υποβολή της ανωτέρω αναφερόμενης κατάστασης¹⁵⁸.

Ο τρόπος υπολογισμού του οφειλόμενου μισθώματος, σύμφωνα με τις εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις, που εγκρίνουν τη διακήρυξη ή γνωστοποιείται η ανοικτή πρόσκληση για εκδήλωση ενδιαφέροντος στους υποψήφιους αναδόχους περιγράφεται ως εξής: Το μίσθωμα, στην περίπτωση των συμβάσεων μίσθωσης, συνδέεται με τον λόγο R/C, όπου το R αποτελεί το σωρευτικό ακαθάριστο εισόδημα και το C το σωρευτικό ακαθάριστο κόστος. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας προτείνει, ενδεικτικά, το ακόλουθο πλαίσιο διαπραγμάτευσης: Το μίσθωμα θα συνδέεται με τον λόγο R/C, μέσω μιας κλιμακούμενης διαφοροποίησης του συντελεστή Εσόδων–Εξόδων. Τα μισθώματα θα αυξομειώνονται μεταξύ ενός κατώτατου ορίου 2% και ενός μέγιστου 20% επί της ποσότητας των υδρογονανθράκων που θα παραχθούν και θα αποδίδονται σε χρήμα ή σε είδος¹⁵⁹. Η κυριότερη έννοια για να γίνει αντιληπτός ο τρόπος υπολογισμού του μισθώματος είναι ο συντελεστής R. Ο συντελεστής R¹⁶⁰ είναι, σε σχέση με την αποκαλούμενη πρώτη περίοδο και σε σχέση με κάθε επόμενο ημερολογιακό τρίμηνο, το αποτέλεσμα των σωρευτικών ακαθάριστων εισροών του μισθωτή για την πρώτη περίοδο ή το κάθε φορά οφειλόμενο ημερολογιακό τρίμηνο, κατά περίπτωση, διαιρούμενο με τις σωρευτικές συνολικές εκροές του μισθωτή ανά περίοδο¹⁶¹.

Εάν ο εκμισθωτής επιθυμεί να καταβληθεί το μίσθωμα σε χρήμα για οποιοδήποτε ημερολογιακό έτος της σύμβασης παραχώρησης, θα ισχύουν τα

¹⁵⁷ βλ. Θ. Πανάγος Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ.136-138, σελ.75.

¹⁵⁸ βλ. παρ. 3γ Π.Δ. 127/1996.

¹⁵⁹ βλ. Γ. Κελεμένης– Α. Ζωγοπούλου, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 301.

¹⁶⁰ Βάσει του ορισμού στην πρότυπη σύμβαση μίσθωσης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας,

¹⁶¹ βλ. Γ. Κελεμένης – Α. Ζωγοπούλου, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 302.

ακόλουθα: Το μίσθωμα σε χρήμα για την πρώτη περίοδο και κάθε επόμενο ημερολογιακό τρίμηνο θα υπολογίζεται κατά την ημερομηνία υπολογισμού της περιόδου που αφορά και θα καταβάλλεται στον εκμισθωτή στην δέλη ημερομηνία καταβολής μισθώματος, σύμφωνα με την σύμβαση. -Κατά την ημερομηνία υπολογισμού του μισθώματος σε χρήμα, ο μισθωτής υποχρεούται να προσδιορίσει το ποσό του μισθώματος σε χρήμα ως εξής: α) ορίζοντας τον Συντελεστή R και στη συνέχεια το ποσοστό μισθώματος που αφορά (πρώτη περίοδο ή επόμενο ημερολογιακό τρίμηνο), β) πολλαπλασιάζοντας το ποσοστό μισθώματος που καθορίστηκε ανάλογα με τον συντελεστή R με την πραγματική παραγωγή, γ) πολλαπλασιάζοντας το ποσό που υπολογίστηκε με ποσοστό ίσο προς το ποσοστό του μισθώματος για το ημερολογιακό έτος για το οποίο ο εκμισθωτής διάλεξε να λάβει το μίσθωμα σε χρήμα και δ) υπολογίζοντας τη χρηματική αξία του ποσού που καθορίζεται σύμφωνα με την αποτίμηση της καθαρής αξίας των υδρογονανθράκων, όπως προβλέπεται από το νόμο¹⁶² και την εκάστοτε σύμβαση¹⁶³.

Όμως αν ο εκμισθωτής επιθυμεί να λάβει οποιοδήποτε μέρος του μισθώματος σε είδος, η διαδικασία θα είναι η κάτωθι: -Κατά την ημερομηνία υπολογισμού μισθώματος σε είδος, τόσο για την πρώτη περίοδο, όσο και για κάθε ημερολογιακό τρίμηνο, ο μισθωτής πρέπει να προσδιορίσει το ποσό του εκτιμώμενου μισθώματος σε είδος. Πρέπει επομένως πρώτα να καθοριστεί ο εκτιμώμενος συντελεστής R και στη συνέχεια το εκτιμώμενο ποσοστό μισθώματος ad hoc. Έπειτα πρέπει να πολλαπλασιαστεί το εκτιμώμενο ποσοστό μισθώματος που προέκυψε ανάλογα με τον συντελεστή R με την εκτιμώμενη παραγωγή κατά περίπτωση και τέλος να πολλαπλασιαστεί το ποσό που υπολογίστηκε με ποσοστό ίσο προς το ποσοστό του μισθώματος για το ημερολογιακό έτος που ο εκμισθωτής θέλησε να εισπράξει το μίσθωμα σε είδος. Κατά την ημερομηνία του υπολογισμού του μισθώματος, ο μισθωτής υποχρεούται σε δεκατέσσερις (14) ημερολογιακές ημέρες να δηλώσει στον εκμισθωτή την πραγματική παραγωγή και το ποσό του πραγματικού πλέον μισθώματος σε είδος, εφόσον προσδιορίσει τον συντελεστή R και το ποσοστό του μισθώματος κατά περίπτωση για την πρώτη περίοδο ή για το εκάστοτε ημερολογιακό τρίμηνο, πολλαπλασιάσει το ποσοστό αυτό όπως αυτό προσδιορίστηκε με βάση τον συντελεστή R, με την πραγματική παραγωγή και πολλαπλασιάσει το ποσό που

¹⁶² βλ. άρ. 7 Π. Δ. 127/1996.

¹⁶³ βλ. Γ. Κελεμένης- Λ. Ζωγοπούλου, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 305.

υπολογίστηκε με ποσοστό ίσο προς το ποσοστό του μισθώματος για το ημερολογιακό έτος, για το οποίο τεκμαίρεται ότι ο εκμισθωτής επέλεξε να λάβει το μίσθωμα σε είδος. Σε περίπτωση διαφοράς ανάμεσα στο εκτιμώμενο και πραγματικό μίσθωμα σε είδος για την ίδια περίοδο, επιτρέπεται αναπροσαρμογή ανάλογα με τα μελλοντικά μισθώματα σε είδος ή σε χρήμα για να απαλειφθεί αυτή¹⁶⁴.

---

¹⁶⁴ βλ. Γ. Κελεμένης – Λ. Ζωγοπούλου, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 306.

Δ.6.4. ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ.

Δ.6.4.1. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΤΗ.

Με την υπογραφή της σύμβασης μίσθωσης παραχώρησης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης, ο εκμισθωτής υποχρεούται να παραχωρήσει τα αποκλειστικά του δικαιώματα έρευνας και της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων τους στις περιοχές που ορίζονται στο συμβατικό κείμενο, αλλά και στο νόμο. Δηλαδή οφείλει να παραχωρήσει τέτοια δικαιώματα στην αρχική περιοχή έρευνας που μπορεί να είναι μία ή περισσότερες συνεχόμενες χερσαίες ή υποθαλάσσιες περιοχές και στις περιοχές που ανακαλύφθηκαν εμπορικά εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα, στις οποίες τελικά το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως είναι περιορισμένο¹⁶⁵. Η υποχρέωσή του αυτή επάγεται ταυτόχρονα την υποχρέωση του να παραχωρήσει την χρήση της συμβατικής περιοχής και της περιοχής εκμετάλλευσης αντίστοιχα.

Ο νόμος δεν αναφέρεται συγκεκριμένα σε υποχρεώσεις του εκμισθωτή ή εργοδότη, καθώς λαμβάνει ως σημείο αναφοράς το πρόσωπο του αναδόχου και διακρίνει κατά βάση σε υποχρεώσεις και δικαιώματα αυτού. Τα δικαιώματα λοιπόν του αναδόχου αποτελούν ταυτόχρονα αντίστοιχου περιεχομένου υποχρεώσεις του αντισυμβαλλόμενου του.

---

¹⁶⁵ βλ. Τ. Κοσμίδη, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 272.

Δ.6.4.2. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΝΑΔΟΧΟΥ-ΜΙΣΘΩΤΗ.

Η έρευνα και η εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στο πλαίσιο της σύμβασης μίσθωσης είναι δικαίωμα και υποχρέωση του αναδόχου-μισθωτή, η οποία απορρέει ευθέως εκ του νόμου¹⁶⁶.

Στην κείμενη νομοθεσία διατυπώνονται ποικίλες υποχρεώσεις του αναδόχου, κύριες και παρεπόμενες, που δύναται να κατηγοριοποιηθούν με γνώμονα πάντα το στάδιο της εκτέλεσης της συμβάσεως στο οποίο βρίσκονται, ήτοι υποχρεώσεις του μισθωτή-αναδόχου κατά το στάδιο των ερευνών και υποχρεώσεις κατά το στάδιο της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων.

Κύριες υποχρεώσεις του μισθωτή-αναδόχου είναι η καταβολή του μισθώματος στον εκμισθωτή, η ανάληψη του συνόλου των δαπανών του έργου και η διάθεση από μέρους του μισθωτή όλων των απαιτούμενων για την έρευνα και την εκμετάλλευση τεχνικών μέσων, υλικών, προσωπικού και κεφαλαίων. Στο πλαίσιο αυτό ο μισθωτής φέρει πάντοτε τον οικονομικό κίνδυνο, ιδίως αν δεν ανακαλυφθεί εμπορικά εκμεταλλεύσιμο κοιτάσμα ή αν η απόδοση παραγωγής κάποιου κοιτάσματος είναι ανεπαρκής. Στην περίπτωση που ανακαλυφθεί κάποιο εμπορικά εκμεταλλεύσιμο απόθεμα, μετά την επίσημη ειδοποίηση του εκμισθωτή, ο μισθωτής-ανάδοχος γίνεται μισθωτής του δικαιώματος εκμετάλλευσης του αποθέματος με την υποχρέωση και το δικαίωμα να παράγει υδρογονάνθρακες και υποπροϊόντα από αυτό και να τα διαθέσει προς όφελός του, είτε σε φυσική μορφή είτε κατόπιν επεξεργασίας, εξαιρουμένης της διύλισης, πληρώνοντας στον εκμισθωτή τα πνευματικά δικαιώματα και τον αντίστοιχο φόρο¹⁶⁷.

Ο ανάδοχος-μισθωτής φέρει ταυτόχρονα τον αποκλειστικό λειτουργικό κίνδυνο των έργων καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης¹⁶⁸. Ειδικότερα, ο ανάδοχος-μισθωτής φέρει την ευθύνη για την σύνταξη και την υποβολή στον εκμισθωτή χρονοδιαγράμματος και προϋπολογισμού των εργασιών. Όσες δε δαπάνες πραγματοποιούνται για τις εργασίες που πρέπει να εκτελεστούν είναι συγκεκριμένες και καθ' όλα εγκεκριμένες¹⁶⁹.

¹⁶⁶ βλ. παρ. 22 άρ. 2 ν. 2289/1995.

¹⁶⁷ βλ. παρ. 23 άρ. 2 ν. 2289/1995 και παρ. 24 άρ. 2 ν. 2289/1995.

¹⁶⁸ βλ. παρ. 23 εδ. α άρ. 2 ν. 2289/1995.

¹⁶⁹ βλ. παρ. 22, 24 άρ. 2 ν. 2289/1995.

Ειδικότερα, ο μισθωτής οφείλει να υποβάλλει στον εκμισθωτή προς έγκριση τα κάτωθι:

-Ετήσιο πρόγραμμα εργασιών και προϋπολογισμό: Τρεις μήνες πριν από την έναρξη κάθε ημερολογιακού έτους ή σε άλλο συμφωνημένο χρονικό σημείο μεταξύ του εκμισθωτή και του μισθωτή-αναδόχου, ο τελευταίος οφείλει να σχεδιάζει και υποβάλλει στον πρώτο ένα πρόγραμμα για όλες τις εργασίες (πλάνα, έρευνα, προμήθειες, εξοπλισμό εγκαταστάσεων κ.λ.π.) σύμφωνα με την σύμβαση και τον αντίστοιχο προϋπολογισμό του κόστους κάθε εργασίας που προτείνεται να εκτελεστεί εντός της επόμενης δωδεκάμηνης περιόδου. Ο εκμισθωτής δικαιούται εντός ενός μήνα από την υποβολή, να ζητήσει διευκρινήσεις και να προτείνει την τροποποίηση τμημάτων του προγράμματος εργασιών και του προϋπολογισμού, αναφορικά με το είδος των εργασιών και των εξόδων. Η εκτέλεση του προγράμματος ελέγχεται από τον εκμισθωτή-ανάδοχο. Ο εκμισθωτής δικαιούται σε διάστημα ενός (1) μηνός από την υποβολή του προγράμματος εργασιών και προϋπολογισμού, να ζητήσει διευκρινήσεις σχετικά με τα ανωτέρω και να προτείνει τροποποιήσεις. Μετά την παρέλευση τριάντα (30) ημερών χωρίς να διατυπωθούν ερωτήσεις και τροποποιήσεις από τον εκμισθωτή δημιουργείται τεκμήριο αποδοχής τους από αυτόν. Ο μισθωτής οφείλει να προβαίνει σε όλες τις προτεινόμενες τροποποιήσεις και να αναθεωρήσει το ετήσιο πρόγραμμά του, εφόσον οι προτάσεις αυτές είναι συμβατές με την Ορθή Πρακτική (good oil field practice) και τα διεθνή πρότυπα. Αν υπάρξει διαφωνία μεταξύ των μερών πηγάζουσα από τα ανωτέρω αναφερόμενα, ο ανάδοχος πρέπει να τροποποιήσει το πρόγραμμα μόνο όταν ο εκμισθωτής αποδείξει επαρκώς τεκμηριωμένα εντός σαράντα πέντε (45) ημερών τις αναγκαίες τροποποιήσεις, οι οποίες πρέπει να βεβαιώνονται από ένα ανεξάρτητο Ινστιτούτο Πετρελαίου χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Πετρελαίου ή από σύμβουλο οριζόμενο από αυτά. Στην περίπτωση εξαιρετικών συνθηκών, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να προβλεφθούν με οποιοδήποτε βαθμό επιμέλειας του αναδόχου και οι οποίες απαιτούν άμεση ενέργεια, ο ανάδοχος μπορεί να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες ενημερώνοντας άμεσα τον εκμισθωτή, κάθε δε σχετική δαπάνη θα φέρεται σε χρέωση στο λογαριασμό εσόδων – εξόδων¹⁷⁰.

-Αναλυτικό Πρόγραμμα ανάπτυξης και παραγωγής: Μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη του σταδίου εκμετάλλευσης κάθε περιοχής εκμετάλλευσης, ο μισθωτής

¹⁷⁰ βλ. παρ. 1 άρ. 2 ΠΔ 127/1996.

υποβάλλει στον εκμισθωτή αναλυτικό πρόγραμμα ανάπτυξης και παραγωγής, που διασφαλίζει την τοποθέτηση και επέκταση των εγκαταστάσεων της εκμετάλλευσης σε βαθμό συμβατό με την ορθή πρακτική έρευνας και εξόρυξης πετρελαίου και σε αντιστοιχία με το μέγεθος της δεξαμενής. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει όλα τα είδη εξοπλισμών και εργασιών που είναι αναγκαία για την παραγωγή υδρογονανθράκων στην περιοχή της εκμετάλλευσης, τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας που πρόκειται να ληφθούν, την οικονομική ανάλυση των εκτιμώμενων ταμιακών ροών και την εκτιμώμενη κεφαλαιακή απόδοση του κεφαλαίου που θα επενδυθεί στην εκτέλεση του προγράμματος, τα αντίστοιχα κόστη που υπολογίζονται για κάθε στάδιο ανάπτυξης και πίνακα επενδύσεων, ο οποίος θα εμφανίζει τον συνολικό προϋπολογισμό του κεφαλαίου που απαιτείται για την εκτέλεση του ως άνω προγράμματος, τα αντίστοιχα ενδεικτικά χρονοδιαγράμματα έκαστου σταδίου ανάπτυξης, τον εκτιμώμενο χρόνο έναρξης της παραγωγής έκαστου σταδίου, τα εκτιμώμενα εισρέοντα αποθέματα υδρογονανθράκων και την προσδοκώμενη ετήσια παραγωγή. Ο εκμισθωτής μπορεί, σε διάστημα δύο μηνών από την υποβολή, να προτείνει να τροποποιηθούν τμήματα του προγράμματος ανάπτυξης και παραγωγής¹⁷¹. Διαφορετικά θεωρείται ότι το πρόγραμμα ανάπτυξης και παραγωγής έγινε από αυτόν αποδεκτό. Ο ανάδοχος υποχρεώνεται να αναθεωρήσει το πρόγραμμα αυτό, σύμφωνα με τις προτάσεις του εκμισθωτή, μόνο εάν οι προτάσεις αυτές δικαιολογούνται αποδεδειγμένα κατά την πρακτική (good oil field practice) και το διεθνή πρότυπα στην ανάπτυξη και παραγωγή υδρογονανθράκων. Εάν ο ανάδοχος και ο εκμισθωτής διαφωνούν με τις προτεινόμενες αναθεωρήσεις, ο πρώτος πρέπει να τροποποιήσει το πρόγραμμα ανάπτυξης και παραγωγής, μόνο εάν μέσα σε 2 μήνες παρασχεθούν από τον εκμισθωτή επαρκείς αποδείξεις που να δικαιολογούν τις απόψεις του αυτές, οι οποίες βεβαιώνονται από ανεξάρτητο Ινστιτούτο Πετρελαίου χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πετρελαίου ή από σύμβουλο οριζόμενο από αυτά.

Ο μισθωτής οφείλει να διενεργήσει όλες τις εργασίες και τα προγράμματα έρευνας και εκμετάλλευσης που απαιτούνται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του εντός προθεσμίας και κατά τα συμφωνηθέντα. Οφείλει να χρησιμοποιεί όλα τα ενδεδειγμένα τεχνικά μέσα και μεθόδους σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης

---

¹⁷¹ βλ. παρ. 2 άρ. 2 ΠΔ 127/1996.

και τέχνης της έρευνας υδρογονανθράκων¹⁷². Υποχρεούται να συμπληρώσει τις εργασίες που δεν έχουν ολοκληρωθεί, να απομακρύνει τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούσε κατά τη διεξαγωγή των ερευνών, να σφραγίσει κατάλληλα και να εγκαταλείψει όσα φρέατα βρίσκονται τυχόν σε εξέλιξη, καθώς και να αποκαταστήσει το περιβάλλον¹⁷³. Σε συνδυασμό με τα ανωτέρω, η υποχρέωση του αναδόχου για επιστροφή στον εκμισθωτή και αποδέσμευση τμήματος περιοχών όπου ολοκληρώθηκαν οι έρευνες στις περιπτώσεις λήξης των επί μέρους φάσεων ή παραίτησης του από το δικαίωμα ερευνών, συμπληρώνεται από την υποχρέωση του αναδόχου να παραδίδει περιοχές σε απλά πολύγωνα και όχι εμφανώς επιμήκη¹⁷⁴.

Κατά την διεξαγωγή ερευνών ο ανάδοχος οφείλει να γνωστοποιήσει μέσα στη συμβατική προθεσμία την τυχόν ανακάλυψη κοιτάσματος υδρογονανθράκων¹⁷⁵. Εφόσον διαπιστώσει ότι το ανακαλυφθέν κοιτάσμα είναι εμπορικά εκμεταλλεύσιμο πρέπει μέσα στον συμβατικά καθοριζόμενο χρόνο, να γνωστοποιήσει με έγγραφη δήλωσή του στον εκμισθωτή την εμπορική εκμεταλλευσιμότητα του κοιτάσματος και τα προβλεπόμενα απολήψιμα αποθέματά του. Η κρίση για την εμπορική εκμεταλλευσιμότητα του ακινήτου εναπόκειται αποκλειστικά στον ανάδοχο ο οποίος υποχρεούται να την τεκμηριώσει, υποβάλλοντας όλα τα αναγκαία στοιχεία¹⁷⁶. Με την ανωτέρω αναφερόμενη δήλωση ο ανάδοχος οφείλει να προσκομίσει αποδείξεις για το ότι το ανακαλυφθέν κοιτάσμα είναι εμπορικά εκμεταλλεύσιμο, τα αποτελέσματα των γεωτρήσεων και εργασιών κατά την προηγούμενη παράγραφο, μαζί με τα στοιχεία επεξεργασίας και ερμηνείας και τους σχετικούς υπολογισμούς, την περιγραφή πετρελαιοφόρου πεδίου και χάρτη υπό κλίμακα 1:50.000, που να απεικονίζει επακριβώς τα όρια της περιοχής που επιλέγονται για εκμετάλλευση¹⁷⁷.

Επιπλέον, ο ανάδοχος υποχρεούται να γνωστοποιεί στον αρμόδιο Υπουργό την τοποθεσία κάθε γεώτρησης. Ο Υπουργός εντός των χρονικών ορίων που τίθενται στη συμφωνία έχει δικαίωμα να απαγορεύσει κάθε γεώτρηση εξαιτίας εξαιρετικών λόγων εθνικού ή δημόσιου συμφέροντος. Περαιτέρω, μπορεί να χορηγήσει την άδεια για εγκατάσταση και λειτουργία δεξαμενών αποθήκευσης υδρογονανθράκων, πλατφόρμων εκμετάλλευσης και κάθε είδους μηχανολογικών εγκαταστάσεων, όπως επίσης την άδεια για την εγκατάσταση αγωγών για την μεταφορά των εξορυγμένων

¹⁷² βλ. παρ. 2 άρ.5 ν. 2289/1995

¹⁷³ βλ. παρ.5 εδ. 1 άρ. 5ν. 2289/1995.

¹⁷⁴ βλ. παρ. 3 εδ. 2 άρ. 4 ν. 2289/1995.

¹⁷⁵ βλ παρ. 7 άρ.5 ν. 2289/1995.

¹⁷⁶ βλ. παρ.8 άρ. 5 ν. 2289/1995.

¹⁷⁷ βλ. παρ. 2 άρ. 5 π.δ. 127/1996.

υδρογονανθράκων προς διαχωρισμό, επεξεργασία ή αποθήκευση και φόρτωση εγκαταστάσεων τις οποίες ο μισθωτής έχει στη χώρα. Εάν οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις στη χώρα είναι ακατάλληλες ή ανεπαρκείς, θα χορηγηθεί επίσης άδεια για την εγκατάσταση, την λειτουργία και την αποκλειστική χρήση εγκαταστάσεων παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.¹⁷⁸

Ο μισθωτής-ανάδοχος πρέπει να εκπαιδεύει κάθε χρόνο στις εγκαταστάσεις του τοπικό, τεχνικό και επιστημονικό προσωπικό για χρονικό διάστημα που καθορίζεται με υπουργική απόφαση, στην οποία προσδιορίζονται αναλυτικά η επιλογή του προσωπικού, η εκπαίδευσή του, καθώς και η αποζημίωση που καταβάλλεται από τον ανάδοχο¹⁷⁹. Οφείλει να συμμορφώνεται με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο και γενικούς κανονισμούς για τα ζητήματα ασφαλείας και υγιεινής των εργαζομένων. Επίσης, πρέπει να τηρεί τα ακριβή στοιχεία όλων των εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης, να υποβάλλει πλήρεις εκθέσεις δραστηριότητας στον εκμισθωτή εντός των συμβατικά προβλεπόμενων προθεσμιών¹⁸⁰, να υποβάλλει στον εκμισθωτή όλα τα επιστημονικά και τεχνικά στοιχεία που έχει συλλέξει κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης των εργασιών και να τηρεί επεξηγηματικό υλικό στη χώρα επιτρέποντας παράλληλα την ελεύθερη πρόσβαση στον εκμισθωτή, που μέσω των οργάνων του θα μπορεί να λαμβάνει γνώση των επιστημονικών και τεχνικών εργασιών, αλλά και όλων των τεχνικών στοιχείων που συλλέγονται¹⁸¹. Πρέπει ο ανάδοχος να φροντίζει οι δαπάνες στις οποίες προβαίνει και κυρίως οι αμοιβές στο απασχολούμενο προσωπικό, το τίμημα των προμηθειών του, τα μισθώματα που καταβάλλει για τον εν γένει εξοπλισμό του, οι αμοιβές για τις μελέτες και την εκτέλεση του συνόλου των συμβατικών εργασιών, να μην αποκλίνουν από τις τιμές που διαμορφώνονται ελεύθερα και είναι ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο. Στα πλαίσια αυτής της υποχρέωσής του είναι υποχρεωμένος ο ανάδοχος να δέχεται έλεγχο των λογιστικών του βιβλίων και στοιχείων από τον εκμισθωτή¹⁸².

Επισημαίνεται ότι ο ανάδοχος-μισθωτής υποχρεούται να πραγματοποιεί εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων με δέοντα και ασφαλή τρόπο και σύμφωνα με τη νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος¹⁸³ και

¹⁷⁸ βλ. παρ. 1 άρ. 6 ν. 2289/1995.

¹⁷⁹ βλ. παρ. 10 άρ. 6 ν. 2289/1995.

¹⁸⁰ βλ. παρ. 9 άρ. 7 ν. 2289/1995.

¹⁸¹ βλ. παρ. 10 άρ. 7 ν. 2289/1995.

¹⁸² βλ. παρ. 10 άρ. 7 ν. 2289/1995.

¹⁸³ βλ. ν. 1650/1986, 4014/2011 & 4042/2012.

τις αναγνωρισμένες διεθνείς πρακτικές. Οφείλει να λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα για τον περιορισμό της περιβαλλοντικής ρύπανσης ή ζημίας στα νερά, το έδαφος ή την ατμόσφαιρα κατά την διενέργεια των εργασιών, καθώς και να προβαίνει σε όλες τις απαιτούμενες προληπτικές ενέργειες σε περίπτωση ενδεχόμενου κινδύνου. Ο μισθωτής είναι υποχρεωμένος να συμμορφώνεται με την Στρατηγική Περιβαλλοντική Αξιολόγηση (ΣΠΑ), η οποία πραγματοποιείται από τον αρμόδιο Υπουργό και την αντίστοιχη έγκριση της Ειδικής Περιβαλλοντικής Υπηρεσίας για την σχετική Συμβατική Περιοχή. Επιπροσθέτως, η διάρθρωση και υλοποίηση κάθε εργασίας για την έρευνα και την ανάπτυξη υδρογονανθράκων απαιτεί Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) και εκκινεί μόνο έπειτα από την χορήγηση της άδειας ΜΠΕ¹⁸⁴. Ο ανάδοχος πρέπει να σχεδιάζει τη γεώτρηση και τη διενέργεια των γεωτρητικών εργασιών σύμφωνα με τις γενικώς αποδεκτές πρακτικές της διεθνούς πετρελαϊκής βιομηχανίας, καθώς και με την οικεία νομοθεσία περί ασφαλούς ναυσιπλοΐας¹⁸⁵.

Τέλος ο μισθωτής δύναται να υποχρεωθεί να πουλά στο Δημόσιο όλη την ποσότητα των υδρογονανθράκων που παράγει ή μέρος αυτής σε περίπτωση πολέμου είτε άλλης κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Η σύμβαση μπορεί να ορίζει ότι ο μισθωτής έχει την ίδια υποχρέωση ανεξαρτήτως των παραπάνω προϋποθέσεων.

---

¹⁸⁴ βλ. ν. 4014/2011.

¹⁸⁵ βλ. παρ. 4 άρ. 12Α ν. 2289/1995.

Δ.6.4.3.ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ-ΜΙΣΘΩΤΗ.

Τα δικαιώματα του αναδόχου-μισθωτή είναι διακριτέα σε γενικά δικαιώματα που υπάρχουν καθ' όλο το χρονικό διάστημα που η σύμβαση είναι ενεργή και σε λοιπά δικαιώματα αναλόγως του σταδίου της εκτέλεσης του έργου και των εργασιών. Τα δικαιώματα ερείδονται κυρίως στα άρθρα 6 και 7 του νόμου 2289/1995, αλλά τυποποιούνται και σε διάσπαρτες διατάξεις στο νόμο και στο υπ' αριθ. 127/1996 Προεδρικό Διάταγμα.

Α.6.4.3.1.ΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.

Ο ανάδοχος έχει δικαίωμα να εκτελεί τα απαραίτητα για την εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεών του έργα και εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης¹⁸⁶. Το αυτονόητο αυτό δικαίωμά του προφανώς έχει ως συνέπεια την παράλληλη υποχρέωση του εκμισθωτή και των δημοσίων φορέων να διευκολύνουν τον ανάδοχο με κάθε τρόπο κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων του και να μην παρακωλύεται αυτός αδικαιολόγητα από πράξεις ή παραλείψεις τους.

Ο μισθωτής δικαιούται να αποκτήσει κυριότητα ή άλλα εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητη περιουσία μέσω σύναψης συμβολαίων, τα οποία θα συνάπτεται στο όνομα και για λογαριασμό του Δημοσίου, αλλά με δικά του έξοδα, εφόσον έχει βεβαιωθεί με Υπουργική Απόφαση ότι η προαναφερθείσα ακίνητη περιουσία είναι απαραίτητη για τις εργασίες έρευνας ή εκμετάλλευσης. Τέτοιο δικαίωμα δύναται να χορηγείται κατά παρέκκλιση των διατάξεων της νομοθεσίας περί αποκαταστάσεως ακτημόνων και γεωργών¹⁸⁷. Τα ακίνητα αυτά χρησιμοποιούνται χωρίς την παροχή ανταλλάγματος από τον ανάδοχο, ακόμη και κατά παρέκκλιση της κείμενης νομοθεσίας που ρυθμίζει σχετικά θέματα (π.χ. διατάξεις αναφορικά με δικαιοπραξίες περί ακινήτων σε παραμεθόριες περιοχές). Στην περίπτωση που ο ανάδοχος-μισθωτής δεν μπορεί να αποκτήσει τα ως άνω δικαιώματα μέσω σύμβασης και ειδικές νομοθετικές προβλέψεις που είναι σε ισχύ δεν απαγορεύουν την αναγκαστική απαλλοτρίωση ακίνητης περιουσίας, τότε η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακίνητης περιουσίας υπέρ του Δημοσίου και με έξοδα του αναδόχου-μισθωτή θα πραγματοποιείται σε συμφωνία με τις σχετικές νομικές προβλέψεις¹⁸⁸. Το μέλλον της περιουσίας που αποκτάται σύμφωνα με τα ανωτέρω, μετά τη λήξη του σταδίου της εκμετάλλευσης αποφασίζεται στη συμφωνία¹⁸⁹.

Για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του, ο μισθωτής μπορεί να χρησιμοποιεί εργολάβους και υπεργολάβους για την εκτέλεση της σύμβασης, με την υποχρέωση να υποβάλει στον εκμισθωτή αντίγραφα των συμβολαίων που θα συνάψει με αυτούς¹⁹⁰. Περαιτέρω, ο ανάδοχος, καθώς και οι εργολάβοι και υπεργολάβοι που

¹⁸⁶ βλ. παρ.1 άρ. 6 ν. 2289/1995.

¹⁸⁷ βλ. παρ. 3 άρ. 6 ν. 2289/1995.

¹⁸⁸ βλ. παρ. 3 άρ. 6 και άρ. 11 ν.2289/1995.

¹⁸⁹ βλ. άρ. 7 παρ. 7,8 ν. 2289/1995.

¹⁹⁰ βλ. παρ. 4 άρ. 6 ν. 2289/1995.

χρησιμοποιεί κάθε φορά δύνανται να προβαίνουν σε αγορές από το εσωτερικό και το εξωτερικό κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων και ιδίως του ν. 3125/1955 «Περί προτιμήσεως των προϊόντων της εγχώριας βιομηχανίας και βιοτεχνίας», του ν. 4484/1965 «Περί τροποποίησης και συμπληρώσεως των διατάξεων του ν. 3215/1955», του ν.δ. 2176/1952 «Περί μέτρων προστασίας της επαρχιακής βιομηχανίας», όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα, και του ν. 1797/1988 για τις προμήθειες του δημοσίου τομέα¹⁹¹. Ενώ, όλοι οι ανωτέρω έχουν το δικαίωμα να εξάγουν ελεύθερα τα αντικείμενα που εισήγαγαν στη χώρα δίχως περιορισμούς¹⁹². Παράλληλα, ο ανάδοχος έχει τη δυνατότητα να εκποιεί στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό εξοπλισμό και υλικά που προέρχονται από τη διάλυση άχρηστων εγκαταστάσεων, έπειτα από την έγκαιρη γνωστοποίηση στον εκμισθωτή των αντικειμένων που σκοπεύει να εκποιήσει και τις τιμές αυτών¹⁹³. Ο ανάδοχος και οι εργολάβοι ή υπεργολάβοι του έχουν το δικαίωμα να απασχολούν στην Ελλάδα αλλοδαπούς, υπηκόους τρίτων χωρών, σε εργασίες που απαιτούν ιδιαίτερη εξειδίκευση¹⁹⁴.

Ο ανάδοχος έχει το δικαίωμα να μεταβιβάζει και να αναθέτει το σύνολο ή ποσοστό των συμβατικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε κάποιο ανεξάρτητο τρίτο μέρος, με γραπτή συναίνεση του εκμισθωτή και έγκριση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Η έγκριση αυτή συνιστά νόμιμο παραδεκτό περιορισμό της συμβατικής ελευθερίας του αναδόχου για λόγους εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος. Ο εκμισθωτής δύναται να μην χορηγήσει τη συναίνεση α) αν με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, έπειτα από σχετική εισήγηση του αρμόδιου Υπουργού, απαγορευθεί για λόγους εθνικής ασφάλειας, η μεταβίβαση των δικαιωμάτων σε πρόσωπο που ελέγχεται ουσιαστικά από τρίτη χώρα ή από υπηκόους τρίτης χώρας ή σε κοινοπραξία στην οποία μετέχει τέτοιο πρόσωπο ή β) αν το πρόσωπο, που πρόκειται να αποκτήσει με τη μεταβίβαση τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της συμβάσεως, δεν πληροί τα κριτήρια της ελάχιστης οικονομικής δυνατότητας και της τεχνικής ικανότητας, της προηγούμενης πείρας του στον τομέα της έρευνας και της εκμετάλλευσης και της επιτυχούς εκτέλεσης παρόμοιων έργων.

Στο νόμο δεν προσδιορίζεται ο χρόνος που μπορεί να ασκηθεί το εν λόγω δικαίωμα και η μεταβίβαση μπορεί να διεξαχθεί οποτεδήποτε έπειτα από την

¹⁹¹ βλ. παρ. 5 άρ. 6 ν. 2289/1995.

¹⁹² βλ. παρ. 6 άρ. 6 ν. 2289/1995.

¹⁹³ βλ. παρ. 7 άρ. 6 ν. 2289/1995.

¹⁹⁴ βλ. παρ. 8 άρ. 6 ν. 2289/1995.

ανάδειξη του αναδόχου. Οι συνέπειες της μεταβίβασης επέρχονται με τη χορήγηση της απαραίτητης εγκρίσεως, που συνιστά ατομική διοικητική πράξη και προσβάλλεται οποιοδήποτε πρόσωπο που έχει προσωπικό, ενεστώσ και άμεσο έννομο συμφέρον¹⁹⁵.

Επιπροσθέτως, ο μισθωτής δύναται να μεταβιβάζει και να αναθέτει τα συμβατικά δικαιώματα και τις συμβατικές υποχρεώσεις σε κάποια συνδεδεμένη εταιρία, με τη γραπτή συναίνεση του εκμισθωτή και την έγκριση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας με τον όρο ότι θα εξακολουθεί να ευθύνεται αλληλέγγυα απέναντι στον εκμισθωτή για την τήρηση των συμβατικών υποχρεώσεων¹⁹⁶. Όταν ο μισθωτής είναι Κοινοπραξία, κάθε μέλος έχει το δικαίωμα να μεταβιβάζει και να αναθέτει τα συμβατικά του δικαιώματα και τις συμβατικές του υποχρεώσεις σε άλλο μέλος της Κοινοπραξίας, με γραπτή συναίνεση του εκμισθωτή και έγκριση του αρμόδιου Υπουργού¹⁹⁷. Ωστόσο, ο μισθωτής δεν μπορεί να μεταβιβάσει και να αναθέσει μόνο μέρος των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του (π.χ. το δικαίωμα γεώτρησης). Το Δημόσιο μπορεί να ασκήσει δικαίωμα προτίμησης σε περίπτωση υποκατάστασης ή μεταβίβασης ποσοστών από τον μισθωτή. Κάθε μεταβίβαση και ανάθεση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, όπως αναφέρεται παραπάνω, θα πρέπει να γίνεται με συμβολαιογραφική πράξη είτε στην Ελλάδα είτε σε κάθε άλλη χώρα, ενώ η έγκριση του Υπουργού μπορεί να χορηγείται με την αρχική σύμβαση.

Για την προσέλκυση επενδυτών και την διευκόλυνση της άσκησης της δραστηριότητάς τους, προβλέπεται¹⁹⁸ ότι ο κάθε ανάδοχος έχει το δικαίωμα να κρατάει στο εξωτερικό τα έσοδα από τις εξαγωγές που πραγματοποιεί και είναι σε αλλοδαπό νόμισμα ή συνάλλαγμα και επίσης να μεταφέρει τα έσοδά του από τις εργασίες του στο εξωτερικό. Τα δικαιώματα αυτά αφορούν όλα εκείνα τα έσοδα του αναδόχου σε αλλοδαπό νόμισμα ή σε συνάλλαγμα ή σε ευρώ, που δεν είναι αναγκαία για την κάλυψη των υποχρεώσεών του στην χώρα, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και ο φόρος εισοδήματος. Ο ανάδοχος μπορεί να εκπληρώνει τις οικονομικές του υποχρεώσεις του από συμβάσεις έργου ή συμβάσεις εργασίες για την εκτέλεση των υποχρεώσεών του στα πλαίσια της έρευνας και εκμετάλλευσης, σε αλλοδαπό

---

¹⁹⁵ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ. 229, σελ. 120.

¹⁹⁶ βλ. παρ. 5 άρ. 7 ν. 2289/1995.

¹⁹⁷ βλ. παρ. 6 άρ. 7 ν. 2289/1995.

¹⁹⁸ βλ. παρ. 4 περ. β' άρ. 2 π.δ. 127/1996.

νόμισμα¹⁹⁹ και να τηρεί καταθέσεις σε αλλοδαπό νόμισμα ή συνάλλαγμα σε τράπεζες που λειτουργούν στην ελληνική επικράτεια²⁰⁰. Παράλληλα, οι αμοιβές των αλλοδαπών εργολάβων και υπεργολάβων που χρησιμοποιεί ο ανάδοχος μπορεί να μεταφέρονται στο εξωτερικό μετά από την αφαίρεση των δαπανών²⁰¹.

Τέλος, γενικό δικαίωμα του αναδόχου συνιστά και η ρύθμιση σύμφωνα με την οποία τα δικαιώματα που παραχωρούνται στον ανάδοχο με τη σύναψη της σύμβασης μίσθωσης είναι ακατάσχετα²⁰².

---

¹⁹⁹ βλ. παρ. 4 περ. δ αρ. 2 π.δ. 127/1996.

²⁰⁰ βλ. παρ. 4 περ. ε' αρ. 2 π.δ. 127/1996.

²⁰¹ βλ. παρ. 4 περ. ε' αρ. 2 π.δ. 127/1996.

²⁰² βλ. παρ. 15 άρθρο 2 ν. 2289/1995.

Δ.6.4.3.4.ΛΟΙΠΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.

Η έναρξη, η συνέχιση και η ολοκλήρωση των εργασιών της έρευνας αποτελεί συγχρόνως και δικαίωμα του αναδόχου, που δεν πρέπει να περιορίζεται ή να αφαιρείται από τον εκμισθωτή²⁰³.

Στο στάδιο των εργασιών της έρευνας, ο ανάδοχος δύναται να αιτηθεί την παράταση των εργασιών του για λόγους που αναφέρονται ρητά στην παράγραφο 3 του άρθρου 5 του ν.2289/1995 και εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις να λάβει θετική απόφαση. Κατά την διάρκεια του σταδίου αυτού, ο ανάδοχος μπορεί να παραιτηθεί εγγράφως από το δικαίωμα για έρευνα σε μία ή περισσότερες περιοχές που έχουν προσδιορισθεί για τον σκοπό αυτόν ή σε όλη τη συμβατική περιοχή. Τα αποτελέσματα της παραίτησης επέρχονται τριάντα (30) ημέρες μετά την επίδοσή της στον εκμισθωτή²⁰⁴. Για την παραίτηση αυτή δεν χρειάζεται εγκριτική πράξη του εκμισθωτή για την παραγωγή των εννόμων αποτελεσμάτων της, όμως απαιτείται η καταβολή στον εκμισθωτή του χρηματικού ποσού που έχει συμφωνηθεί και αναγράφεται στο κείμενο της συμβάσεως.

Τα αυτά δικαιώματα ισχύουν και κατά το στάδιο της εκτέλεσης των εργασιών της εκμετάλλευσης. Για παράδειγμα ο ανάδοχος, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 11 του ν. 2289/1995 μπορεί να αρχίσει τις εργασίες εκμετάλλευσης εντός της προθεσμίας που ορίζεται στη σύμβαση και να εκτελεί τις εργασίες κατά τα συμφωνηθέντα, όρος που αποτελεί υποχρέωση του εκμισθωτή να τηρεί του συμφωνημένου όριου και να μην προβαίνει σε πράξεις που παρακωλύουν την εκτέλεση των εργασιών.

Ο ανάδοχος έχει το δικαίωμα, επίσης, να ζητήσει την παράταση του σταδίου της εκμετάλλευσης, αφού αποδείξει ότι η προβλεπόμενη διάρκεια δεν επαρκεί για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων και να επαναδιαπραγματευτεί ταυτόχρονα τους όρους της σύμβασης²⁰⁵. Ο ανάδοχος δύναται²⁰⁶ να παραιτηθεί εγγράφως από το δικαίωμα εκμετάλλευσης. Ο χρόνος κατά τον οποίο επέρχονται τα αποτελέσματα της παραίτησης αναφέρεται στην σύμβαση.

²⁰³ βλ. παρ. 2 άρ. 5 ν. 2289/1995.

²⁰⁴ βλ. παρ. 6 άρ. 5 ν. 2289/1995, καθώς και άρ. 4 π.δ. 127/1996.

²⁰⁵ βλ. παρ. 13 άρ. 5 ν. 2289/1995.

²⁰⁶ βλ. παρ. 14 αρ.5 του ν. 2289/1995.

Ολοκληρώνοντας, στα δικαιώματα του αναδόχου εντάσσεται και η δυνατότητά του να αξιώσει αναστολή των προθεσμιών εκπλήρωσης των υποχρεώσεών του σε περίπτωση ανωτέρας βίας και για όσο χρόνο αυτή διαρκεί ²⁰⁷.

---

²⁰⁷ βλ. παρ. 6 άρ.10 ν. 2289/1995.

Α.6.5. ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ-ΕΚΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ.

Η σύμβαση μίσθωσης δύναται να καταγγελθεί εγγράφως από τον εκμισθωτή, που κηρύσσει έκπτωτο τον ανάδοχο από τα συμβατικά του δικαιώματα. Το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης και έκπτωσης του αναδόχου παρέχεται, μόνο στην περίπτωση που ο ανάδοχος δεν συμμορφώνεται με συμβατικές και τις εκ του νόμου υποχρεώσεις του και αποτελεί την έκφραση της κυριαρχικής εξουσίας του εκμισθωτή, που πρέπει να ασκείται με τρόπο που δεν αντιβαίνει στην καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη και ποτέ καταχρηστικά.

Στο νόμο ορίζονται ρητά οι λόγοι έκπτωσης του Αναδόχου, καθώς και ο τρόπος που επέρχονται οι συνέπειές της.

Ειδικότερα, ο εκμισθωτής μπορεί να κηρύξει έκπτωτο τον ανάδοχο εάν ο τελευταίος υπαίτια δεν ανταποκρίνεται στις συμβατικές του υποχρεώσεις για την εκτέλεση των εργασιών της έρευνας, την υλοποίηση των Προγραμμάτων Ανάπτυξης και Παραγωγής και των εργασιών εκμετάλλευσης, καθώς και την εκπλήρωση της υποχρέωσης μεταφοράς των υδρογονανθράκων στον εκμισθωτή²⁰⁸. Περαιτέρω, ο ανάδοχος μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος, όταν δεν καταβάλει το οφειλόμενο μίσθωμα ή το φόρο εισοδήματος, δεν τηρεί τα ακριβή στοιχεία των εργασιών της έρευνας και της εκμετάλλευσης και την εμπρόθεσμη υποβολή των σχετικών εκθέσεων, την υποβολή στον εκμισθωτή του συνόλου των επιστημονικών στοιχείων που συλλέγονται κατά τη διάρκεια των εργασιών και την τήρηση επεξηγηματικού υλικού, καθώς και την ορθή διαχείριση των δαπανών κατά τις διεθνείς ανταγωνιστικές τιμές και την ορθή τήρηση των λογαριασμών²⁰⁹. Ο εκμισθωτής δύναται να αξιώσει αποζημίωση για κάθε θετική και αποθετική του ζημία.

Όμως, όταν ο ανάδοχος παραβιάζει άλλες υποχρεώσεις του, που απορρέουν από την σύμβαση ή το νόμο, ο εκμισθωτής υποχρεούται να τάξει προθεσμία στον αντισυμβαλλόμενο ανάδοχο και εντός εξήντα (60) ημερών ο τελευταίος να συμμορφωθεί. Σε περίπτωση αρνήσεώς του, μάλιστα, είναι δυνατό να κηρυχθεί έκπτωτος με απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου²¹⁰. Η κήρυξη του αναδόχου έκπτωτου με απόφαση διαιτητικού δικαστηρίου, όταν αυτός δεν συμμορφώνεται στις

²⁰⁸ βλ παρ. 2, 11, 12 άρ.5 ν. 2289/1995.

²⁰⁹ βλ. παρ. 9, 10, 11 άρ. 7 ν. 2289/1995.

²¹⁰ βλ. παρ. 9 άρ.10 ν. 2289/1995.

συμβατικές του υποχρεώσεις εντός της τασσόμενης προθεσμίας, όπως αόριστα τυποποιείται στο νόμο, διαφοροποιείται ως διαδικασία ακολουθούμενη στο δημόσιο δίκαιο, αναφορικά με την έκπτωση του αναδόχου μιας δημόσιας σύμβασης. Στην περίπτωση αυτή η έκπτωση συντελείται με μονομερή απευθυντέα δήλωση και όχι με δικαστική απόφαση, ανεξαρτήτως εάν εκ των υστέρων αυτή κριθεί σύννομη ή μη από το αρμόδιο δικαστήριο, εφόσον ο ανάδοχος προσβάλλει την πράξη εκπτώσεως. Ειδικότερα η αντισυμβατική συμπεριφορά του αναδόχου μιας δημόσιας σύμβασης, δηλαδή η μη εκπλήρωση ή μη προσήκουσα ή μη έγκαιρη εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων, όταν οφείλεται σε υπαιτιότητά του, παρέχει στην αντισυμβαλλόμενη αναθέτουσα αρχή το δικαίωμα να προβεί μονομερώς στη λύση της σύμβασης και την έκπτωση του αναδόχου. Η έκπτωση του αναδόχου από τη δημόσια σύμβαση αποτελεί μονομερή πράξη του αρμοδίου οργάνου του συμβαλλόμενου δημοσίου φορέα, που απευθύνεται προς τον ανάδοχο και με την οποία ο τελευταίος αποβάλλεται από το δημόσιο έργο²¹¹.

Εν προκειμένω, το Δημόσιο μπορεί να κηρύξει μονομερώς έκπτωτο τον ανάδοχο και να λύσει τη σύμβαση μόνο σε ένα στενά καθορισμένο πλαίσιο συγκεκριμένων παραβάσεων που τυποποιούνται περιοριστικά στον νόμο. Για όλες δε τις υπόλοιπες περιπτώσεις που ο ανάδοχος επιδεικνύει αντισυμβατική και κακόπιστη συμπεριφορά και δεν συμμορφώνεται με το συμβατικό κείμενο και τις τασσόμενες προθεσμίες, το Δημόσιο οφείλει να προσφύγει στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο και να αξιώσει την κήρυξη του αναδόχου ως έκπτωτου.

Το δικαίωμα του εκμισθωτή αποσβέννυται μετά την πάροδο έξι (6) μηνών από τη στιγμή που έλαβε γνώση το λόγο της εκπτώσεως και δεν το άσκησε²¹². Ενώ ως προαναφέρθηκε με το άρθρο 2 παράγραφος 29 του νόμου 2289/1995, αποκλείεται η εφαρμογή των διατάξεων 574 έως 647 του Α.Κ. για τη μίσθωση πράγματος και την επίμορτη αγροληψία, ενώ με το άρθρο 10 του Προεδρικού Διατάγματος 127/1996 ορίζεται ότι σε περίπτωση ανώμαλης εξέλιξης της συμβατικής σχέσης μεταξύ εκμισθωτή και αναδόχου εφαρμόζονται τα κεφάλαια πρώτο έως πέμπτο του ενοχικού δικαίου του Αστικού Κώδικα, ήτοι τα άρθρα 287 έως 388 Α.Κ.

---

²¹¹ βλ. Δ. Ράικος, Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων, σελ. 697.

²¹² βλ. παρ.10 άρ. 10 ν. 2289/1995.

Δ.7. ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΘΡΑΚΩΝ ΜΕΣΩ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

Με την σύμβαση διανομής της παραγωγής, ο ανάδοχος-εργολάβος αναλαμβάνει την υποχρέωση της μελέτης και της εκτέλεσης της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και των παραπροϊόντων τους στις αντίστοιχες περιοχές, για τις οποίες παραχωρείται το δικαίωμα και καθίσταται δικαιούχος του αντίστοιχου αποκλειστικού δικαιώματος.

Την σύμβαση διανομής της παραγωγής ρυθμίζει κατά γενικό τρόπο ο νόμος 2289/1995 και συγκεκριμένα το άρθρο 2 παράγραφος 30 και επόμενα, ενώ προβλέπεται η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού με το οποίο θα καθορίζονται ειδικότερα τα θέματα της σύμβασης διανομής της παραγωγής. Το ως άνω προβλεπόμενο Προεδρικό Διάταγμα δεν έχει μέχρι σήμερα εκδοθεί, με συνέπεια το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο να κινείται σε γενικό επίπεδο και να μην καλύπτονται πλείστες περιπτώσεις του συμβατικού πλαισίου.

Α.7.1 ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ. ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η σύμβαση διανομής της παραγωγής, όπως και η σύναψη σύμβαση μίσθωσης κατατάσσεται στην σύμβαση παραχώρησης δημοσίου έργου, δεδομένου ότι ο νομοθέτης προβαίνει ρητά στον χαρακτηρισμό της δραστηριότητας που πρόκειται να ασκηθεί ως εργολαβικής, δηλαδή ως ανάληψης εκτέλεσης έργου.

Η σύμβαση διανομής της παραγωγής είναι μεικτή και ιδιότυπη. Πρόκειται για ειδικά προβλεπόμενο συμβατικό τύπο, που περιέχει στοιχεία από άλλες ρυθμισμένες στο νόμο συμβάσεις, όπως είναι κυρίως η σύμβαση έργου (681 επ. Α.Κ.), η μίσθωση άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου (638 ΑΚ) και η μίσθωση πράγματος (574 ΑΚ). Ωστόσο, στο κείμενο του νόμου προβλέπεται ρητά ότι οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής δεν αποτελούν ούτε μίσθωση έργου του Αστικού Κώδικα, ούτε ειδική κατηγορία δημοσίων έργων, ώστε δεν εφαρμόζονται οι συγκεκριμένες διατάξεις²¹³.

Η σύμβαση διανομής της παραγωγής προσομοιάζει περισσότερο με την σύμβαση έργου (681 επ. Α.Κ.), δεν πρέπει όμως να συγχέεται με αυτή. Με την σύμβαση διανομής της παραγωγής ανατίθεται στον εργολάβο η εκτέλεση του έργου της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, που αποτελεί την χαρακτηριστική υποχρέωση παροχής, όπως και. στην σύμβαση έργου. Σε αυτό το πλαίσιο ο εργολάβος αποκτά δυνάμει της σύμβασης και για όσο χρόνο διαρκεί αυτή το αποκλειστικό δικαίωμα διεξαγωγής των απαιτούμενων ενεργειών για την εκτέλεση του έργου. Κατά την έρευνα και την εκμετάλλευση ο ανάδοχος ενεργεί ως διευθυντής του έργου.

Στην σύμβαση έργου του ΑΚ ο εργοδότης έχει από το νόμο την υποχρέωση για καταβολή της συμφωνημένης αμοιβής. Στο πλαίσιο της σύμβασης διανομής της παραγωγής το Δημόσιο στο οποίο περιέρχεται αρχικά η κυριότητα επί των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων υποχρεούται ως εργοδότης να καταβάλει στον ανάδοχο, που ενεργεί ως εργολάβος, μέρος της παραχθείσας ποσότητας υδρογονανθράκων ως αντάλλαγμα για την εκτέλεση του έργου της έρευνας και της εκμετάλλευσης, ήτοι αμοιβή σε είδος, που προκύπτει έπειτα από διανομή της παραγωγής.

---

²¹³ βλ. Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 281.

Τέλος, η σύμβαση διανομής της παραγωγής, όπως και η σύμβαση μίσθωσης έχει κοινά στοιχεία ως προειπώθηκε με την μίσθωση πράγματος και με την σύμβαση μίσθωσης άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου (638 ΑΚ), εφόσον ουσιωδέστερη υποχρέωση του εργοδότη είναι η παραχώρηση της χρήσης στον εργολάβο της συμβατικής περιοχής και της περιοχής εκμετάλλευσης, με αντάλλαγμα την συμφωνηθείσα αμοιβή.

Δ.7.2.ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ.

Στη σύμβαση παραχώρησης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων μέσω σύμβασης διανομής της παραγωγής ο εργοδότης γίνεται κύριος των υδρογονανθράκων από την εξόρυξή τους. Ο ανάδοχος αποκτά δικαίωμα κυριότητας των υδρογονανθράκων που συνιστούν το μερίδιό του, καθώς και της ποσότητας των υδρογονανθράκων που προορίζονται για την κάλυψη των δαπανών που εμπεριέχονται στον λογαριασμό εσόδων και εξόδων κατά τη χρονική περίοδο που αυτοί διαχωρίζονται από το σύνολο των εξορυχθέντων προϊόντων²¹⁴. Η ποσότητα των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων δεν δύναται να κατασχεθεί²¹⁵.

↓

---

²¹⁴ βλ. παρ. 13 άρ. 7 ν. 2289/1995.

²¹⁵ βλ. παρ 15 περ. αρ.2 ν. 2289/1995.

Δ.7.3.Η ΑΜΟΙΒΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ.

Η αμοιβή του εργολάβου συνίσταται σε συγκεκριμένη ποσότητα επί των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων κατόπιν αφαίρεσης από τη συνολικά παραχθείσα ποσότητα. Η αμοιβή του οφείλεται σε είδος και όχι σε χρήμα και προκύπτει κατόπιν διανομής της παραγωγής²¹⁶. Σε περίπτωση ανακάλυψης και παραγωγής υδρογονανθράκων, μέρος της παραχθείσας²¹⁷ ποσότητας έκαστου ημερολογιακού έτους από κάθε περιοχή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων και των παραπροϊόντων των παραγόμενων υδρογονανθράκων, περιέρχεται στον ανάδοχο για την κάλυψη των δαπανών του. Το υπόλοιπο τμήμα της παραγωγής της αντίστοιχης περιοχής εκμετάλλευσης και τα υπόλοιπα έσοδα, όπως αυτά προσδιορίζονται στη νομοθεσία, διανέμονται μεταξύ του εργοδότη και του αναδόχου σε καθορισμένα και συμφωνημένα ποσοστά²¹⁸. Για τον προσδιορισμό του ανταλλάγματος στη σύμβαση διανομής της παραγωγής, θα πρέπει να προκαθοριστεί η αξία των υδρογονανθράκων που απαιτούνται για την κάλυψη των εν γένει δαπανών και εξόδων του αναδόχου κατά το στάδιο εκτέλεσης των συμβατικών του υποχρεώσεων.

Στο νόμο²¹⁹, ορίζεται ότι το μέρος της παραγωγής, το οποίο περιέρχεται κάθε έτος για την κάλυψη των δαπανών του αναδόχου, έχει τέτοιο μέγεθος, ώστε η αξία του, υπολογιζόμενη με βάση τη μέση ετήσια σταθμική τιμή των προϊόντων που βρίσκεται σύμφωνα με την αξία των προϊόντων, ισούται με το άθροισμα των συνολικών τρεχουσών δαπανών προηγούμενων ετών, που δεν έχουν καλυφθεί ως τότε, και του ποσού των ετήσιων αποσβέσεων, των δαπανών για έρευνα, εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης και λοιπά πάγια περιουσιακά στοιχεία, μέχρι τα προβλεπόμενα στην νομοθεσία όρια. Το μερίδιο του αναδόχου, ισούται με εκείνο που απομένει έπειτα από την αφαίρεση από την παραγωγή του τμήματος που περιέρχεται σε αυτόν για την κάλυψη των δαπανών, σύμφωνα με τα ανωτέρω, και του ποσοστού της παραγωγής που περιέρχεται στον εργοδότη, ήτοι το μερίδιο αυτού. Υφίσταται δε ρητή νομοθετική διάταξη ότι το κατά περίπτωση μερίδιο του εργοδότη είναι δυνατό να κλιμακωθεί, αφού συνεκτιμηθούν σωρευτικά ή διαζευκτικά το ύψος της παραγωγής, τα γεωγραφικά, γεωλογικά και λοιπά χαρακτηριστικά της περιοχής, αλλά

²¹⁶ βλ. Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 282.

²¹⁷ βλ. παρ. 34 άρ. 2 ν. 2289/1995.

²¹⁸ βλ. παρ. 32 άρ. 2 ν. 2289/1995.

²¹⁹ βλ. παρ. 35 άρ. 2 ν. 2289/1995.

και ο συντελεστής εσόδων– εξόδων²²⁰. Τέλος, ο εργοδότης έχει διακριτική ευχέρεια να επιλέξει εάν θα παραλάβει τους υδρογονάνθρακες που αποτελούν το ποσοστό του ή το τίμημα από την πώλησή τους, καθώς έχει τη δυνατότητα να υποχρεώσει τον ανάδοχο-εργολάβο να πωλεί για λογαριασμό του εργοδότη το μερίδιο της παραγωγής που αντιστοιχεί σε αυτόν²²¹.

---

²²⁰ βλ. παρ. 33 άρ.2 ν. 2289/1995

²²¹ βλ. παρ.36 άρ. 2 ν. 2289/1995.

Α.7.4.ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ.

Η εκτέλεση του έργου της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων συνιστά ταυτόχρονα κύρια υποχρέωση του εργολάβου, που απορρέει ευθέως από το νόμο²²². Ο ανάδοχος –εργολάβος είναι υποχρεωμένος να διαθέτει ίδια δαπάνη τα απαιτούμενα για την εκτέλεση του έργου τεχνικά μέσα, υλικά, προσωπικό και κεφάλαια και φέρει αποκλειστικά τον οικονομικό κίνδυνο της επένδυσης, ακόμα και όταν δεν ανακαλυφθεί εμπορικά εκμεταλλεύσιμο κοίτασμα ή όταν η απόδοση της παραγωγής από κάποιο κοίτασμα δεν είναι κερδοφόρα²²³.

Ο ανάδοχος– εργολάβος διευθύνει το έργο και οφείλει να εκτελεί όλες τις εργασίες προσηκόντως και σύμφωνα τα διεθνή πρότυπα για την έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων. Πρέπει να υποβάλλει στον εργοδότη ετήσιο πρόγραμμα εργασιών, προϋπολογισμό των δαπανών, που θα υλοποιήσει σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασιών. Όλα αυτά εγκρίνονται από τον εργοδότη, που επιτηρεί και ελέγχει την εκτέλεση και το κόστος των εργασιών. Ο ανάδοχος φέρει καθ' όλη την διάρκεια της σύμβασης τον κίνδυνο για την εκτέλεση των εργασιών.

Μείζονος σημασίας υποχρέωση του εργολάβου συνιστά η παράδοση στον εργοδότη του μεριδίου που του αναλογεί από τους εξορυχθέντες υδρογονάνθρακες, κατά τα συμβατικά καθορισμένα ποσοστά ή εάν ο εργολάβος υποχρεούται να πωλεί για λογαριασμό του εργοδότη την παραχθείσα ποσότητα υδρογονανθράκων που αντιστοιχεί στο μερίδιο του τελευταίου. Ωστόσο το πότε ο εργολάβος υποχρεούται σε παράδοση, ο τρόπος αυτής και άλλες λεπτομέρειες αναφορικά με τα θέματα αυτά δεν προσδιορίζονται στο νόμο λόγω της ανυπαρξίας του σχετικού νομοθετικού κειμένου. Όπως και στη σύμβαση μισθώσεως, ο ανάδοχος– εργολάβος μπορεί να υποχρεούται να καταβάλει στον εργοδότη αντάλλαγμα υπογραφής της συμβάσεως (signature bonus), αντάλλαγμα παραγωγής (production bonus) και ετήσιο μίσθωμα για κάθε στρέμμα της περιοχής που διεξάγει την έρευνα και εκμετάλλευση (surface fee).²²⁴

Εν κατακλείδι στην σύμβαση διανομής της παραγωγής ο ανάδοχος φέρει όλες τις ειδικότερες υποχρεώσεις που έχουν αναφερθεί ανωτέρω για το στάδιο της έρευνας

²²² βλ. παρ.30 άρ. 2 ν.2289/1995.

²²³ βλ. παρ. 31 εδ. α άρ. 2 ν. 2289/1995.

²²⁴ βλ. Τ. Κοσμίδη, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 283.

και το στάδιο της εκμετάλλευσης, πλην αυτών που εξειδικεύονται με το Προεδρικό Διάταγμα 127/1996 που αφορά αποκλειστικά τους όρους της σύμβασης μίσθωσης.

Δ.7.5. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ.

Ο ανάδοχος διατηρεί το δικαίωμα στο εργολαβικό αντάλλαγμα που διατηρεί για τις εργασίες που έχει εκτελέσει ως αναλυτικά ανωτέρω αναφέρθηκε. Ενώ έχει και όλα τα δικαιώματα που προκύπτουν από τα άρθρα 6 και 7 του ν. 2289/1995, αλλά και από άλλες διάσπαρτες διατάξεις στο κείμενό του σχετικά με την σύμβασης μίσθωσης, εκτός βέβαια από τα δικαιώματα που διατυπώνονται στις διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος 127/1996 και που αφορούν αποκλειστικά ζητήματα της σύμβασης μίσθωσης.

Δ.7.6.ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ-ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ.

Στο άρθρο 2 παρ. 38 του Ν. 2289/1995 ορίζεται ότι οι συμβάσεις διανομής συνάπτονται στα πλαίσια που καθορίζονται από το προεδρικό διάταγμα, το οποίο βέβαια δεν έχει ακόμη εκδοθεί, ενώ οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί μισθώσεως έργου και οι διατάξεις περί εκτελέσεως των δημόσιων έργων, δεν έχουν εφαρμογή. Βάσει των ανωτέρω καθίσταται επιτακτική η έκδοση του προβλεφθέντος από το νόμο Προεδρικού Διατάγματος, για την κάλυψη των νομικών κενών και ασαφειών. Η έκπτωση, όμως, του αναδόχου, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, ισχύει για αμφότερα τα είδη συμβάσεων μισθώσεως και διανομής της παραγωγής. Αντίστοιχα, οι διαφορές κατά την εκτέλεση σύμβασης παραχώρησης με το σύστημα της διανομής της παραγωγής θα επιλύονται από το διαιτητικό δικαστήριο²²⁵.

---

²²⁵ βλ. παρ. 13 άρ. 10 ν. 2289/1995.

Ε.ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ.

Ε.1.ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

Οι δύο συμβατικοί τύποι παραχώρησης των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων φέρουν πλείστες ομοιότητες, εφόσον το συμβατικό δικαίωμα που παραχωρείται είναι το ίδιο και κατατείνει στο ίδιο αποτέλεσμα της εκτέλεσης του έργου της έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων, ενώ ο ανάδοχος αποκτά σε αμφοότερες τις περιπτώσεις την αποκλειστικότητα του δικαιώματος.

Ειδικότερα και οι δύο συμβατικοί τύποι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως δημόσιες συμβάσεις παραχώρησης δημοσίου έργου, δεδομένου ότι οι οικείες δραστηριότητες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων συνιστούν έργα υποδομής.

Ακόμη, υπάρχει ταυτόσημη προδικασία, η οποία διεξάγεται από την ΕΔΕΥ, ανεξάρτητα από την μορφή της σύμβασης που έχει επιλέξει το Δημόσιο για την παραχώρηση των δικαιωμάτων της έρευνας και της εκμετάλλευσης. Επομένως, τα ως άνω δικαιώματα παραχωρούνται είτε με Διακήρυξη, είτε μετά από αίτημα του ενδιαφερομένου, είτε με Ανοικτή Πρόσκληση, ενώ τα κριτήρια, οι προϋποθέσεις που τίθενται στη διακήρυξη για την επιλογή του υποψήφιου αναδόχου, το δικαίωμα συμμετοχής των αναδόχων, οι περιορισμοί που τίθενται από τον νόμο²²⁶, η διαδικασία αξιολόγησης των υποβαλλόμενων προσφορών των αναδόχων, τα κριτήρια ανάθεσης και η τελική επιλογή του επικρατέστερου υποψηφίου δεν διαφοροποιούνται καθόλου και απαιτούνται και για τους δύο συμβατικούς τύπους.

Η διαδικασία σύναψης της σύμβασης είναι κοινή. Συνάπτεται δημόσια σύμβαση του επιλεγέντος αναδόχου με την ΕΔΕΥ, η οποία εγκρίνεται από τον αρμόδιο Υπουργό. Παράλληλα ομοιότητες παρατηρούνται στο νόμο για την εκτέλεση του έργου και την υλοποίηση της σύμβασης κατά το στάδιο των ερευνών και κατά το στάδιο της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων, τόσο σχετικά με την χρονική

---

²²⁶ βλ. άρ. 4 ν. 2289/1995.

διάρκεια της παραχώρησης, όσο και σχετικά με το επίπεδο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, εκτός βέβαια του τρόπου που εκφράζεται το αντάλλαγμα σε κάθε σύμβαση.

Οι εργασίες για τη διεξαγωγή της έρευνας και της εκμετάλλευσης στις δύο αυτές περιπτώσεις συμβάσεων πραγματοποιούνται με δαπάνες του αναδόχου, με δικά του τεχνικά μέσα, υλικά, προσωπικό και κεφάλαια. Σε αμφοτέρους τους δύο συμβατικούς τύπους ο ανάδοχος φέρει αποκλειστικά τον οικονομικό κίνδυνο, ιδίως όταν δεν ανακαλυφθεί εμπορικά εκμεταλλεύσιμο κοιτάσμα ή η απόδοση της παραγωγής από κάποιο κοιτάσμα δεν επαρκεί.

Η διάρκεια της έρευνας ορίζεται σε επτά (7) έτη για τις χερσαίες και οκτώ (8) έτη για τις θαλάσσιες περιοχές και η διάρκεια της εκμετάλλευσης ορίζεται σε εικοσιπέντε (25) έτη για αμφοτέρες τις συμβάσεις. Επιπλέον, ρυθμίζονται το δικαίωμα του αναδόχου και οι όροι για τυχόν έγερση αξίωσης παράτασης της διάρκειας των σταδίων έρευνας και εκμετάλλευσης.

Περαιτέρω ενιαία εφαρμόζονται οι διατάξεις που ρυθμίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αναδόχου στο στάδιο ερευνών και εκμετάλλευσης, την εκτέλεση έργου και εργασιών στο σύνολό τους και τα δικαιώματα του δημοσίου. Ενώ ταυτόσημα αντιμετωπίζονται η φορολογία εισοδήματος του αναδόχου, καθώς θεσπίζεται κοινός φορολογικός συντελεστής ύψους 20% ως ειδικός φόρος εισοδήματος και 5% ως περιφερειακός φόρος, αλλά και οι φορολογικές απαλλαγές.

Ομοίως, η ίδια διάταξη ρυθμίζει τη λήξη του σταδίου εκμετάλλευσης για τις δύο συμβατικές μορφές και μισθωτής και εργολάβος αναλαμβάνουν τις ίδιες υποχρεώσεις κατά την παράδοση των ακινήτων. Με τις ίδιες διατάξεις αντιμετωπίζεται η πρόωρη λύση της σύμβασης μίσθωσης και της σύμβασης διανομής με έκπτωση του αναδόχου, καθώς και το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο για την επίλυση των διαφορών, που θα προκύψουν.

Συμπερασματικά, συνάγεται ότι το διαδικαστικό και εκτελεστικό σκέλος της σύμβασης μίσθωσης και της σύμβασης διανομής της παραγωγής αντιμετωπίζεται ενιαία από το νόμο. Οι όποιες διαφοροποιήσεις έγκεινται στην νομική τους φύση, στο ουσιαστικό κομμάτι της παραχώρησης των δικαιωμάτων επί της κυριότητας των υδρογονανθράκων και στο τρόπο καταβολής του ανταλλάγματος, ως αναλύεται κατωτέρω.

Ε.2. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

Κρισιμότερη διαφορά μεταξύ των δύο συμβάσεων, ήτοι της σύμβασης μίσθωσης και της σύμβασης διανομής της παραγωγής αποτελεί η ετερόκλητη νομική τους φύση και κατ' ακολουθία το συμβατικό τους αντικείμενο.

Ειδικότερα, επαναλαμβάνεται ότι η σύμβαση μίσθωσης, ως έννομη σχέση ενοχικού δικαίου, συνιστά μία ιδιότυπη μορφή συμβάσεως που προσομοιάζει περισσότερο με τη μίσθωση προσοδοφόρου αντικειμένου, δεδομένου ότι σκοπός της είναι η παραχώρηση του δικαιώματος για την άσκηση πετρελαϊκών δραστηριοτήτων, δηλαδή της έρευνας και της εκμετάλλευσης, σε συγκεκριμένη συμβατική περιοχή και έναντι αυτής της παραχώρησης το Δημόσιο καρπώνεται το μίσθωμα (royalty) και άλλες ανταποδώσεις σε χρήμα και σε είδος. Εν αντιθέσει η νομική φύση της σύμβασης διανομής της παραγωγής προσομοιάζει με τη σύμβαση έργου, καθώς ο ανάδοχος αναλαμβάνει ως εργολάβος την υποχρέωση της έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων της συμβατικής περιοχής με την προσδοκία να λάβει ως αμοιβή από το Δημόσιο το μέρος της παραχθείσας ποσότητας που αντιστοιχεί στο έργο του της έρευνας και εκμετάλλευσης, όπως έχει συμφωνηθεί. Η νομική αυτή διαφοροποίηση της φύσης των δύο συμβάσεων συνεπάγεται και την διαφορετική ερμηνεία του ανταλλάγματος.

Ο νόμος προβλέπει ότι ο ανάδοχος– μισθωτής αναλαμβάνει την υποχρέωση μελέτης και εκτέλεσης της έρευνας και της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων και καταβάλλει ως αντάλλαγμα το μίσθωμα, το οποίο μπορεί να συμφωνηθεί είτε σε χρήμα, είτε σε είδος, ενώ στη σύμβαση διανομής της παραγωγής ο εργολάβος εκτελεί το έργο της έρευνας και της εκμετάλλευσης και ο εργοδότης οφείλει να καταβάλλει στον πρώτο το αντάλλαγμα για το έργο του που συνίσταται αποκλειστικά σε ποσοστό επί της παραγωγής υδρογονανθράκων ²²⁷.

Επιπροσθέτως, έτερη διαφορά συνιστά και η υπαγωγή των δύο συμβατικών τύπων σε διαφορετικούς κανόνες δικαίου σε περίπτωση ανώμαλης εξέλιξης της συμβατικής σχέσης. Οι προκύπτουσες διαφορές κατά την εκτέλεση μίας σύμβασης παραχώρησης διά μισθώσεως ρυθμίζονται από τα άρθρα 287 έως 388 του Αστικού

²²⁷ βλ. Θ. Πανάγος, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων, παρ. 149, σελ. 80.

Κώδικα ²²⁸. Ενώ, δεν έχουν διατυπωθεί οι διατάξεις που θα διέπουν τη σύμβαση διανομής της παραγωγής, καθώς το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα δεν έχει εκδοθεί ακόμη. Επισημαίνεται ότι εάν ο νομοθέτης ήθελε να υπαγάγει και τις δύο συμβατικές μορφές στους ίδιους κανόνες δικαίου, θα το είχε ήδη προβλέψει.

Παράλληλα, στη σύμβαση μίσθωσης ο ανάδοχος γίνεται κύριος των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων όταν αποκτήσει τη νομή τους, δηλαδή με την απόκτηση της φυσικής εξουσίας στους υδρογονάνθρακες και την άσκηση της εξουσίας αυτής διανοία κυρίου²²⁹. Εάν ο Εκμισθωτής επιλέξει να καταβληθεί το μίσθωμα σε είδος, τότε αποκτά και αυτός δικαίωμα συγκυριότητας στην ποσότητα των υδρογονανθράκων που αντιστοιχεί στο μίσθωμα από τη στιγμή της επιλογής. Όμως, στη σύμβαση της διανομής της παραγωγής ο εργοδότης (το Δημόσιο) αποκτά δικαίωμα κυριότητας επί των υδρογονανθράκων από την εξόρυξή τους και ο εργολάβος-ανάδοχος γίνεται κύριος της ποσότητας των υδρογονανθράκων που αναλογούν στις δαπάνες του και στην αμοιβή του, όταν αυτοί διαχωριστούν από τους εξορυχθέντες υδρογονάνθρακες.

Τέλος, εμφανής είναι διαφοροποίηση που συντελείται με το άρθρο 9 του ν. 2289/1995, όπου αναλύονται τα ποσά που πιστώνονται και χρεώνονται στον λογαριασμό εσόδων και εξόδων της σύμβασης μίσθωσης αλλά και της σύμβασης διανομής της παραγωγής, η οποία απορρέει άμεσα από τη διαφοροποίηση του ανταλλάγματος στις δύο συμβάσεις.

---

²²⁸ βλ. άρ. 10 π. δ.127/1996.

²²⁹ βλ. Τ. Κοσμίδη, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, σελ. 271.

ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι υδρογονάνθρακες ως γεωπολιτικό κεκτημένο έχουν αποτελέσει παγκοσμίως σε πλείστες περιπτώσεις σημείο αντιδικιών και διαφορών. Η έρευνα και η εκμετάλλευση υδρογονανθράκων ανήκει στην σφαίρα της υποχρέωσης έκαστου κράτους να διαφοροποιεί τις πηγές του πλούτου του και της ενεργειακής ασφάλειας και αυτονομίας του, για την ευημερία και ωφέλεια των πολιτών του.

Η έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα, υπέρογκα κόστη, τη μεγάλη διάρκεια των σχετικών επιχειρήσεων και από ένα πλέγμα συμβάσεων μεταξύ του κράτους - παραχωρητή και του ιδιώτη - παραχωρησιούχου (concessionaire).

Οι συμβάσεις παραχώρησης έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων χρησιμοποιούνται σε διεθνές επίπεδο είτε με την μορφή συμβάσεων μίσθωσης είτε με την μορφή συμβάσεων διανομής της παραγωγής, με πιο διαδεδομένη στον δυτικό κόσμο την πρώτη και στον ανατολικό κόσμο την δεύτερη.

Το θεσμικό σύστημα για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στην Ελλάδα ρυθμίζεται, κατά κύριο λόγο από τις διατάξεις του ν. 2289/1995, όπως κάθε φορά τροποποιείται και ισχύει και το Π.Δ. 126/1997. Στο νόμο προβλέπονται και ρυθμίζονται και τα δύο είδη συμβάσεων, ήτοι της σύμβασης μίσθωσης και της σύμβασης διανομής της παραγωγής. Μέχρι στιγμής στην Χώρα μας, τα δικαιώματα για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων παραχωρούνται με τη μορφή σύμβασης μίσθωσης. Το Ελληνικό Δημόσιο μπορεί να λαμβάνει μίσθωμα ή μερίδιο από πολύ νωρίς στην φάση της παραγωγής, ακόμα και όταν η σχέση εξόδων και εξόδων είναι αρνητική. Δύναται επίσης η Πολιτεία να χρησιμοποιεί το μερίδιό της ως εργαλείο άσκησης πολιτικής ανάπτυξης και αξιοποίησης του πετρελαϊκού δυναμικού της και όχι μόνο των ευνοϊκών περιπτώσεων κοιτασμάτων, δεδομένου ότι μπορεί να ρυθμίσει την κλιμάκωση του αναλόγως της εκτιμώμενης οικονομικότητας της εκμετάλλευσης.

Η νομική φύση των συμβάσεων παραχώρησης για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων είναι μεικτή και ιδιότυπη, καθώς συνδυάζουν στοιχεία ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου.

Καταρχήν, οι συμβάσεις αυτές είτε υπό την μορφή της σύμβασης μίσθωσης είτε υπό την μορφή της σύμβασης διανομής της παραγωγής κατατάσσονται στην κατηγορία των δημοσίων συμβάσεων και μάλιστα των δημοσίων συμβάσεων

παραχώρησης έργου και διέπονται από το δημόσιο δίκαιο. Η υπαγωγή των συμβάσεων στην ανωτέρω κατηγορία γίνεται τόσο κατά το οργανικό όσο και κατά το λειτουργικό κριτήριο. Ως προς μεν το οργανικό κριτήριο το ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το Δημόσιο, που εκπροσωπείται από την Ε.Δ.Ε.Υ. Ως προς δε το λειτουργικό κριτήριο, η εν λόγω δραστηριότητα ανήκει στην κατηγορία της άσκησης της κυριαρχικής εξουσίας του κράτους²³⁰. Επιπλέον, του σταδίου σύναψης προηγείται προδικασία διοικητικού χαρακτήρα, που ρυθμίζεται ενδελεχώς στο νόμο, ενώ τα δικαιώματα των αναδόχων που ανακύπτουν από τις παραπάνω συμβάσεις είναι ακατάσχετα²³¹.

Επισημαίνεται ότι ο χαρακτηρισμός των συμβάσεων αυτών ως δημοσίων δεν ανατρέπει τον ιδιωτικοοικονομικό προσανατολισμό και σε μεγάλο βαθμό το ιδιωτικοδικαική φύσης περιεχόμενο τους, αφού η διαπραγμάτευση και η διαμόρφωση του περιεχομένου των συμβάσεων παραχώρησης με οποιαδήποτε συμβατική μορφή γίνεται ελεύθερα από τα μέρη, τηρουμένων των διατάξεων του νόμου και εντός του πλαισίου που θέτουν αυτές. Οι διατάξεις αυτές ωστόσο έχουν στην πλειονότητά τους χαρακτήρα αναγκαστικού δικαίου, δεν επιτρέπουν αποκλίσεις και ρυθμίζουν με εξαντλητικό τρόπο σειρά ζητημάτων, περιορίζοντας δραστικά την ελευθερία των μερών. Κάτι, που κατά την γνώμη μου είναι ορθό, εφόσον συμβάλλει στην επίτευξη ασφάλειας δικαίου, διασφαλίζει την δημόσια ωφέλεια, εξυπηρετεί τα συμφέροντα του Δημοσίου και ενισχύει την νομική και διαπραγματευτική του θέση.

Οι συμβάσεις για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων είτε με την μορφή μίσθωσης είτε με την μορφή διανομής της παραγωγής έχουν βασικά στοιχεία και προσομοιάζουν στις συμβάσεις μίσθωσης πράγματος του ΑΚ, μίσθωσης προσοδοφόρου αντικειμένου και έργου. Ως εκ τούτου οι δύο αυτοί συμβατικοί τύποι διαθέτουν κυρίως ομοιότητες. Η βασική τους διαφορά έγκειται στην ρύθμιση της κυριότητας επί των εξορυχθέντων υδρογονανθράκων.

Οι συμβάσεις διανομής της παραγωγής κερδίζουν τις τελευταίες δεκαετίες σταθερά έδαφος και έχουν εν πολλοίς εκτοπίσει τις συμβάσεις μίσθωσης, καθώς διαθέτουν ευελιξία και εξυπηρετούν αποτελεσματικά το δημόσιο συμφέρον, στον βαθμό που η παραχθείσα ποσότητα περιέρχεται στην κυριότητα του κράτους. Η επιλογή τους μάλιστα προτιμάται, εφόσον ενισχύεται η θέση του Δημοσίου και

²³⁰βλ.Π.Δ. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 5η έκδοση, 2004 σελ.400

²³¹ Ωστόσο οι υδρογονάνθρακες που εξορύσσονται συνιστούν ιδιωτικό αγαθό και μπορούν να κατασχεθούν, με εξαίρεση την ποσότητα που σύμφωνα με την σύμβαση ανήκει στο Δημόσιο και αποτελεί δημόσιο αγαθό.

τίθεται ουσιαστικά υπό κρατικό έλεγχο η παραγωγή και διαχείριση των υδρογονανθράκων²³². Μολαταύτα δεν αποκλείεται να κριθεί ότι ειδικές τεχνικές, οικονομικές και νομικοπολιτικές περιστάσεις που επικρατούν σε μια συγκεκριμένη περίπτωση καθιστούν τελικά πιο συμφέρουσα την σύναψη συμβάσεως μίσθωσης.

---

²³² βλ. Κουσουλή, Διαιτησία: Ερμηνεία κατ' άρθρο, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2004, σ.172.

Ζ.ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Το έτος 2011 πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα μεταβολή του θεσμικού πλαισίου για την εναρμόνιση του ενεργειακού μοντέλου με τις υφιστάμενες διεθνείς πρακτικές και ειδικότερα με την οδηγία 94/22/ΕΚ. Κατοχυρώθηκε με τον τρόπο αυτό η διαφάνεια, ο ελεύθερος ανταγωνισμός και προωθήθηκε η προσέλκυση φερέγγυων επενδυτών.

Το όφελος του Δημοσίου είναι δεδομένο από την εκμετάλλευση του ορυκτού του πλούτου και συνεπώς καθίσταται επιτακτικό να αναπτυχθεί μία σταθερή-μακροχρόνια πολιτική και συναίνεση στον τομέα αυτό. Ο ρόλος της ΕΔΕΥ θα είναι θεμελιώδης, αν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της για συνεχή παρακολούθηση και ανάλυση των διεθνών αγορών στον ενεργειακό τομέα με στόχο την έγκαιρη προσαρμογή της Ελλάδας στο διεθνές γίγνεσθαι. Η έναρξη της εκτέλεσης των εργασιών έρευνας και εκμετάλλευσης που έχουν ήδη υπογραφεί από το Δημόσιο και η εξοικείωση με τον τομέα αυτό, θα επιφέρουν σημαντικά συμπεράσματα για το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο που σήμερα αντιμετωπίζεται πιο περιγραφικά.

Η.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. Ι. Κοϊμτζόγλου, Συμβάσεις παραχώρησης, σε: Αποκρατικοποίηση των δημοσίων επιχειρήσεων και προστασία του καταναλωτή. Κ.Δ.Ε.Ο.Δ. 1998.
2. Α. Γέροντα, Δίκαιο Δημόσιων Έργων, εκδ. Σάκκουλα, 2000.
3. Αθ. Τσιρωνάς με παραπομπές σε Β. Κονδύλη, Δημόσια υπηρεσία και δημόσιο συμφέρον κατά τη γαλλική θεωρία και νομολογία, ΤοΣ, 1994.
4. Μ. Στασινοπούλου, Συμβολή εις την έννοια της δημοσίας υπηρεσίας, Επιστημονική Επετηρίδα Εταιρείας Διοικητικών Μελετών, τόμ. 2-3, σελ. 137 επ.,
5. Μ. Δένδια, Επί της ουσίας και της εξελίξεως της εννοίας της δημοσίας υπηρεσίας, ΕΔΔ, 1957.
6. Δ. Χ. Παπανικολαΐδη, Σύστημα διοικητικού δικαίου, τόμος Α', 1992, σελ. 33 επ.
7. Ε. Σπηλιωτόπουλος, Επ. Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, έκδοση 13η εκδ. Σάκκουλα 2010.
8. Α. Τάχος, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλας, 2010.
9. Κ. Ρέμελη, Η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του ΣτΕ (ν. 2522/1997), Οι κοινοτικές καταβολές της προσωρινής προστασίας στα δημόσια έργα, τις προμήθειες και τις υπηρεσίες, 2000.
10. Ε.Κουτούπα, - Ρεγκάκου, Δημόσιες συμβάσεις και κοινοτικό δίκαιο, Διαδικασίες ανάθεσης και έννομη προστασία, 1995.
11. Μ. Likosky, 'Contracting and Regulatory Issues in the Oil and Gas and Metallic Minerals Industries', 18 Transnational Corporations 2009.
12. S. Looper & S. Otilar, 'Lex Petrolea and Internationalisation of Petroleum Agreements: Focus on Host Government Contracts', 3 Journal of World Energy Law and Business 2012.
13. Ν. Φαραντούρης – Τ. Κοσμίδης, Δίκαιο Υδρογονανθράκων, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2015
14. Johnston, International Petroleum Fiscal Systems and Production Sharing Contracts, Tulsa, Oklahoma 1994
15. Θ. Πανάγος, Έρευνα και εκμετάλλευση των Υδρογονανθράκων, εκδ. Σάκκουλα, 2014.
16. Ν. Φαραντούρης, Ενέργεια, Δίκτυα και Υποδομές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.

17. Θ.Φορτσάκης – Ν. Φαραντούρης, Δίκαιο της Ενέργειας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.
18. Δ. Γ. Ράικος, Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων, β' έκδοση, εκδ. Σάκκουλας, 2017.
19. Honore Le Leuch, International Petroleum Exploration and Exploitation Agreements, 2009.
20. Julie Ing, CER-ETH at ETHZ, Swiss Federal Institute of Technology Zurich, "Production sharing agreements versus concession contracts", 2014.
21. Ν. Τριάντος Ερμ. ΑΚ , γ' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2015.
22. Παναγιώτης Μ. Πρωτοψάλτης Η συμβολή της διεθνικής διαιτησίας στην προστασία των παραχωρησιούχων δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, Περιοδικό Ενέργεια και Δίκαιο Τεύχος 21/2014
23. Ν. Sornarajah The International Law on Foreign Investments Third Edition Cambridge University Press 2010.
24. Qatar Arbitration, Abu Dhabi Arbitration, Aramco Arbitration, P. Leng and G. Wang State Contracts in Globalized World The Journal of World Investment & Trade Vol. 7 Issue 6 2006.
25. Ηλίας Κολοβός Διπλωματική Εργασία με Θέμα "Οι απαλλοτριώσεις στο Διεθνές Δίκαιο", Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης 2016, Τμήμα Διεθνών Σπουδών.
26. Jessup Transnational Law 1956, M. Bourquin Arbitration and Economic Development Agreements The Business Lawyer 1960.
27. Cf. J.O. Voss, The Impact of Investment Treaties on Contracts between Host States and Foreign Investors Martinus Nijhoff Publishers 2011.
28. D. Nougayrède, 'Binding States: a Commentary on State Contracts and Investment Treaties', 6 Business Law Int'l 2005.
29. Cf. R. Doak Bishop, 'International Arbitration of Petroleum Disputes: The Development of a Lex Petrolea', 23 Yearbook Comm. Arb'n 1998.
30. S. Asante International Law and Foreign Investment: A Reappraisal International and Comparative Law Quarterly Vol. 37 1988.
31. A. Fatouros International Law and the Internationalized Contract, American Journal of International Law 74 1980.
32. J. Cantegreil The Audacity of the TEXACO/CALIASTIC Award: Rene –Jean Dupuy and the Internasionalization of Foreign Investment Law EJIL 2011 Vol. 22 No. 2

33. R. Dolzer & M. Stevens, *Bilateral Investment Treaties*, Martinus Nijhoff Publishers 1995
34. SGS Société Générale de Surveillance S.A. κατά Ισλαμικής Δημοκρατίας του Πακιστάν (Υπόθεση ICSID Αρ. ARB/01/13), Απόφαση της 6ης Αυγούστου 2003 για τις ενστάσεις στην αρμοδιότητα,
35. Y. Shany, 'Contract Claims vs. Treaty Claims: Mapping Conflicts between ICSID Decisions on Multisourced Investment Claims', 99 AJIL 2005.
36. B. Goldman *Lex Mercatoria*, Forum International, Kluwer, 1983, n° 3,
37. Reflections on the law applicable to international oil contracts by Carmen Otero Garcia-Castrillon *Journal of World Energy Law and Business*, 2013, Vol 6 No. 2.
38. *The Potential Of Lex Petrolea – A Uniform Code Of Petroleum Laws*
39. https://www.biiicl.org/files/3938_1982_kuwait_v_aminoil.pdf,
40. Tordo, *Fiscal Systems for Hydrocarbons: Design Issues*, Washington DC, 2007.
41. Παπαστερίου, *Εμπράγματο Δίκαιο. Τόμος Ι. Εμπράγματη σχέση-Πράγμα-Κατοχή-Νομή*, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2008.
42. Σ. Σταματάκης, *Θεσμικό Πλαίσιο Αναζήτησης, Έρευνας και Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων σε τόμο Ακαδημίας Αθηνών, "Ελληνικοί Υδρογονάνθρακες: Από την Έρευνα στην Εκμετάλλευση"*.
43. Σ. Κουσουλής, *Διαιτησία: Ερμηνεία κατ' άρθρο*, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2004
44. <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=765>
45. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exlporation/block-2>.
46. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exlporation/block>
47. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exlporation/arta-preveza>
48. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exlporation/nw-peloponnesus>
49. <http://www.greekhydrocarbons.gr/index.php/exlporation/aitoloakarnania>.
50. <http://www.iefimerida.gr/news/400685/oi-ekplixeis-toy-diethnoys-diagonismoy-gia-toys-ydrogonanthrakes-se-kriti-kai-ionio>.

51. <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31994L0022&rid=1>
52. <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31994L0022&rid=1>.
53. <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=766&locale=el-GR&language=en-US>.
54. <http://docplayer.net/42042500-A-guide-to-the-oil-gas-industry-industry-update-deutsche-bank-markets-research-industry-oil-gas-for-beginners-the-basics-of-the-black-stuff.html>
55. <https://canvas.harvard.edu/courses/.../download?>.
56. DRAFT MODEL LEASE AGREEMENT του Ελληνικού Υπουργείου Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
57. <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=ydsJhXqPPT8%3D&tabid=7>
58. <http://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/10433/1/Pleuri%20Anna.pdf>